

EIROPAS
REVĪZIJAS PALĀTA

Īpašais ziņojums Nr. 5

2010

ISSN 1831-0877

LEADER PIEEJAS
ĪSTENOŠANA LAUKU
ATTĪSTĪBĀ

LV

Īpašais ziņojums Nr. 5 // 2010

LEADER PIEEJAS ĪSTENOŠANA LAUKU ATTĪSTĪBĀ

(saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 287. panta 4. punkta otro daļu)

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURGA

Tālrunis +352 4398-1
Fakss +352 4398-46410
E-pasts: auraud@eca.europa.eu
Internets: <http://www.eca.europa.eu>

Īpašais ziņojums Nr. 5 // 2010

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.
Tai var piekļūt, izmantojot *Europa* serveri (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās
Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010

ISBN 978-92-9207-887-4
doi: 10.2865/31341

© Eiropas Savienība, 2010. gads
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Printed in Luxembourg

SATURS

Punkts

GLOSĀRIJS

I-X KOPSAVILKUMS

1.-7. IEVADS

8.-11. REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

12.-114. APSVĒRUMI

12.-46. **KĀ VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS IZMANTOJA LEADER IEZĪMES, LAI RADĪTU PIEVIENOTO VĒRTĪBU**
12.-46. VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS LEADER PIEEJU ĪSTENOJA TĀDĀ VEIDĀ, KAS SAMAZINA PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS POTENCIĀLU "LEADER IEZĪMJU" ZIŅĀ, TOMĒR PALĀTA KONSTATĒJA LABAS PRAKSES GADĪJUMUS

47.-71. **VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPOU ĪSTENOTĀS FINANŠU PĀRVALDĪBAS PAREIZĪBA**
47.-71. VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS PIENĀCĪGI NEŅĒMA VĒRĀ LIETDERĪBAS ASPEKTU VAI VAJADZĪBU PĒC GODĪGĀM UN PĀRREDZAMĀM PROCEDŪRĀM

72.-93. **KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU VEIKTĀ LEADER PROGRAMMU PĀRVALDĪBA**
72.-93. KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU PRASĪBAS NEBIJA PIETIEKAMI AUGSTAS, UN TĀDĒĻ TĀS AR VIETĒJĀM RĪCĪBAS GRUPĀM IR LĪDZATBILDĪGAS PAR LEADER PIEEJAS SAMAZINĀTO POTENCIĀLO PIEVIENOTO VĒRTĪBU. TĀS NAV DARĪJUŠAS PIETIEKAMI DAUDZ, LAI SAMAZINĀTU IZMAKSAS UN RISKUS

94.-114. **KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU VEIKTĀ UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA**
94.-114. KOMISIJA UN DALĪBVALSTIS NEVARĒJA PĀRLIECINOŠI PARĀDĪT PIEVIENOTO VĒRTĪBU, KAS RADĪTA, ĪSTENOJOT LEADER PIEEJU, UN TĀS VĒL NAV IZVĒRTĒJUŠAS PAPILDU IZMAKSAS UN IESAISTĪTOS RISKUS

115.-126. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

PIELIKUMS — REVIDĒTO PROJEKTU SARAKSTS

KOMISIJAS ATBILDES

GLOSĀRIJS

4. ass: lauku attīstību 2007.–2013. gada programmu posmā īsteno saskaņā ar četrām asīm, kurām pakārtotas četras saskaņīgas pasākumu grupas. 4. ass ir *Leader* pieeja.

Dalībvalsts: šīs revīzijas kontekstā — par *Leader* programmu pārvaldību atbildīgās iestādes. Dalībvalstis šim nolūkam ieceļ vadošo iestādi. Katrā dalībvalstu reģionā, piemēram, Vācijā, Spānijā un Itālijā, ir atsevišķa programma un atsevišķa vadošā iestāde.

Lauku attīstības programma: dokuments, ko sagatavojusi dalībvalsts un apstiprinājusi Komisija, lai plānotu un īstenotu ES lauku attīstības politiku.

Leader pieeja: metode ES lauku attīstības politikas mērķu sasniegšanai, izmantojot pieeju no apakšas uz augšu, nevis tradicionālo — no augšas uz apakšu. "*Leader*" ir akronīms no franču valodas un nozīmē "saiknes starp lauku attīstības pasākumiem".

Leader programma: dokuments, ko sagatavojusi dalībvalsts un apstiprinājusi Komisija, lai plānotu un īstenotu *Leader* pieeju. Pirmās *Leader* programmas īstenoja no 1991. līdz 1993. gadam, un pēc tam bija *Leader II* (1994.–1999. g.). Šī revīzija attiecas uz *Leader+* (2000.–2006. g.) un *Leader 4.* asi (2007.–2013. g.), kuras bija ietvertas lauku attīstības programmās.

Nevajadzīgais atbalsts: gadījumi, kad subsidēto projektu varētu pilnīgi vai daļēji īstenot bez dotācijas atbalsta.

Pareiza finanšu pārvaldība: godīga un pārredzama ES budžeta pārvaldība saskaņā ar Finanšu regulu un jo īpaši ar ekonomiskuma, lietderības un efektivitātes principiem.

Pasākums: atbalsta shēma politikas īstenošanai. Tajā formulēti noteikumi par finansējamajiem pasākumiem.

Pievienotā vērtība: šajā revīzijā — ieguvumi no *Leader* pieejas īstenošanas, piemēram, vietējo vajadzību un vietējo risinājumu labāka apzināšana, lielāka vietējo ieinteresēto personu iesaiste un plašākas inovācijas iespējas.

Programmu posms: daudzgadu pamats tādas ES politikas kā, piemēram, lauku attīstības plānošanai un īstenošanai; pašreizējais programmu posms attiecas uz 2007.–2013. gadu.

Vietējā rīcības grupa: vietēja mēroga valsts un privāta partnerība, kas atbild par vietējo attīstības stratēģiju ierosināšanu un projektu atlasī.

KOPSAVILKUMS

I.

Leader ir metode ES lauku attīstības politikas mērķu sasniegšanai, izmantojot pieeju no apakšas uz augšu, nevis tradicionālo — no augšas uz apakšu. Salīdzinājumā ar tradicionālajām finansēšanas metodēm *Leader* pieeja ietver lielākas izmaksas un lielāku risku, jo tai ir vēl viens īstenošanas līmenis un jāņem vērā arī ES budžeta kontrole daudzajās vietējās partnerībās jeb vietējās rīcības grupās.

II.

Attaisnojums *Leader* papildizmaksām un papildu riskiem ir pievienotā vērtība, kurai būtu jānāk no apakšas uz augšu, un partnerības pieeja — līdz ar to labāka vietējo vajadzību un vietējo risinājumu apzināšana, lielāka vietējo ieinteresēto personu iesaiste un plašākas inovācijas iespējas.

III.

Palāta pārbaudīja, vai *Leader* pieeja ir īstenota tā, lai veidotos pievienotā vērtība, vienlaikus maksimāli samazinot riskus, kas apdraud pareizu finanšu pārvaldību. Palāta vērtēja vietējo rīcības grupu veikumu, īstenojot 2000.–2006. gada *Leader+* programmas, kuru galīgie izdevumi bija 2009. gadā. Palāta vērtēja arī vietējo rīcības grupu 4. ass stratēģijas, kuras nosaka grupu plānus *Leader* pieejas īstenošanai 2007.–2013. gadā.

IV.

Lai gan Palāta konstatēja dažus labas prakses piemērus, vietējās rīcības grupas īstenoja *Leader* pieeju tā, ka tās potenciālā pievienotā vērtība "*Leader* iezīmju" aspektā tika ierobežota. Pieeja no apakšas uz augšu bija nepilnīga tajās vietējās rīcības grupās, kuras lielāko daļu dotāciju piešķīra pašas savām organizācijām; partnerības potenciālā pievienotā vērtība nebija iegūta tajās vietējās rīcības grupās, kur lēmumus galvenokārt pieņēma vietējās iestādes; tikai nedaudzas vietējās rīcības grupas varēja uzskatāmi parādīt inovāciju vai dažādu sektoru mijiedarbību savās stratēģijās vai projektos. Vietējās rīcības grupas nebija galveno uzmanību pievērkušas savu stratēģisko mērķu sasniegšanai.

V.

Palāta konstatēja nepilnības arī saistībā ar vietējo rīcības grupu finanšu pārvaldības pareizību. Jo īpaši tāpēc, ka vietējās rīcības grupas piešķīra dotācijas projektiem, neņemot vērā lietderību. Procedūras ne vienmēr bija pārredzamas, un nebija pienācīgu pierādījumu tam, ka vietējās rīcības grupas pieņēma objektīvus lēmumus bez interešu konfliktiem. Šīs nepilnības sabalsojas ar tām, uz kurām Palāta norādīja Pārskatā par 2000. finanšu gadu.

VI.

Komisija un dalībvalstis nav izvirzījušas pietiekami augstas prasības un kopā ar vietējām rīcības grupām ir līdzatbildīgas par pievienotās vērtības ierobežošanu saistībā ar *Leader* pieeju. Tās nav darījušas pietiekami daudz, lai ierobežotu izmaksas un riskus. Desmit gadi ir pagājuši, kopš Palāta pirmo reizi revidēja *Leader* pieeju, bet dažas nepilnības joprojām pastāv.

KOPSAVILKUMS

VII.

Komisija vēl nav uzskatāmi pierādījusi ne izdevumu efektivitāti vai lietderību, ne pievienoto vērtību, kas radīta, īstenojot *Leader* pieeju, ne apmēru, kādā zināmie riski ir īstenojušies, ne arī reālās ieviešanas izmaksas.

VIII.

Ņemot vērā pastāvīgās nepilnības, Palāta iesaka Komisijai un dalībvalstīm formulēt skaidrākas un stingrākas prasības, lai samazinātu nevajadzīgā atbalsta risku, nodrošinātu objektīvu un pienācīgi dokumentētu projektu atlasī un partnerības principu reālu darbību praksē. Saskaņā ar Finanšu regulu ir vajadzīga pilnvērtīga procedūra, lai izvairītos no jebkāda interešu konflikta riska. Tāpēc jānodrošina, ka tiek iesniegti paziņojumi par ieinteresētību, nepiedalīšanās projekta vērtēšanā un atlasē un potenciāla interešu konflikta gadījumu paziņošana vadošajai iestādei.

IX.

Atlikušajā 2007.–2013. gada posmā Komisijai jānodrošina, lai dalībvalstis prasītu vietējām rīcības grupām noteikt izmēramus mērķus, kuri raksturīgi to reģionam un kurus var sasniegt ar *Leader* programmu. Dalībvalstīm jāprasa, lai vietējās rīcības grupas atskaitītos par savu stratēģisko mērķu sasniegšanu, par pievienoto vērtību, kas radīta ar *Leader* pieeju, un par dotācijas izdevumu un darbības izmaksu lietderību.

X.

Uzraudzībā vairāk uzmanības jāpievērš *Leader* pieejas pievienotajai vērtībai, lietderībai un efektivitātei, un tā jāpapildina ar datiem no pārraudzības un kontroles sistēmām tā, lai Komisijai būtu pietiekami, ticami un attiecināmi dati par *Leader* programmu pievienoto vērtību un pareizu finanšu pārvaldību.

IEVADS

1. *Leader* ir ES metode “no apakšas uz augšu” lauku attīstības politikas īstenošanai. Tai raksturīgas septiņas iezīmes (sk. **1. attēlu**). Finanšu atbalstu piešķir “vietējām rīcības grupām”, lai tās īstenotu vietējas attīstības stratēģijas, galvenokārt ar dotācijām vietējiem projektiem¹ (sk. finansēto projektu piemērus **pielikumā**). Vietējās rīcības grupas ir valsts un privātā sektora (vai bezpeļņas organizāciju) pārstāvju partnerības mazās lauku kopienās².

¹ Dotācijas līdzfinansē ES un attiecīgās dalībvalsts iestādes. Vairākumā gadījumu dotācija ir tikai daļa no kopējām projekta izmaksām — tiek prasīts arī saņēmēja ieguldījums. Vietējo rīcības grupu darbības izmaksas arī līdzfinansē ES un valsts vai reģionālās iestādes.

² Lauku kopienas, kurās ir līdz 150 000 iedzīvotāju.

1. ATTĒLS

LEADER PIEEJAS SEPTIŅAS GALVENĀS IEZĪMES

2. ES tiesību aktos ir noteikti politikas mērķi un juridiskais pamats. Dalībvalstis nosaka valsts vai reģionālās programmas *Leader* pieejas īstenošanai, un Komisija tās apstiprina. Potenciālās vietējās rīcības grupas izstrādā vietējās stratēģijas saskaņā ar valsts vai reģionālajām prasībām un iesniedz tās iestādēm finansējuma saņemšanai. Dalībvalstis ir atbildīgas par vietējo rīcības grupu izraudzīšanos un ES atbalsta un valsts līdzfinansējuma izmaksāšanu, kā arī par īstenošanas uzraudzību un kontroli. Vietējās rīcības grupas atbild par finansējamo projektu atlasī. Dažās dalībvalstīs vietējās rīcības grupas atlasīja projektus līdz pat visam gada finanšu piešķirumam, bet valsts vai reģionālās iestādes apstrādāja dotāciju pieprasījumus un veica maksājumus. Citas dalībvalstis uzticēja vietējām rīcības grupām atbildību par visu procesu, tostarp gada vai vairāku gadu budžeti dotāciju maksājumu veikšanai.
3. Pirmais *Leader* posms sākās 1991. gadā kā "Kopienas iniciatīva". Pēc tam bija *Leader II* (1994.–1999. gads) un *Leader+* (2000.–2006. gads)³. Lai gan *Leader+* posms beidzās 2006. gadā, projekta īstenošana un izdevumi turpinājās līdz 2009. gada vidum. ES 15 dalībvalstīs bija 893 *Leader+* vietējās rīcības grupas, bet jaunajās dalībvalstīs bija 281 grupa. Galīgais ES ieguldījums *Leader+* programmā būs apmēram 2,1 miljards EUR.
4. No 2007. gada un turpmāk *Leader* ir integrēta lauku attīstības tiesību aktos⁴ kā alternatīva pieeja triju galveno politikas asu mērķu sasniegšanai (sk. **1. izcēlumu**).

³ Jauno dalībvalstu lauku attīstības darbības programmās jāīsteno līdzīgs pasākums no 2004. līdz 2006. gadam.

⁴ Padomes 2005. gada 20. septembra Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 277, 21.10.2005., 1. lpp.).

ČETRAS ASIS 2007.–2013. GADA LAUKU ATTĪSTĪBAS POLITIKĀ

1. **ass:** pasākumi, kuru mērķis ir ar atbalstu pārstrukturizācijai, attīstībai un inovācijai uzlabot lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju.
2. **ass:** pasākumi, kuru mērķis ir ar zemes apsaimniekošanas atbalstu uzlabot vidi un lauku ainavu.
3. **ass:** pasākumi, kuru mērķis ir lauku teritorijās uzlabot dzīves kvalitāti un veicināt saimnieciskās darbības daudzveidību.
4. **ass:** izmantot *Leader* pieeju, lai sasniegtu 1.–3. ass mērķus.

5. Komisija 2007. gadā un 2008. gada sākumā apstiprināja lielāko daļu valstu un reģionālo lauku attīstības programmu 2007.–2013. gadam. Līdz 2009. gada beigām dalībvalstis bija izraudzījušās vairāk nekā 2000 4. ass vietējās rīcības grupas. ES plānotie izdevumi *Leader* asij šajā programmu posmā ir ap tuveni 5,5 miljardi EUR (sk. **2. attēlu**)⁵, un valstu kopējais līdzfinansējums ir vēl 3,4 miljardi EUR.
6. *Leader* pieeja pamatojas uz apsvērumu, ka salīdzinājumā ar tradicionālo pieeju no augšas uz apakšu tā var dot lielāku pievienoto vērtību⁶. Pievejai “no apakšas uz augšu” un mijiedarbībai starp dažādām nozarēm vietējā līmenī vajadzētu mobilizēt vietējo potenciālu. Vietējās grupas var labāk apzināt integrētus un inovatīvus vietējo problēmu risinājumus un spēj labāk reaģēt. Dalībai vietēja mēroga lēmumu pieņemšanā būtu jārada entuziasms un lielāka atbildība, un līdz ar to jāizpaužas labākā un ilgtspējīgākā vietējā lauku attīstībā⁷. Sabiedrības iesaiste, ko panāca ar decentralizācijas pieeju — no apakšas uz augšu — arī var radīt mazāk taustāmus rezultātus, tādus kā “darbības spēju uzlabošana” un “iespēju radīšana vietējiem iedzīvotājiem”⁸ (sk. **3. attēlu**).

⁵ 4. ass (*Leader*) attiecas uz 5–11 % plānoto lauku attīstības programmu izdevumiem ES 15 dalībvalstīs un vismaz uz 2,5 % plānoto izdevumu jauno dalībvalstu programmās.

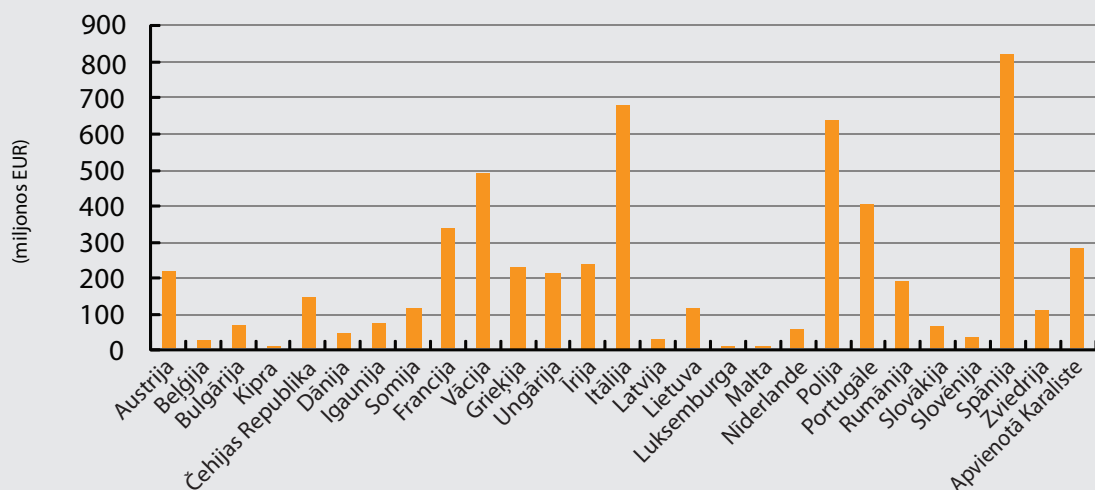
⁶ Ar metodēm “no augšas uz apakšu” valsts vai reģionālās iestādes nosaka izdevumu pasākumus un projektu atlases kritērijus, to darbinieki vērtē projektu priekšlikumus un lemj par piešķiramajām dotācijām. Atsevišķus uzdevumus valsts vai reģionālajās atbalsta shēmās var veikt vietējo biroju darbinieki.

⁷ “Galvenā *Leader* pieejas koncepcija ir tāda, ka (...) attīstības stratēģijas ir efektīvākas un lietderīgākas, ja vietējā mērogā tās īsteno vietējie darbinieki.” Eiropas Komisijas informatīvais izdevums “*Leader* pieeja”.

⁸ “Darbības spēju uzlabošana un iespēju radīšana vietējiem iedzīvotājiem, kas panākta ar *Leader*, uzskatāma par pievienotās vērtības radīšanu lauku iedzīvotājiem.” Komisijas atbilde uz Palātas Pārskatu par 2000. finanšu gadu.

2. ATTĒLS

ES FINANSĒJUMS, KAS KATRAI DALĪBVALSTIJ PLĀNOTS LEADER 4. ASIJ (2007.–2013. GADĀ)

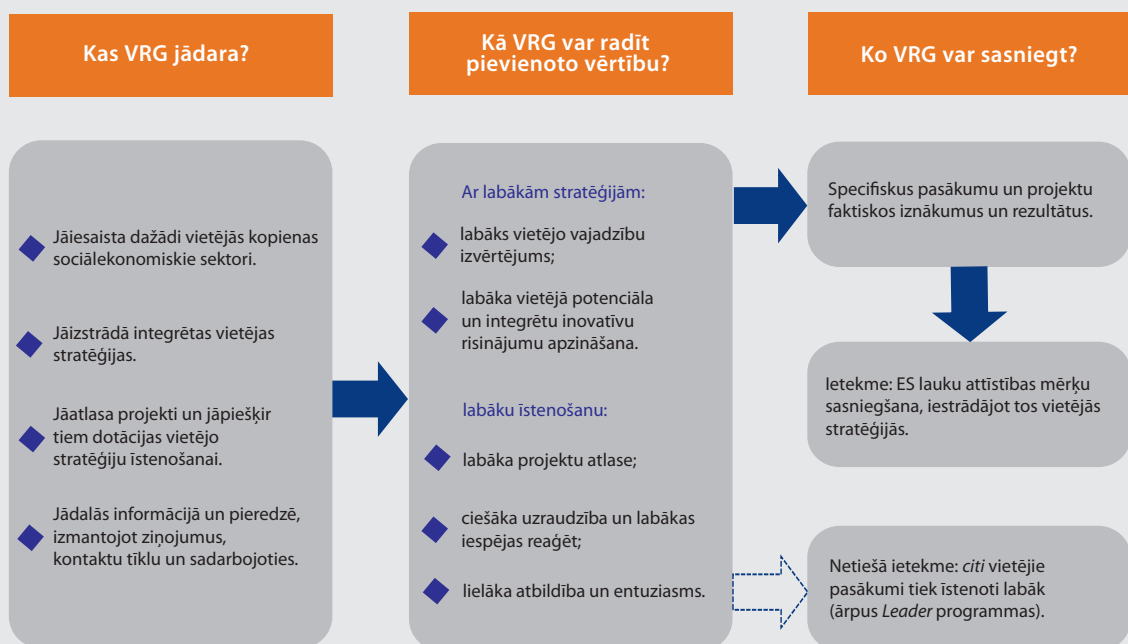
7. Vietējās rīcības grupas veido īstenošanas papildu līmeni, kas paredz noteiktas papildizmaksas. Lēmumu pieņemšanas pilnvaru deleģēšana vietējiem partneriem arī rada risku pareizai ES līdzekļu pārvaldībai godīguma, pārredzamības un pārskatamības, kā arī ekonomiskuma, lietderības un efektivitātes aspektā. Kad Palāta iepriekšējo reizi revidēja *Leader* programmu 2000. gada pārskatam⁹, vietējo rīcības grupu veiktajā finanšu pārvaldībā tika konstatētas dažas nopietnas nepilnības. Vietējo rīcības grupu ar atpakaļejošu datumu piešķirtās dotācijas rada nevajadzīgā atbalsta risku, projektu atlases pārredzamības trūkumu, potenciālus interešu konfliktus, augstas darbības izmaksas un ilgas procedūras. Komisija atbildēja, ka ir zinājusi par šiem riskiem. Tās galvenā atbildes rīcība bija apņemšanās veicināt labu praksi un racionālu finanšu pārvaldību, sniedzot norādījumus un nodrošinot informācijas apmaiņu¹⁰.

⁹ Pārskats par 2000. finanšu gadu, 3.96.–3.112. punkts (OV C 359, 15.12.2001.).

¹⁰ Šis jautājums plašāk izklāstīts 72.–77. un 104.–106. punktā.

3. ATTĒLS

VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU (VRG) LOMA LEADER PIEEJAS ĪSTENOŠANĀ

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

8. Kā norādīts iepriekš, *Leader* pieeja paredz papildu izmaksas un riskus salīdzinājumā ar tradicionālākajām centralizētajām lauku attīstības politikas īstenošanas metodēm, bet tai piemīt arī potenciāls sniegt pievienoto vērtību ar septiņu *Leader* iezīmju starpniecību. Tas rosina Palātu formulēt turpmāk minēto revīzijas jautājumu. *Vai Leader pieeju īstenoja tā, lai atklātos tās pievienotā vērtība, vienlaikus pēc iespējas samazinot riskus, kas apdraud pareizu finanšu pārvaldību?*

9. Palātas veiktās revīzijas pamatā bija:

- revīzijas kontroļlapas, kuras aizpildīja nejaušas atlasē kartībā paraugam izraudzītās 202 vietējās rīcības grupas 23 dalībvalstīs;
- dokumentu izskatīšana 27 no šīm vietējām rīcības grupām;
- revīzija uz vietas un gadījumu izpēte paraugam atlasītās 13 vietējās rīcības grupās un vairāk nekā 60 projekti, kurus bija finansējušas attiecīgās vietējās rīcības grupas un kuri bija tipiski to finansētajam projektu klāstam (sk. projektu sarakstu **pielikumā**);
- ar 11 *Leader* programmām saistīto vadošo iestāžu revīzija; šo programmu finansējums aptver vairāk nekā 40 % ES līdzekļu, kas paredzēti 2007.–2013. gada programmu posmā;
- ar *Leader* saistīto Komisijas darbību revīzija.

Fiziskās revīzijas laikā 2009. gada pirmajā pusē atlasītās vietējās rīcības grupas bija nesen beigušas īstenot savas *Leader+* vietējās attīstības stratēģijas 2000.–2006. gada programmu posmā¹¹, un dalībvalstis tās bija izvēlējušās saskaņā ar savām 4. ass stratēģijām, kuras bija paredzētas *Leader* pieejas īstenošanai 2007.–2013. gada programmu posmā. Izņemot Vāciju un Aragonu (Spānijā), vietējās rīcības grupas vēl nav sākušas savu 4. ass stratēģiju īstenošanu.

¹¹ Vietējās rīcības grupas Polijā īstenoja pārejas *Leader+* programmas, kas nebija salīdzināmas ar programmām citās dalībvalstīs.

- 10.** Pamatojoties uz tiesību aktiem un Komisijas dokumentiem un publikācijām¹², Palāta izstrādāja labas prakses kritērijus. Pēc šiem kritērijiem un saskaņā ar 4. ass stratēģijām Palāta pārbaudīja un vērtēja atlasīto vietējo rīcības grupu veikumu *Leader+* posmā. Revīzija notika vietējo rīcības grupu telpās, lai būtu iespējams izskatīt visus nepieciešamos dokumentus un lai varētu apspriest ar grupu darbiniekiem un locekļiem darbības kontekstu un īstenoto stratēģiju. Uz vietas pārbaudīja arī atlasītos projektus un iztaujāja projektu iniciatorus.

Ja Palāta konstatēja nepilnības vai labu praksi, tā novērtēja informāciju, kas pieejama par uzraudzību vai novērtējumu attiecīgajā valstī vai reģionā, kā arī procedūras un kontroles sistēmas, lai konstatētu, vai šāda prakse ir tipiska. Palāta vērtēja Komisijas un dalībvalstu veiktās *Leader* pārvaldības, uzraudzības, vērtēšanas un pārraudzības rezultātus, pamatojoties uz valsts un reģionālajām programmām un darbības noteikumiem, kā arī inspekciju rezultātus, izpildes ziņojumus un izvērtējumus. Revīzija pievērsās arī Komisijas veiktajam 11 attiecīgo lauku attīstības programmu 4. ass novērtējumam un dalībvalstu atlasītajām vietējās rīcības grupām saskaņā ar 4. asi.

- 11.** Apsvērumi ir strukturēti atbilstoši galveno pienākumu sadalījumam:
- Vietējo rīcības grupu veiktā *Leader* iezīmju īstenošana.
 - Vietējo rīcības grupu veiktās finanšu pārvaldības pareizība.
 - Komisijas un dalībvalstu veiktā *Leader* programmu pārvaldība.
 - Komisijas un dalībvalstu veiktā uzraudzība un vērtēšana.

¹² Konkrēti, Komisijas 2000. gada 14. aprīļa Paziņojums dalībvalstīm, ar kuru nosaka Kopienas iniciatīvas pamatnostādnes lauku attīstībai (*Leader+*) (OV C 139, 18.5.2000., 5. lpp.) un Regulas (EK) Nr. 1698/2005 61.–65. pants.

1. TABULA

ATLASĪTĀS VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS (VRG) UN BUDŽETS TO 4. ASS STRATĒGIJU ĪSTENOŠANAI

(miljonos EUR)

VRG atsauce	Dalībvalsts (reģions)	4. ass budžets 2007.–2013. gadam ¹
DE-BY	Vācija (Bavārija) ²	2,6
DE-MV	Vācija (Meklenburga Priekšpomerānija) ²	5,4
IE	Īrija	14,6
EL	Griekija	6,5
ES-A	Spānija (Aragona)	7,1
ES-CM	Spānija (Kastīlija Lamanča)	3,9
FR (PL)	Francija (Luāras apgabals)	1,5
FR (LR)	Francija (Langdoka Rusijona)	3,2
IT-TOS	Itālija (Toskāna)	7,6
HU	Ungārija	5,9
PL (WP)	Polija (Pomorska)	4,3
PL (WŚ)	Polija (Sventokšiska)	2,1
PT	Portugāle	6,0

¹ Ietverot valsts vai reģionālo līdzfinansējumu.

² Provizoriski piešķirumi.

APSVĒRUMI

KĀ VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS IZMANTOJA LEADER IEZĪMES, LAI RADĪTU PIEVIENOTO VĒRTĪBU

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS LEADER PIEEJU ĪSTENOJA TĀDĀ VEIDĀ, KAS SAMAZINA PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS POTENCIĀLU "LEADER IEZĪMJU" ZIŅĀ, TOMĒR PALĀTA KONSTATĒJA LABAS PRAKSES GADĪJUMUS.

APVĒRSTĀ (NO APAKŠAS UZ AUGŠU) PIEEJA

12. Apvērstās pieejas mērķis ir sekmēt dalību vietējā lauku attīstībā, iesaistot vietējo sabiedrību, ekonomisko un sociālo interešu grupas, kā arī valsts iestāžu un privātu uzņēmumu pārstāvjus. Vietējā sabiedrība būtu jāiesaista, lai apzinātu atbilstošāko vietējo stratēģiju un īstenotu pasākumus (projektus), kas vajadzīgi vietējās stratēģijas mērķu sasniegšanai.

Visas vietējās rīcības grupas panāca zināmu vietējās sabiedrības iesaisti, bet dažas vietējās rīcības grupas piešķīra lielāko daļu *Leader+* dotāciju pašas savu biedru organizācijām

13. Par iespējām saņemt dotācijas projektiem vietējās rīcības grupas informēja vietējo sabiedrību dažādos veidos, proti, sanāsmēs un sabiedriskos pasākumos, ar informācijas lapiņām un publikācijām, vietējo rīcības grupu tīmekļa vietnēs un ar savu biedru starpniecību. Šajā ziņā vietējās rīcības grupas ne tikai atbilda spēkā esošajām dotāciju piešķiršanas prasībām, bet potenciāli arī iedrošināja citas vietējās ieinteresētās personas apsvērt jaunus ieguldījumus vai citus projektus. Piemēram, vietējai rīcības grupai Toskānā (Itālijā) bija informācijas centrs vietējā tirdzniecības kamerā. Par *Leader* programmām informēja arī vietējās preses izdevumos un stendos, kurus izvietoja projektu īstenošanas vietās. Ungārijā vietējā rīcības grupa uzlaboja informētību par *Leader*, izliekot informatīvas zīmes pie katra ciema.

1. fotogrāfija. Ungārija. Zīmes, kuras informē, ka ciems piedalās *Leader* programmā

¹³ Grieķijā valsts noteikumi aizliedz šādu palīdzību no brīža, kad publicēts oficiālais projektu priekšlikumu konkurss. Katrs no aptaujātajiem projektu iniciatoriem par savu dotācijas pieprasījumu sagatavošanu bija samaksājis konsultantiem no EUR 1200 līdz EUR 3500.

14. Visām vietējām rīcības grupām bija arī savi vietējie biroji, kur darbinieki palīdzēja projektu iniciatoriem sagatavot dotāciju pieprasījumus¹³. Šis “bezmaksas konsultācijas pakalpojums” bija svarīgs faktors, kas veicināja dotācijas pieprasījumu iesniegšanu, jo citādi nepieredzējušos mazo projektu iniciatorus būtu atturējušas ilgās un sarežģītās procedūras (sk. 70. punktu).
15. Lai gan daudzi projekti bija vienkārši dotācijas ieguldījumiem, pētījumiem vai pasākumiem, dažas vietējās rīcības grupas darbā ar vietējām ieinteresētajām personām arī izrādīja iniciatīvu, lai pārrunātu sākotnējās idejas un pēc tam izstrādātu stratēģiskākus projektus. Piemēram, Meklenburgā Priekšpomerānijā (Vācijā) vietējā rīcības grupa izveidoja darba grupas, ko sauca par “inovācijas komandām”, lai tās vadītu un atbalstītu sarežģītāku projektu iniciatorus. Vietējā rīcības grupa Īrijā nodarbināja “attīstības speciālistus”, kuru uzdevums bija aktīvi meklēt un izstrādāt tādu projektu idejas, kuri varētu sekmēt stratēģisko mērķu sasniegšanu (sk. **2. izcēlumu**).

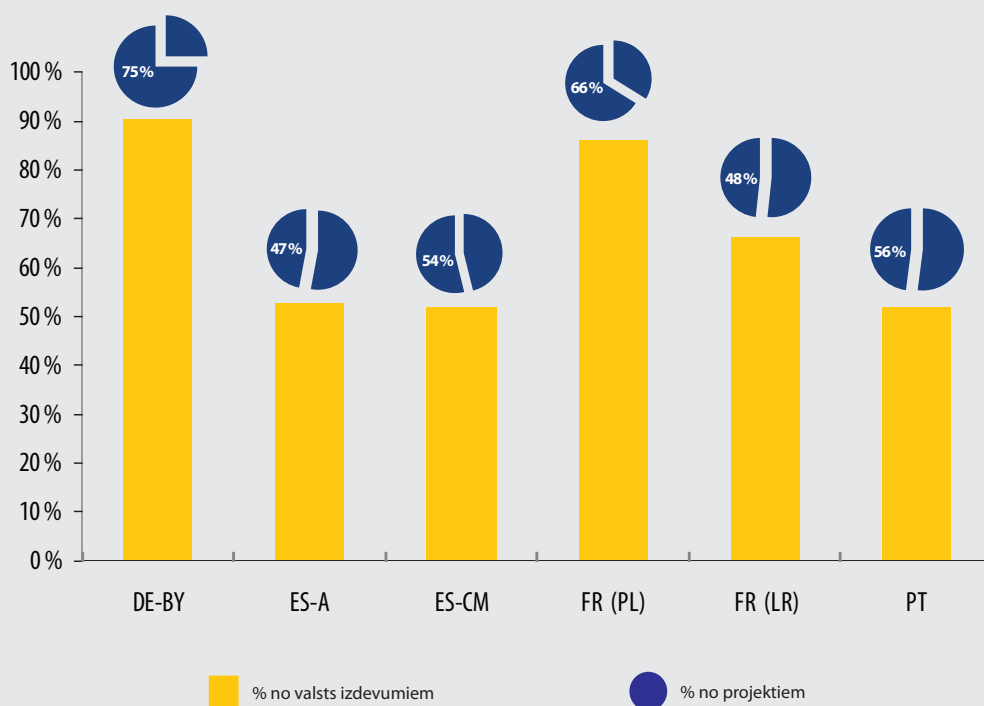
2. IZCĒLUMS

PROJEKTU ATTĪSTĪBAS SPECIĀLISTU UZDEVUMS VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPĀS ĪRIJĀ

Projektu attīstības speciālistu uzdevums bija analizēt, apzināt un izstrādāt, veicināt un popularizēt pasākumus un iniciatīvas. Piemēram, “pārtikas nozares” darbinieks bija atbildīgs par vietējo pārtikas produktu reģionālā zīmola izstrādi un tirdzniecības veicināšanu, alternatīvu lauksaimniecības iniciatīvu attīstīšanu un citiem pasākumiem. Darbinieks uzturēja aktīvu blogu, organizēja un apmeklēja sanāksmes un pasākumus, kā arī iedrošināja pārtikas nozares speciālistus un palīdzēja tiem projektu izstrādē.

16. Visas revidētās vietējās rīcības grupas piešķīra dotācijas projektiem, kurus virzīja viņu pašu biedru organizācijas. *Leader+* programmā, kuru īstenoja vietējā rīcības grupa Bavārijā (Vācijā), iesaistīja tikai 12 dažādus projektu iniciatorus, no kuriem seši bija tieši saistīti ar vietējo rīcības grupu. Sešās no 11 *Leader+* vietējām rīcības grupām šādas dotācijas bija no 50 % līdz vairāk nekā 90 % no kopējām dotācijām (sk. **4. attēlu**). Tas samazināja plašākai sabiedrībai pieejamās dotācijas, samazinot tās iespējas iesaistīties jau notiekošos projektos.

4. ATTĒLS

VIETĒJĀM RĪCĪBAS GRUPĀM UN TO BIEDRU ORGANIZĀCIJĀM
PIEŠĪRTĀS DOTĀCIJAS¹

¹ Tostarp organizācijas, kurās vietējās rīcības grupas locekļiem ir tieša ieinteresētība. Aragonas dati neietver dotācijas individuāliem maziem uzņēmumiem, kur projekta iniciators bija vietējās rīcības grupas biedrs. Dalības politika vietējās rīcības grupās veicina sabiedrības iesaisti, līdz ar to neierobežo piedalīšanās iespējas (sk. 19. punktu).

- 17.** Visas vietējās rīcības grupas dažādā mērogā iesaistīja vietējo sabiedrību 4. ass stratēģiju izstrādē. Vietējās rīcības grupas Francijā (Langdokā Rusijonā) un Bavārijā organizēja tematiskus seminārus par līdzdalības procesu, lai apzinātu vietējās teritorijas stiprās un vājās puses, iespējas un draudus un lai pārrunātu stratēģiju. Visas vietējās rīcības grupas organizēja publiskas sanāksmes, lai izskaidrotu *Leader* programmu un gūtu idejas projektiem, izņemot Toskānu, Īriju, Portugāli un Kastīliju Lamanšu (Spānijā), kur nebija skaidrs, kā un vai apspriešana bija ietekmējusi vietējo rīcības grupu veikto stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīzi vai vietējo stratēģisko mērķu noteikšanu. Apspriešana galvenokārt noderēja, lai veicinātu un izvērtētu pieprasījumu pēc dažādiem pasākumiem un lai apkopotu projektu priekšlikumus.

VIETĒJĀ VALSTS UN PRIVĀTĀ SEKTORA PARTNERĪBA

- 18.** Viena no *Leader* pieejas galvenajām iezīmēm ir tāda, ka lēmums nebūtu jāpieņem valsts iestādēm, bet plašākai vietējai partnerībai, kurā ir arī pašvaldības, bet tām nav vairākuma balsstiesības¹⁴. Sabiedrības iesaiste jāveicina, ļaujot visām ieinteresētajām vietējām personām piedalīties vietējās rīcības grupās un nodrošinot, ka ir pārstāvēti visi galvenie vietējie dalībnieki.

¹⁴ Regulas (EK) Nr. 1698/2005 62. pants. Vietējām rīcības grupām jāpārstāv partneri no dažādiem vietēja mēroga sociālekonomiskajiem sektoriem attiecīgajā teritorijā. Lēmumu pieņemšanas līmenī ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem, kā arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, proti, lauksaimniekiem, lauku sievietēm, jauniešiem un to apvienībām jāveido vismaz 50 % vietējās partnerības.

Vietējās rīcības grupas ne vienmēr panāca efektīvu valsts un privātā sektora partnerību

19. Vietējās rīcības grupas Polijā un Aragonā bija apvienības ar atvērtu dalības politiku, līdz ar to visi ieinteresētie vietējie iedzīvotāji vai organizācijas tika iedrošināti pievienoties. Piemēram, Aragonas vietējā rīcības grupā bija ap 500 biedru (sk. **2. tabulu**). Turpretim Grieķijā vietējai rīcības grupai bija mazāks biedru skaits, jo tos uzaicināja, līdz ar to potenciāli izslēdzot citas vietējās organizācijas un iedzīvotājus, kuri partnerībā varētu dot papildu ieguldījumu (sk. **3. izcēlumu**).

2. TABULA

VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPOU DALĪBA LEADER+ PROGRAMMĀ

DE-BY	DE-MV	IE	EL	ES-A	ES-CM	FR (PL)	FR (LR)	IT-TOS	HU	PT
<i>Biedru skaits vietējā rīcības grupā</i>										
20	13	16	15	484	46	78	49	15	41	22
<i>no tiem lēmumu pieņemšanas komitejā</i>										
11	13	16	7	16	20	20	22	13	21	7

3. IZCĒLUMS

GRIEĶIJAS VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS SASTĀVS

Leader+ vietējā rīcības grupā biedrus uzaicināja, tāpēc tajā vietējie dalībnieki bija pārstāvēti nelielā skaitā un tās struktūra pieļāva, ka valsts sektors ietekmē lēmumu pieņemšanu. Tā bija organizēta kā uzņēmējība no 15 ieinteresētajām personām, un vietējām pašvaldībām piederēja 97 % pamatkapitāla. Valde, kurā bija deviņi galveno pašvaldību pārstāvji (galvenokārt mēri), izveidoja komiteju, kura lēma par projektu pieteikumiem. Šajā komitejā bija pārstāvji no trim pašvaldībām un četrām citām organizācijām: tirdzniecības kameras, bioloģiskās lauksaimniecības apvienības, sieviešu apvienības un pētniecības organizācijas.

20. Visās revidētajās vietējās rīcības grupās bija pārstāvēti dažādi sektori un grupas; parasti tajās bija vietējo iestāžu, tūrisma, lauksaimniecības nozares un mazo uzņēmumu pārstāvji. Visu vietējo rīcības grupu lēmumu pieņemšanas komitejās bija pārstāvētas sievietes. Jaunieši ir viena no galvenajām ES lauku attīstības politikas mērķgrupām, un viņu iesaiste lēmumu pieņemšanā var nodrošināt pienācīgu viņu vajadzību un iespēju ievērošanu un atbilstošu risinājumu īstenošanu. Tikai septiņās 4. ass vietējās rīcības grupās no 13 bija pārstāvēti jaunieši (bet lēmumu pieņemšanas komitejā tie bija pārstāvēti tikai Spānijā un Ungārijā). Pārējās vietējās rīcības grupas paziņoja, ka to teritorijā nav jauniešu organizāciju, tās arī neveica nekādus īpašus pasākumus jauniešu iesaistišanai šādā grupā.
21. Visās vietējās rīcības grupās lēmumu pieņemšanas komitejā bija ne vairāk kā 50 % valsts sektora pārstāvju, kā tas paredzēts noteikumos. Tikai Francijas vietējās rīcības grupās bija iekšējie noteikumi, kas prasa "dubultkvorumu", ar kuru privātā sektora biedriem jāpārstāv vismaz 50 % balsu katrā lēmumu pieņemšanas sanāksmē (lai gan šis noteikums ne vienmēr tika ievērots).
22. Palāta konstatēja vairākus gadījumus, kad *Leader* principi nebija stingri ievēroti. Francijā (Langdokā Rusijonā) *Leader+* lēmumu pieņemšanas komitejas vadītājam bija izšķirošā balss, kas faktiski piešķīra vairākumu valsts sektoram. Privāto sektoru vietējās rīcības grupas komitejā Francijā (Luāras apgabalā) galvenokārt pārstāvēja apvienības, ko bija izveidojušas vietējās pašvaldības (sk. **4. izcēlumu**). Šī komiteja ierosināja projektus vietējo pašvaldību apvienībai (*Syndicat*), kas pieņēma galīgo lēmumu par dotāciju piešķiršanu projektiem.

DALĪBA VIETĒJĀ RĪCĪBAS GRUPĀ FRANCIJĀ (LUĀRAS APGABALĀ)

Vietējā rīcības grupa veica iekšēju vērtēšanu, pēc kuras paziņoja, ka "lēmumu pieņemšanas komitejā nav pārstāvēti visi vietējie dalībnieki. Gandrīz visi izraudzītie privātie partneri ir no Luāras apgabala apvienībām [komūnu apvienības]". "Katru no šīm apvienībām vada vēlēta amatpersona". "Taču, lai gan šīs apvienības ļoti labi pārzina vietējās problēmas (..), būtu bijis noderīgi iesaistīt vietējo uzņēmumu atbildīgās personas vai apvienību pārstāvjus, kuri nav no Luāras apgabala. No otras puses, nebija pārstāvēta ne Tirdzniecības un rūpniecības palāta, ne Amatnieku kamera, tikai Lauksaimniecības palātai lēmumu pieņemšanas komitejā bija viens pārstāvis".

- 23.** Dažos gadījumos vietējā rīcības grupa Portugālē pieņēma lēmumus tikai ar dažām vietējo padomju balsīm (sk. **5. izcēlumu**)¹⁵. Šādos gadījumos partnerības potenciālā pievienotā vērtība lēmumu pieņemšanā netiek radīta.

¹⁵ Vietējā rīcības grupa Bavārijā arī apstiprināja projektu priekšlikumus tikai dažu biedru klātbūtnē (sk. **14. izcēlumu**).

TERITORIĀLAS VIETĒJĀS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS

- 24.** Teritoriālajā pieejā vietējai rīcības grupai jāformulē un jāīsteno attīstības stratēģija, kuras pamatā ir pašu teritorijas īpašais stāvoklis, stiprās un vājās puses. Lai pilnībā izmantotu šīs pieejas potenciālu, vietējai rīcības grupai tās īpašās vajadzības un iespējas jāformulē vietējos mērķos un savas stratēģijas jāīsteno, galveno uzmanību pievēršot šo mērķu sasniegšanai.
- 25.** Vietējo rīcības grupu mērķos precīzi jādefinē vietējie faktiskie rezultāti, kurus ar šo grupu izraudzītajām stratēģijām paredzēts sasniegt, un tādējādi jānodrošina skaidra sistēma un norādes programmu ikdienas pārvaldībai, kā arī pamats darbības pārvaldībai un pārskatatbildībai.

VIETĒJĀ RĪCĪBAS GRUPA PORTUGĀLĒ UN DALĪBA BALSĒŠANĀ

Vietējās rīcības grupas lēmumu pieņemšanas komiteju veidoja trīs pašvaldību pārstāvji (kuri rotācijas kārtībā pildīja priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka un kasiera pienākumus), kultūras biedrība, mazo uzņēmumu apvienība, vietējo rūpnieku apvienība un lauksaimnieku apvienība.

Palātas revidenti pārbaudīja to astoņu sanāksmju protokolus, kurās apstiprināja izraudzītos projektus. Trijās sanāksmēs vienādā skaitā piedalījās pašvaldību un citu aprindu pārstāvji. Pārējās piecās sanāksmēs vairākumu veidoja visas trīs pašvaldības. Divos gadījumos vietējā rīcības grupa izraudzījās projektus tikai pamatojoties uz triju pašvaldību balsojumu.

Vietējās rīcības grupas nebija galveno uzmanību pievēršušas vietējo (teritoriālo) stratēģiju mērķu sasniegšanai

- 26.** Vietējo rīcības grupu *Leader+* vietējie stratēģiskie mērķi nebija konkrēti, izmērāmi, sasniedzami un laikā ierobežoti. Lielākoties tie bija tik vispārīgi, ka tos varētu attiecināt uz jebkuru lauku teritoriju (sk. piemēru **6. izcēlumā**). Tādi mērķi kā “cīnīties pret aiziešanu no laukiem un tradicionālās lauksaimniecības atmešanu” (vietējā rīcības grupa Portugālē) būtu izmērāmi, bet praksē tādi nebija, jo nebija pamatrādītāju, lai noteiktu sākotnējo stāvokli vai mērķus attiecībā uz sasniedzamo stāvokli. Mērķiem nebija noteikta termiņa. Piemēram, tāds mērķis kā “veicināt teritorijas identitātes veidošanu, uzlabojot un atbalstot vietējos pakalpojumus un produktus” (vietējā rīcības grupa Grieķijā) apraksta, ko grupa plāno darīt, nevis stāvokli, ko tā vēlas sasniegt.
- 27.** Vietējās rīcības grupas pievērsa nepietiekamu uzmanību mērķu sasniegšanai. Francijā (Langdokā Rusijonā), piemēram, *Leader+* stratēģijas galvenais mērķis bija izmantot jaunās tehnoloģijas, lai uzlabotu lauku teritorijas konkurētspēju. Kad radās iespēja iegūt līdzfinansējumu no valsts programmas tūrisma projektiem, vietējā rīcības grupa pievienoja jaunu izdevumu pasākumu, lai finansētu, piemēram, kalnu velosipēdu centru.

6. IZCĒLUMS

VIETĒJĀ RĪCĪBAS GRUPA MEKLENBURGĀ PRIEKŠPOMERĀNIJĀ — VIETĒJO STRATĒĢISKO MĒRĶU PIEMĒRS

Bija formulēti četri mērķi:

- 1) uzlabot teritorijas pievilcību;
- 2) attīstīt reģionālā tūrisma tīklu;
- 3) ieviest jaunus pakalpojumus un palielināt nodarbinātību;
- 4) uzlabot reģiona ekonomisko struktūru, atbalstot atvērtu pieeju un veicinot jaunu darba vietu izveides iespējas.

Pēc katras no šīm stratēģijām bija iedaļa “mērķis/stratēģija”, kurā bija aprakstīts tagadējais stāvoklis un vispārīgi izklāstīts, ko rīcības grupa gatavojas darīt, piemēram, “atbalstīt sieviešu un jauniešu profesionālo mācību iniciatīvas”. Nebija konkrēti formulēts tas, ko plānots sasniegt, īstenojot šo stratēģiju. Stratēģiskajiem mērķiem nebija noteikti pamatrādītāji vai uzdevumi.

28. Vietējo stratēģiju mērķi projektu atlasē nebija izšķirošais faktors (sk. **7. izcēlumu**). Piemēram, vietējā rīcības grupa Portugālē plānoja finansēt tūrisma bāzes, “kam ir cieša teritoriāla saikne” ar stratēģiju: “Vietējās kultūras un upju satece”. Vietējā rīcības grupa piešķīra dotāciju kartingu centram papildu kartingu un hronometrāžas aprīkojuma pirkumam, bez uzskatāmas teritoriālas saistības.

7. IZCĒLUMS

VIETĒJĀ RĪCĪBAS GRUPA PORTUGĀLĒ — CEĻA ZĪMJU IEGĀDES PROJEKTS

Viens no vietējās rīcības grupas mērķiem bija tematisku tūrisma maršrutu izpēti, izstrādi un popularizēšanu. Vietējā rīcības grupa budžetu attiecīgajam pasākumam izlietoja, piešķirot pašvaldībai dotāciju ceļa zīmju iegādei (starp šīm zīmēm bija arī ceļu norādes, tostarp “Stop” zīmes) un baltajām marķēšanas līnijām vietējo ceļu vidus iezīmēšanai un autostāvvietās. Dažas no ceļa zīmēm norādīja virzienu uz atsevišķiem tūrisma objektiem, bet projektā neizveidoja nevienu tematisku tūrisma maršrutu.

- 29.** Vietējās rīcības grupas Grieķijā, Toskānā un Spānijā¹⁶ īstenoja savas stratēģijas atbilstoši "pasākumiem", kā dalībvalsts tos bija definējusi, lai klasificētu līdzīgus projektus budžeta pārvaldībai un ziņojumu sagatavošanai. Piemēram, vietējai rīcības grupai Grieķijā bija tādi pasākumi kā "*investīciju atbalsts uzņēmējiem*". Tas bija iedalīts "*lauku tūrisma projekti*", "*moderno tehnoloģiju projekti*" utt. Katrs no tiem bija iedalīts sīkākas "*darbības*", piemēram, "*nodrošināt tūristu izmitināšanu*". Šāda pieeja gan atvieglo vietējo rīcības grupu uzraudzību un kontroli, tomēr ietver risku, ka vietējās rīcības grupas īsteno izdevumu pasākumus (novērtējot un atlasot projektus pēc to attiecināmības), neņemot vērā vietējās stratēģijas mērķus.
- 30.** Vietējās rīcības grupas informēja par projektu priekšlikumiem, kuri atbilda attiecīgā pasākuma attiecināmības nosacījumiem, nevis popularizēja projektus, ar kuriem varētu sasniegt konkrētu vietējās stratēģijas mērķi. Vietējās rīcības grupas vērtēja projekta priekšlikuma "atbilstību" vai "saskanību" ar stratēģiju, bet mērķi bija tik plaši, ka bija praktiski neiespējami izslēgt attiecināmu projektu, ja vien pasākums nepārsniedza paredzēto summu. Pat tad, kad rezultatīvie mērķi bija sasniegti, vietējās rīcības grupas turpināja piešķirt dotācijas¹⁷.
- 31.** Uzraudzība un ziņojumu sagatavošana vēl vairāk pastiprināja pasākumu ievirzi. Vietējās rīcības grupas uzraudzīja un analizēja projektus un ziņoja par tiem, kurus īstenoja saistībā ar katru izdevumu pasākumu, bet nevāca datus un nevērtēja, vai vietējās stratēģijas mērķi tika sasniegti.
- 32.** Piemēram, vietējā rīcības grupa Īrijā *Leader+* programmas beigās publicēja pārskatu par saviem sasniegumiem. Šajā pārskatā bija iedaļa ar nosaukumu "*Ko mēs solījām*", kurā uzskaitīja stratēģiskos mērķus. Nākamā iedaļa saucās "*Ko mēs sasniedzām*", un tajā bija aprakstīti īstenotie projekti. Tie bija sagrupēti atbilstoši pasākumam, piemēram, "*mācību projekti*". Nebija norādīts, kas bija izdarīts vai sasniegts attiecībā pret stratēģiskajiem mērķiem. Vietējās rīcības grupas Francijā un Vācijā, kurām nebija prasīts sekot valsts vai reģionālajiem pasākumiem, arī ziņoja par īstenotajiem projektiem, nevis par sasniegtajiem mērķiem¹⁸.

¹⁶ Mazākā mērā tas attiecas arī uz Īriju.

¹⁷ Piemēram, pēc priekšlikumu konkursa tūristu izmitināšanas projektiem vietējā rīcības grupa Grieķijā apstiprināja dotācijas projektiem, kuri pārsniedza jauno tūristu istabu plānoto skaitu par 20 %. Ņemot vērā lielo pieprasījumu, vietējā rīcības grupa izsludināja vēl vienu projektu priekšlikumu konkursu par tūristu izmitināšanas iespējām.

¹⁸ Daļējs izņēmums bija vietējā rīcības grupa Bavārijā, kura organizēja semināru, lai spriestu par to, vai *Leader+* stratēģiskie mērķi ir sasniegti.

33. Revīzijas laikā lielākā daļa vietējo rīcības grupu vēl nebija izstrādājušas savus projektu atlases kritērijus vai uzraudzības un vērtēšanas sistēmas 2007.–2013. programmu posmam, bet no pieejamās informācijas bija skaidrs, ka vietējās rīcības grupas nav plānojušas veikt nozīmīgas izmaiņas. Arī vietējo rīcības grupu 4. ass stratēģijām pietrūka specifisku vietējo mērķu, un visas dalībvalstis, izņemot vienu, prasīja piemērot vispārīgus pasākumus (sk. 84. punktu).

INOVATĪVAS UN DAUDZNOZARU PIEEJAS

34. *Leader* ir iecerēta kā inovatīva pieeja. Vietējām rīcības grupām būtu jāplāno un jāīsteno savas stratēģijas tā, lai apkopotu spēkus un veidotu lauku attīstību, piedāvājot inovatīvus risinājumus vecām un jaunām lauku problēmām. Vietējās rīcības grupas var radīt pievienoto vērtību, darot kaut, kas atšķiras no citām programmām vai vietējo iestāžu darbībām. Projekti, kas atbilst parastiem vietējo iestāžu pasākumiem, ir attiecināmi citās programmās un tādēļ no *Leader* programmām būtu finansējami tikai izņēmuma gadījumos, ko pienācīgi pamato konkrētas stratēģiskās vajadzības.
35. Vēl viena *Leader* pieejas atšķirīgā iezīme ir stratēģijas plānošana un īstenošana daudznozaru kontekstā, balstoties uz mijiedarbību starp dažādu vietējās tautsaimniecības nozaru dalībniekiem un projektiem.

Vietējās rīcības grupas savās stratēģijās vai projektos varēja sniegt tikai nelielus pierādījumus par inovāciju vai mijiedarbību starp nozarēm. Grupas finansēja projektus, kuri nedaudz atšķirās no citu ES programmu finansētajiem vai kuri atbilda parastām vietējo iestāžu darbībām

36. Dažādu nozaru dalībnieku mijiedarbība izpaudās vietējo rīcības grupu partnerībā, kā aprakstīts 8.–23. punktā, bet vietējo rīcības grupu stratēģijās un projektos tā nebija nozīmīga. Dažas vietējās rīcības grupas varēja uzskatāmi parādīt mijiedarbības piemērus. Īrijā, piemēram, stratēģija saistīja ražotājus, mazumtirgotājus un tūrisma nozari vietējo produktu noieta veicināšanā. Tomēr lielākā daļa vietējo rīcības grupu piešķīra dotācijas neatkarīgiem projektiem, atbalstot projektu iniciatoru pamatdarbību (sk. **pielikumu**).

- 37.** Vairākumam vietējo rīcības grupu, kuras izmantoja *Leader+* pieeju, bija skaidri kritēriji projektu priekšlikumu inovatīvā vai eksperimentālā rakstura novērtēšanai (sk. **3. tabulu**)¹⁹. Lai gan kritēriji bija, vietējās rīcības grupas apstiprināja projektus, kuriem nebija izteikti inovatīvu iezīmju. Piemēram, Grieķijā dotāciju pieprasījuma veidlapās gan bija aprakstītas inovatīvās un eksperimentālās iezīmes plānotajiem ieguldījumiem restorānos, viesu namos, metālapstrādes darbos, vīndarītavās un citur, tomēr praksē šo iezīmju nebija (sk. **8. izcēlumu**).
- 38.** Toskānā vietējā rīcības grupa izsludināja projektu priekšlikumu konkursu "Atbalsts uzņēmējiem procesu un produktu inovācijai". Vietējā rīcības grupa saņēma priekšlikumu no ābolu ražotāja par projektu, kas galvenokārt paredzēja iepirkt standarta redelju kastes augļiem, ko vietējā rīcības grupa klasificēja kā "inovatīvu ieguldījumu, kas samazina ražošanas izmaksas, atvieglo ražas novākšanu un iepakojšanu," pamatojoties uz to, kas tas bija "inovatīvs šim uzņēmumam". Pēc šādas klasifikācijas minētajam projektam piešķīra septiņus no iespējamajiem 10 punktiem par inovāciju. Vietējā rīcības grupa Ungārijā vērtēja projektu priekšlikumus "inovācijas un jauninājumu" aspektā un piešķīra maksimālu punktu skaitu visiem sešiem pārbaudītajiem projektiem. Viens no projektiem attiecās uz viesu nama telpu atjaunošanu un ietvēra velosipēdu iegādi viesu lietošanai — šāds pakalpojums bija jaunums tajā apvidū. Jauninājums nebija attiecināms uz projektu, kas paredzēja izstrādāt plānus seguma uzklāšanai zemes ceļam uz projekta iniciatora vīna dārzu, vai projektu mācītāja mājas sienu stiprināšanai, jo sienas bija nosēdušās.

¹⁹ Tas, kā vietējās rīcības grupas vērtēja projektu priekšlikumus, ir aplūkots 58. punktā.

3. TABULA

INOVATĪVU PROJEKTU ATLASE

DE-BY	DE-MV	IE	EL	ES-A	ES-CM	FR (PL)	FR (LR)	IT-TOS	HU	PT
Vietējām rīcības grupām bija skaidri kritēriji, lai novērtētu projektu inovatīvo vai eksperimentālo raksturu										
Nē	Nē	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Jā	Jā
"Inovācijas" kritērija īpatsvars kopvērtējumā (%)										
— ¹	— ¹	— ¹	13	7	4	— ¹	— ¹	10–19	8	10

¹ Vietējās rīcības grupas Francijā un Vācijā nedokumentēja nevienu projekta vērtējumu atlases kritēriju aspektā. Vietējā rīcības grupa Īrijā to darīja, bet nepiešķīra punktus.

39. Pārskatā par 2000. finanšu gadu Palāta konstatēja, ka vietējās rīcības grupas dotācijas piešķīra projektiem, kurus varētu finansēt no citām programmām. Komisija atbildēja: *“Varētu būt lietderīgi no Leader finansēt dažus atsevišķus projektus, kurus, aplūkojot atsevišķi, varētu uzskatīt par attiecināmiem uz citām vispārējām programmām, ja šie projekti ir būtisks elements konkrētas vietējās rīcības grupas inovatīvās attīstības programmas īstenošanā”*.
40. Lielākā daļa dotāciju bija maziem projektiem, ar to atšķirot *Leader* no citām ES finansēšanas programmām. Piemēram, vietējā rīcības grupa Īrijā piešķīra dotācijas, sākot no summām, kas mazākas par EUR 1000, līdz lielākais EUR 65 000. Tomēr astoņas no 11 *Leader+* vietējām rīcības grupām finansēja projektus, kuru kopējās izmaksas bija EUR 200 000 vai vairāk (sk. projektu sarakstu **pielikumā**). Ieguldījumi vīndarītavās, olīveļļas spiestuvēs, ciemata atjaunošanas projektos un citur būtu bijuši attiecināmi uz citām ES finansēšanas programmām. Šajos gadījumos vietējās rīcības grupas varēja pierādīt, ka projekti bija saskanīgi ar to stratēģiju, bet, ņemot vērā specifisku vietējo mērķu trūkumu (sk. 26. punktu), vietējās rīcības grupas nevarēja pierādīt, ka projekti bija būtiski.

GRIEKIJAS VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS APSTIPRINĀTO PROJEKTU “EKSPĒRIMENTĀLAIS RAKSTURS”

Visos sešos revidētajos privātā sektora projektos pieprasījuma veidlapās bija pamatots priekšlikuma eksperimentālais raksturs attiecībā uz sociālo kontaktu tīkla veidošanas pasākumiem. Visas veidlapas bija aizpildījuši konsultanti. Tomēr aptaujātie projektu iniciatori tādos pasākumos nebija piedalījušies. Piemēram, metālapstrādes darbnīcas projekta iniciators neko nezināja par vietējo mazo uzņēmumu tīklu un nebija informēts par to, ka viņa projekta priekšlikums paredz līdzdalību šādā tīklā.

Turklāt dotācijas pieprasījumā bija minēts, ka projekts ir saskanīgs ar rīcības grupas vietējo stratēģiju, jo tas attiecās uz tradicionālajiem metālkalumiem, kuri palīdzēja saglabāt tradīcijas un vietējo ēku raksturu. Praksē pieprasījuma iesniedzēja nodarbošanās gandrīz pilnībā bija saistīta ar moderniem alumīnija izstrādājumiem.

41. Turklāt *Leader* pieejas potenciālā pievienotā vērtība samazinās, ja to izmanto tikai kā papildu finansējuma avotu parastām pašvaldību darbībām. Lai gan obligātie uzdevumi, piemēram, izglītība, bija principā izslēgti, visas vietējās rīcības grupas, izņemot vienu grupu Īrijā, piešķir dotācijas vietējo iestāžu virzītajiem projektiem (sk. **9. izcēlumu** un projektu sarakstu **pielikumā**). Daži no šiem projektiem jau bija pabeigti pirms *Leader* dotācijas pieprasīšanas (piemēru sk. **10. izcēlumā**), un šajos gadījumos dotācija noderēja tikai kā papildinājums vietējo iestāžu budžetam.

9. IZCĒLUMS

LEADER+ DOTĀCIJAS VIETĒJĀM IESTĀDĒM

Vietējā rīcības grupa Kastīlijā Lamanšā. Viena no pašvaldībām, kas bija vietējās rīcības grupas biedre, ierosināja projektu par bērnu rotaļu laukuma norobežošanu. Projekts paredzēja uzbūvēt ķieģeļu sienu rustikālā stilā, virs kuras slietos metāla žogs; izmaksas — EUR 36 000 (tostarp ES finansētā *Leader* dotācija EUR 26 500 un EUR 500 no valsts un reģionālām iestādēm).

Vietējā rīcības grupa Grieķijā. Viena no pašvaldībām, kas bija vietējā rīcības grupā, virzīja projektu notekū sistēmas atjaunošanai un pilsētas centra ielu un ietvju seguma nomaiņai. *Leader+* finansējums (EUR 211 000) nosedza nelielas platības labiekārtošanas izmaksas. Lai pabeigtu projektu pārējās ielās, pašvaldība saņēma valsts finansējumu (1,4 miljonus EUR).

10. IZCĒLUMS

DOTĀCIJAS PABEIGTIEM PROJEKTIEM

Vietējā rīcības grupa Toskānā. Projekts "Pakalpojumi pilsoņiem un vietējai teritorijai". 2004. gada maijā vietējā rīcības grupa publicēja uzaicinājumu iesniegt projektu priekšlikumus un 2004. gada 12. jūlija sēdē nolēma piešķirt EUR 121 470 dotāciju pašvaldību apvienībai (kas bija vietējās rīcības grupas lēmumu pieņemšanas komitejā). Dotācijas nolīgums bija datēts ar 2004. gada 20. septembri. Projekts, kas attiecās uz diennakts veterināro publisko pakalpojumu un informācijas sniegšanu, kā arī uz medību, zvejas un sēņu lasīšanas atļaujām, bija sāksis 2001. gada februārī, bet pēdējā fakturrēķina datums ir 2004. gada 5. jūlijs.

Vietējā rīcības grupa Francijā (Luāras apgabals). Kāda komūnu grupa (kuras priekšsēdētājs bija vietējā rīcības grupā) uzņēmās īstenot bibliotēkas ierakstu datorizēšanas un tīklošanas projektu. Maksājumu aģentūras pārbaudes ziņojumā teikts, ka "dienā, kad bija iesniegts projekta pieteikums, (...) IT aprīkojums bija gandrīz pabeigts, bija pabeigta katalogu izveide un darbinieki mācījās lietot programmu. Dienā, kad vietējā rīcības grupa izvēlējās projektu, bija atlicis samaksāt fakturrēķinu par EUR 91,20".

42. Revīzijas laikā 4. ass īstenošana nebija sākta lielākajā daļā revidēto vietējo rīcības grupu. Tomēr stratēģijās ir maz konkrētu apņemšanos radīt inovācijas vai arī panākt dažādu nozaru mijiedarbību.

KONTAKTU TĪKLA IZVEIDES UN SADARBĪBAS PROJEKTI

43. Kontaktu tīkla izveide ietver pieredzes apmaiņu, un tās mērķis ir nodot tālāk labu praksi, izplatīt inovācijas un īstenot gūtās atziņas. Sadarbības projekti, kuros piedalās divas vai vairākas vietējās rīcības grupas, var vēl vairāk palielināt pievienoto vērtību ar kritisko masu un savstarpēju papildināmību, kas ļauj iegūt tādus faktiskos rezultātus, kurus viena pati vietējās rīcības grupa iegūt nevarētu.

Ne visas vietējās rīcības grupas aktīvi piedalījās kontaktu izveides un sadarbības projektos

44. Visas vietējās rīcības grupas vismaz piedalījās sanāksmēs ar citām rīcības grupām reģionālā vai valsts tīkla mērogā, lai gan šīs sanāksmes galvenokārt bija veltītas organizācijas jautājumiem. Vietējā rīcības grupa Īrijā īpaši aktīvi apmeklēja seminārus, apciemoja rīcības grupas citās dalībvalstīs un uzņēma tās pie sevis. Vietējās rīcības grupas Meklenburgā Priekšpomerānijā, Īrijā un Portugālē papildināja ES publikācijas un datubāzes ar projektu labas prakses piemēriem.
45. Visas vietējās rīcības grupas piedalījās sadarbības projektos, izņemot vietējo rīcības grupu Ungārijā. Vietējās rīcības grupas Francijā, Toskānā un Grieķijā sastapās ar organizācijas grūtībām, īpaši attiecībā uz atšķirīgajām procedūrām, ko piemēroja dažādās reģionālās vai valsts mēroga *Leader* programmās. Dažas no finansētajām darbībām vairāk attiecās uz vizītēm, pieredzes apmaiņu un konferencēm, nevis uz kopīgu projekta īstenošanu. Vietējā rīcības grupa Kastīlijā Lamanšā izmantoja sadarbības projektu budžetu, lai samaksātu par dalību reģionālajā vietējo rīcības grupu tīklā un lai izstrādātu dokumentu vadības sistēmu, kura pašlaik tiek gatavota 2007.–2013. gadam. Šādi izdevumi būtu jāfinansē no vietējo rīcības grupu darbības izmaksām paredzētajiem budžetiem.

- 46.** Izņemot Kastīliju Lamanšu, Ungāriju un Portugāli, vietējo rīcības grupu 4. ass stratēģijās bija izvērstas ziņas par sadarbības projektiem. Par plānotajiem kontaktu izveides pasākumiem izvērstas informācijas bija maz.

VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU ĪSTENOTĀS FINANŠU PĀRVALDĪBAS PAREIZĪBA

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS PIENĀCĪGI NEŅĒMA VĒRĀ LIETDERĪBAS ASPEKTU VAI VAJADZĪBU PĒC GODĪGĀM UN PĀRREDZAMĀM PROCEDŪRĀM

DOTĀCIJAS IZDEVUMU LIETDERĪBA

- 47.** Vietējās rīcības grupas izlietoja budžeta līdzekļus, piešķirot dotācijas projektiem. Attiecīgi šīm grupām bija jānodrošina, lai sabiedrības līdzekļi tiktu izlietoti pēc iespējas lietderīgāk²⁰.

Vietējās rīcības grupas netiecās panākt dotēto izdevumu maksimālu lietderību

- 48.** Jebkuras dotāciju programmas lietderību apdraud tas, ka projekta iniciators var īstenot projektu jebkurā gadījumā, arī bez dotācijas, kā rezultātā rodas nevajadzīgais atbalsts — dotācijai nav papildu ietekmes. Vietējās rīcības grupām būtu jāspēj labāk novērtēt nevajadzīgā atbalsta risku nekā "tradicionālās pieejas" programmu vadītājiem, jo grupas pārzina vietējos apstākļus un dotācijas pieprasījuma sagatavošanas laikā sazinās ar projekta iniciatoru.
- 49.** Vērā ņemama norāde uz nevajadzīgo atbalstu ir gadījumi, kad iniciators jau ir sācis projektu, pirms vietējā rīcības grupa nolēm piešķirt dotāciju vai atteikt to. Izņemot Vāciju, visas vietējās rīcības grupas piešķīra dotācijas šādiem projektiem. Attiecīgie projektu iniciatori vai nu bija gatavi īstenot projektu bez dotācijas atbalsta (kas norāda uz nevajadzīgo atbalstu), vai arī dotācija viņiem bija apsolīta jau pirms projekta novērtējuma un lēmuma pieņemšanas.

²⁰ Tāda ir Finanšu regulas prasība, lai ES budžetu izlietotu saskaņā ar lietderības principu, kas definēts kā labākā iespējamā attiecība starp izlietotajiem resursiem un panāktajiem rezultātiem.

- 50.** Tikai vietējai rīcības grupai Īrijā bija procedūras, lai novērtētu projektu priekšlikumus nevajadzīgā atbalsta riska aspektā (lai gan arī tur veiktās pārbaudes nebija pienācīgi dokumentētas). Citās vietējās rīcības grupās projekta sākuma datumu uzskatīja vienkārši par attiecināmības jautājumu.
- 51.** Katra dalībvalsts piemēroja atšķirīgus attiecināmības noteikumus. Grieķijā, Īrijā, Spānijā un Ungārijā projektus uzskatīja par attiecināmiem, sākot no dotācijas piešķiršanas datuma. Portugālē projektus varēja sākt 90 dienas pirms dotācijas pieprasījuma iesniegšanas. Francijā un Toskānā noteikumos bija minēts tikai tas, ka projekts nedrīkst būt pabeigts dotācijas pieprasījuma iesniegšanas datumā²¹. Vietējās rīcības grupas uzskatīja, ka šis nosacījums tiek ievērots, kamēr projekta iniciators nav nomaksājis pēdējo fakturrēķinu saistībā ar projekta izdevumiem, pat ja projekts fiziski ir pabeigts (sk. **10. izcēlumu**).
- 52.** Turklāt vietējās rīcības grupas Francijā un Toskānā atklāti atbalstīja projektus, kuri jau bija pabeigti, jo dotācijas varēja apstiprināt un izmaksāt īsā laikā, bez kavēšanās riska (sk. **11. izcēlumu**). Šādi vietējās rīcības grupas varēja izvairīties no "saistību atcelšanas" — tā ir procedūra, kuras rezultātā dažās dalībvalstīs gada beigās anulē vietējo rīcības grupu neizlietos budžeta līdzekļus.

²¹ Izņemot dotācijas uzņēmējdarbībai, kuru reglamentē ES valsts atbalsta noteikumi.

11. IZCĒLUMS

VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU ATBALSTS PABEIGTIEM PROJEKTIEM

Vietējā rīcības grupa Toskānā. Vietējās rīcības grupas rīkotajā priekšlikumu konkursā par ciematu atjaunošanu un uzlabošanu bija projektu atlases kritēriji ar maksimāli 30 iespējamiem punktiem. Viens no kritērijiem bija projekta "gatavība" — ar maksimāli 12 punktiem, kas būtu piešķirami, ja iniciators varētu veikt pēdējo projekta maksājumu 30 dienu laikā pēc projekta priekšlikuma iesniegšanas.

Vietējā rīcības grupa Francijā (Langdoka Rusijona). Universitātes apvienība (kas bija vietējā rīcības grupā) uzņēmās īstenot projektu, lai atjaunotu un atvērtu sabiedrībai vecu botānisko dārzu (arborētumu). Projekta pēdējie izdevumi bija radušies 2008. gada augustā. Vietējā rīcības grupa izraudzījās projektu 2008. gada 16. septembrī un 1. oktobrī parakstīja dotācijas nolīgumu. Vietējās rīcības grupas sanāksmes protokolā paskaidrots, ka *Leader+* budžeta atlikuma izlietošanai bija jāizraugās jau pabeigti projekti, lai dotācijas varētu izmaksāt līdz oktobra beigām.

- 53.** Lietderību apdraud arī tas, kas iniciatori var necensties īstenot projektus par zemākajām cenām ar vajadzīgo kvalitāti. Šis risks palielinās, ja dotācija nosedz proporcionāli lielu projekta izmaksu daļu (dažas vietējās rīcības grupas piešķir dotācijas 80 % vai pat 100 % apmērā no projekta izmaksām²²). Pastāv arī risks, ka fakturrēķinus var mākslīgi "uzpūst". Apmierinošas procedūras pieņemamu projekta izmaksu novērtēšanai (valsts un privātā sektora projektiem) bija tikai vietējās rīcības grupās Īrijā, Grieķijā un Toskānā.
- 54.** Visefektīvākā dotācija būtu minimālā summa, kas nepieciešama, lai nodrošinātu projektam dzīvotspēju un vēlamu rezultātu sasniegšanu. Tomēr daudzas vietējās rīcības grupas piešķir visiem projektiem procentuāli vienādu dotāciju (līdz maksimālajai attiecināmajai summai) neatkarīgi no projekta rentabilitātes vai cita finansējuma pieejamības²³.
- 55.** Lai nodrošinātu visa budžeta izlietošanu, vietējā rīcības grupa Francijā (Luāras apgabalā) palielināja dotācijas likmes *Leader+* perioda beigās. Šādas pieejas rezultātā, piemēram, kādai vietējai iestādei, kas bija prasījusi EUR 12 000 lielu dotāciju bibliotēkas ierakstu datorizēšanas un tīklošanas projektam, šim pašam projektam piešķīra vairāk nekā EUR 25 000.

GODĪGAS UN PĀRREDZAMAS PROCEDŪRAS

- 56.** Atlasot projektus, vietējās rīcības grupas uzņemas izlietot sabiedrības līdzekļus, bet tās neuzņemas demokrātisko atbildību. Tāpēc ir jānodrošina ļoti liela pārredzamība, un vietējām rīcības grupām ir jāspēj pierādīt, ka tās ir konsekventi ievērojušas pienācīgas procedūras.

Procedūras nepietiekami mazināja īpašo risku, ko izraisīja tas, ka vietējām rīcības grupām deleģēja tiesības pieņemt lēmumus

- 57.** Tikai vietējās rīcības grupas Meklenburgā Priekšpomerānijā un Francijā (Luāras apgabalā) savās tīmekļa vietnēs publicēja projektu atlases sanāksmju protokolus. Tomēr lielākā daļa vietējo rīcības grupu programmas beigās publicēja sarakstus vai sīkākas ziņas par visiem īstenotajiem projektiem.

²² Ietverot valsts līdzfinansējumu.

²³ Šajā gadījumā ieguvums bija vienkāršība un pārredzamība, bet ne vienmēr tas nozīmēja visefektīvāko ES budžeta izlietojumu.

- 58.** Vietējām rīcības grupām Vācijā un Francijā nebija nekādu oficiāli dokumentētu projektu vērtēšanas procedūru. Lēmumu pieņemšanas komitejas protokoli sniedza īsu kopsavilkumu par to, kas atsevišķos gadījumos bija apspriests, bet konsekventi neparādīja, kādi faktori ir ņemti vērā. Vietējās rīcības grupas Grieķijā, Portugālē, Spānijā, Ungārijā un Toskānā vērtēja projektus salīdzinoši, piešķirot projektu priekšlikumiem punktus atbilstoši standarta projektu atlases kritērijiem. Tā ir laba prakse, tomēr vairākumā gadījumu punktu piešķiršanas pamatojums nebija dokumentēts un pastāvēja acīmredzamas nekoncekvences (sk. **12. izcēlumu**). Neviena vietējā rīcības grupa nebija dokumentējusi projektu novērtēšanu un atlasī tā, lai būtu iespējams pārbaudīt pieņemto lēmumu pamatotību.
- 59.** Ņemot vērā vietējo rīcības grupu reģionālo raksturu, viens no lielākajiem draudiem lietderībai, *Leader* programmu pievienotajai vērtībai un ES reputācijai ir interešu konflikts — kad projekta iniciators var ietekmēt projektu atlases lēmumu savā labā. Šis risks ir vēl jo lielāks tajās vietējās rīcības grupās, kurās nav pārredzamu, objektīvu un labi dokumentētu procedūru, kā aprakstīts iepriekš.

NOVĒRTĒJUMS PAR PORTUGĀLES VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS IETEKMI UZ NODARBINĀTĪBU

Vietējā rīcības grupa piešķīra punktus katram projekta priekšlikumam, bet tai nav dokumentu par to, kā tā vērtēja atlases kritēriju “nodarbinātības saglabāšana un jaunu darba vietu izveide”. Attiecīgi tā nespēja izskaidrot acīmredzamas nekoncekvences. Piemēram, projekta priekšlikums “ieguldījumi medus iepakošanas ceļā” paredzēja izveidot divas jaunas darba vietas. Vietējā rīcības grupa piešķīra priekšlikumam piecus punktus par nodarbinātības kritēriju.

Piecus punktus piešķīra vēl diviem priekšlikumiem (abus virzīja vietējās rīcības grupas biedra organizācijas) — “videokameras un projektora iegāde kultūras biedrībai” (projektā bija solīts saglabāt vienu jau esošu darba vietu) un pašvaldības ceļa zīmju projekts (sk. **7. izcēlumu**), kas neietvēra ne darba vietu saglabāšanu, ne izveidi.

- 60.** Šis risks visbiežāk sastopams, kad projekta iniciators ir vietējās lēmuma pieņemšanas struktūras biedrs. Arī mazās vietējās rīcības grupās to biedriem ir iespēja ietekmēt lēmumu, pat nepiedaloties balsošanā. Grieķijas iestādes aizliedza vietējām rīcības grupām piešķirt dotācijas grupu darbiniekiem vai biedriem, fiktīvām privātpersonām vai juridiskām personām, laulātajiem un pirmās pakāpes radniekiem. Nevienā citā vietējā rīcības grupā šādu noteikumu nebija. Šis noteikums Grieķijā neattiecas uz vietējo rīcības grupu biedriem, ja tie pārstāvēja valsts vai bezpeļņas organizācijas, lai gan šādos gadījumos piešķirtās dotācijas bija ierobežotas līdz 25 % no vietējās rīcības grupas budžeta.
- 61.** Visas pārbaudītās vietējās rīcības grupas piešķīra dotācijas savu biedru organizācijām (sk. 24.–33. punktu). Šīs dotācijas netika uzskatītas par izņēmumiem. Vietējo rīcības grupu lēmumu pieņemšanas komiteju darbības iekšējie noteikumi ir atšķirīgi (sk. **13. izcēlumu**). Tas norāda, ka nav pienācīgi ievērotas ES Finanšu regulas prasības²⁴. Piemēram, noteikumi dažās vietējās rīcības grupās attiecās tikai uz biedriem, kuri tieši virzīja projektu, un prasīja tiem tikai atturēties no balsošanas.

²⁴ Padomes 2002. gada 25. jūnija Regula (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopieniu vispārējam budžetam (OV L 248, 16.9.2002., 1. lpp.), 52. pants: 1. "Visiem finanšu dalībniekiem un jebkurai citai budžeta izpildē, pārvaldīšanā, revīzijā un kontrolē iesaistītai personai ir aizliegts veikt jebkādas pasākumus, kuru rezultātā varētu rasties konflikts starp tās un Kopieniu interesēm. Ja izveidojas šāda situācija, attiecīgajai personai ir jāatturas no tādu pasākumu veikšanas un jānodod jautājums kompetentajai iestādei." 2. "Interesu konflikts ir tad, ja dalībnieka pienākumu objektīvu pildīšanu budžeta izpildē vai iekšējā revidenta pienākumu pildīšanu negatīvi ietekmē iemesli, kas saistīti ar ģimeni, jūtu dzīvi, politisko un valstisko piederību, mantiskajām vai jebkādam citām interesēm, kas tam ir kopīgas ar labuma saņēmēju."

13. IZCĒLUMS

VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU PROCEDŪRU NOVĒRTĒŠANA SAISTĪBĀ AR IZVAIRĪŠANOS NO INTEREŠU KONFLIKTA (LEADER+)

Vispārīga informācija

Lēmumu pieņemšanas komitejas locekļiem nedrīkstētu piešķirt dotācijas gadījumos, kad viņiem ar projekta iniciatoru ir kopīgas intereses Finanšu regulas 52. panta 2. punkta nozīmē.

Kopīgas intereses, visticamāk, pastāv attiecībā uz projektiem, kurus virza vietējās rīcības grupas vadības struktūra vai lēmumu pieņemšanas komiteja, jo attiecības ar projekta iniciatoru var ietekmēt (pat netīši) vietējās rīcības grupas veikto projekta priekšlikuma novērtējumu. Tas ir attiecināms gan tad, kad vietējās rīcības grupas loceklis virza projektu personiski, gan tad, kad viņš pārstāv valsts vai privātu organizāciju.

Kritēriji

1. Ja vietējās rīcības grupas vērtēšanas vai atlases un lēmumu pieņemšanas komitejas biedram ir jebkādas profesionālas vai personiskas attiecības ar projekta iniciatoru vai jebkāda personiska vai profesionāla ieinteresētība projektā, tam jāsigatavo rakstiska deklarācija, kurā paskaidrotas šīs attiecības/interese, un minētā deklarācija jāpievieno projekta dokumentiem. Jebkādas kopīgas intereses ir jādeklarē, tostarp ģimenes, emocionālas, politiskas un ekonomiskas intereses, kā to prasa Finanšu regula.
2. Attiecīgajam biedram nekādā veidā nebūtu jāpiedalās vērtēšanas vai atlases procesā, un viņam nebūtu jābūt klāt projekta priekšlikuma apspriešanas laikā. Šim faktam jābūt protokolētam.
3. Ja pastāv kopīgas intereses, saskaņā ar Finanšu regulu vietējai rīcības grupai par to jāziņo vadošajai iestādei.

13. IZCĒLUMS

VRG	Ieinteresētības apliecināšana un nepedališanās balsošanā	Paziņojums vadošajai iestādei	Komentāri
DE-BY	●	●	Darbības noteikumi paredzēja, ka vietējās rīcības grupas biedram, kurš ir ieinteresēts projektā, nav jāpiedalās apspriešanās vai balsošanā un ka tam jābūt protokolētam. Sanāksmju protokolos ne vienmēr atzīmēts, kurš bija klāt un kurš balsoja. Vadošā iestāde uzskata, ka šie noteikumi neattiecas uz to publiskā sektora organizāciju pārstāvju klātbūtni, kuri ir projekta iniciatori.
DE-MV	●	●	Vietējās rīcības grupas noteikumi paredzēja, ka vietējās rīcības grupas biedri, kuri ir ieinteresēti projektā, nepiedalās apspriešanās vai balsošanā. Šāda nepedališanās sanāksmju protokolos nekādi nebija norādīta.
IE	●	●	Vietējās rīcības grupas noteikumos bija prasīts, lai tie biedri, kuri ir ieinteresēti projektos, vai, ja viņi jau ir piedalījušies šo projektu iepriekšējā apspriešanās, paši atstātu sanāksmi projektu priekšlikumu apspriešanas laikā. Vietējai rīcības grupai turklāt bija reģistrētas biedru intereses, un biedri apspriešanās piedalījās rotācijas kārtībā. Valsts noteikumi prasa, lai lēmumus par projektiem, kuros kāds vietējās rīcības grupas biedrs vai darbinieks ir ieinteresēts, paziņotu vadošajai iestādei vēl pirms projekta oficiālas apstiprināšanas. Piezīme: šajā revīzijā minētās procedūras darbību nepārbaudīja.
EL	●	●	Vietējās rīcības grupas lēmumu pieņemšanas komitejas vai vadības struktūras biedri un viņu pirmās pakāpes radnieki nevar virzīt <i>Leader</i> projektus ne personiski, ne profesionāli. Tomēr to neattiecināja uz vietējo rīcības grupu biedriem, kuri pārstāvēja bezpeļņas organizācijas, un šiem biedriem bija atļauts piedalīties balsošanā.
ES-A	●	●	Vietējās rīcības grupas noteikumi paredzēja, ka vietējās rīcības grupas biedri, kuriem ir tieša vai netieša ieinteresētība projektā, nepiedalās apspriešanās vai balsošanā. Piezīme: šajā revīzijā minētās procedūras darbību nepārbaudīja.
ES-CM	●	●	Vietējās rīcības grupas noteikumi paredzēja, ka vietējās rīcības grupas biedri, kuri ir ieinteresēti projektā, nepiedalās apspriešanās vai balsošanā, tomēr tas attiecās tikai uz personiskām vai ekonomiskām interesēm. Sanāksmju protokolos nebija atzīmēts, ka vietējo iestāžu pārstāvji būtu atturējušies no balsošanas par saviem projektiem.
FR (PL)	●	●	Vietējās rīcības grupas noteikumi paredzēja, ka biedri, kas tieši virza projektu, atturas no balsošanas, bet nebija prasības atstāt telpu. Lēmumu pieņemšanas komitejas sanāksmju protokoli apliecināja, ka projekta iniciators piedalījās apspriešanās un gadījumos, kad balsošana bija vienprātīga, nekur nebija minēts, ka projekta iniciators būtu atturējies. Šie noteikumi neattiecas uz biedriem, kuri bija ieinteresēti projektā, saistībā ar kuru pašiem nebija viziju.
FR (LR)	●	●	Vietējai rīcības grupai nekādu oficiālu noteikumu nebija. Protokoli liecināja par gadījumiem, kad projekta iniciators piedalījās gan apspriešanās, gan balsošanā.
IT-TOS	●	●	Vietējai rīcības grupai oficiālu noteikumu nebija, lai gan vadošā iestāde bija noteikusi, ka tādiem ir jābūt.
HU	●	●	Noteikumi attiecās tikai uz tiem vietējās rīcības grupas biedriem, kuri bija personiski ieinteresēti projekta priekšlikumā. Tiem vajadzēja paziņot par šo interesi pirms sanāksmes un nepiedalīties ne apspriešanās, ne balsošanā.
PT	●	●	Vietējās rīcības grupas biedriem, kuri bija ieinteresēti projekta priekšlikumā, bija jāatturas no balsošanas, bet nebija jāatstāj telpa, un viņi drīkstēja piedalīties apspriešanās. Sanāksmju protokolos nebija atzīmēts, ka vietējo iestāžu pārstāvji būtu atturējušies no balsošanas par saviem projektiem.

Konstatējumi:

● Kritērijs ievērots

● Kritērijs nav ievērots

● Kritērijs nav pārbaudīts

- 62.** Balsošana nebija pienācīgi dokumentēta piecās no 11 *Leader+* vietējās rīcības grupām, jo lēmumu pieņemšanas komitejas protokolos ne vienmēr bija norādīts, kurš bija klāt un kurš balsoja (sk. **13. izcēlumu**). Bavārijā, Toskānā un Francijas vietējās rīcības grupās protokolos bija atrodamī gadījumi, kad projekta iniciators piedalījās projekta apspriešanā un balsošanā (sk. **14. izcēlumu**).
- 63.** Šajā ziņojumā ir minēti piemēri, kad projekti bija tikai attāli saistīti ar stratēģiskajiem mērķiem, kad projekti jau bija pabeigti un kad projekti atbilda parastai vietējo pašvaldību darbībai. Lielāko daļu no šiem projektiem virzīja pašu vietējo rīcības grupu biedru organizācijas (sk. **7., 9., 10., 11., 12. un 14. izcēlumu**). Konstatētās nepilnības norāda uz risku, ka vietējo rīcības grupu biedri var tieši vai netieši ietekmēt lēmumus, un tāpēc ES budžeta līdzekļi var tikt neefektīvi vai nelietderīgi izlietoti.

14. IZCĒLUMS

VIETĒJĀ RĪCĪBAS GRUPA BAVĀRIJĀ — NAV IEVĒROTI BALSOŠANAS NOTEIKUMI

Projekts, kas paredzēja izveidot ūdenstilpni (mākslīgo ezeru) peldēšanai, bija iekļauts vietējās rīcības grupas stratēģijā, un tam atvēlētais *Leader* ieguldījums bija EUR 150 000.

Faktiskais *Leader* ieguldījums bija 1,03 miljoni EUR — gandrīz 50 % no vietējās rīcības grupas kopējā budžeta. Lai gan vietējās rīcības grupas reglaments nosaka, ka lēmumu pieņemšanai vajadzīgs sešu biedru kvorums, dokumenti liecina, ka par projekta apstiprināšanu nobalsoja vien četri biedri. Klātesošo cilvēku vārdi nebija reģistrēti, izņemot vietējās rīcības grupas priekšsēdētāju, kurš bija mērs pilsētā, kas virzīja projektu. Saskaņā ar Bavārijas *Leader+* darbības noteikumiem vietējās rīcības grupas biedriem nebija atļauts apspriest un balsot par projektiem, kuros tie ir ieinteresēti, un šī atturēšanās bija jādokumentēja. Atbildot uz Palātas apsvērumu, Bavārijas iestādes paziņoja, ka mēra piedalīšanos uzskata par pieņemamu, jo personiskas ieinteresētības projektā viņam nebija.

DARBĪBAS LIETDERĪBA

- 64.** Vietējām rīcības grupām radās darbības izmaksas: algas darbiniekiem, biroji, braucieni, publicitāte utt. Lietderības labad šiem izdevumiem būtu jābūt ierobežotiem un atbilstošiem budžetiem, ko apstiprinājušas vadošās iestādes. Tam, ka vietējos birojos strādāja vietējie darbinieki, kuri nodarbojās ar nelielu skaitu projektu, būtu jāļauj vietējām rīcības grupām būt elastīgākām, nekā tas būtu iespējams ar valsts vai reģiona mērogā vadītu programmu. Šai elastībai jeb spējai reaģēt būtu jāizpaužas kā daudz ātrākai dotāciju pieprasījumu apstrādei un mazākai vajadzībai pēc birokrātiskajām procedūrām.

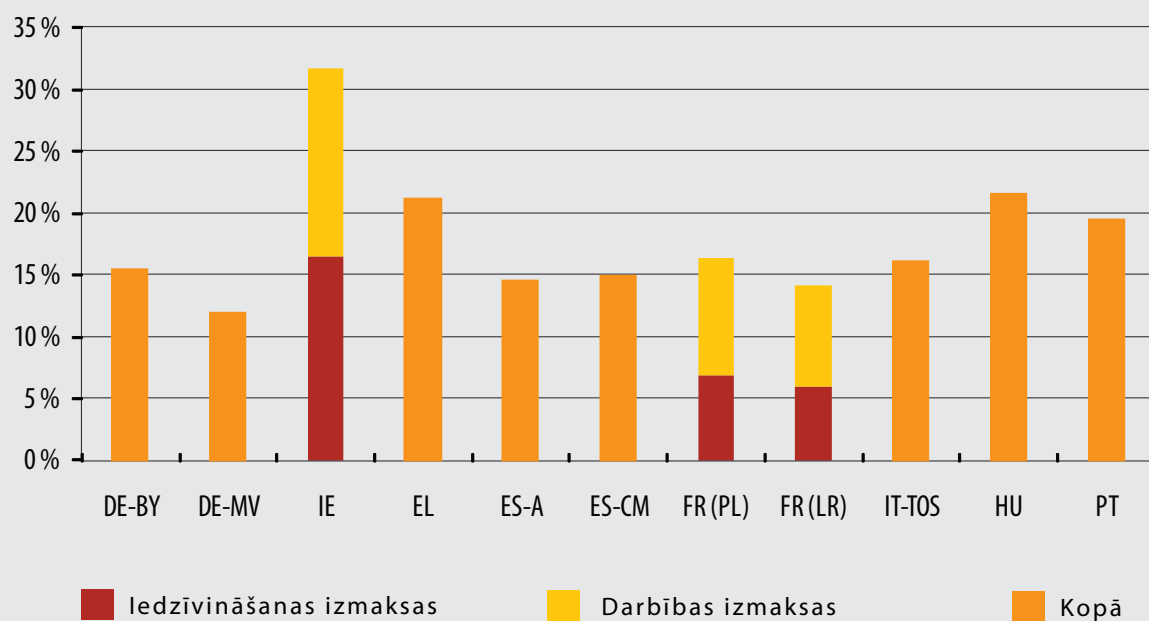
Administratīvās prasības vietējā mērogā radīja ievērojamas darbības izmaksas, apjomīgu darbu ar dokumentiem un kavēšanos

- 65.** Ar projektiem nesaistītās izmaksas, kas radās revidētajām vietējām rīcības grupām, bija no 12 % līdz 32 % sabiedrisko līdzekļu izdevumu *Leader+* programmā. Izmaksas, kas vietējo rīcības grupu budžetā paredzētas 2007.–2013. gada programmu posmā, svārstās no 6 % līdz 28 % (sk. **5.** un **6. attēlu**).
- 66.** Iepriekš sniegtie dati ietver vietējo rīcības grupu izmaksas "iedzīvināšanai teritorijā" (vietējās ieinteresētības rosināšanai)²⁵. Vietējās rīcības grupas kopumā savu darbinieku veikumu projektu priekšlikumu iesniegšanas ierosināšanai klasificēja kā "iedzīvināšanu". Dažas vietējās rīcības grupas arī laiku, kas pavadīts, palīdzot projektu iniciatoriem sagatavot dotāciju pieprasījumus, un laiku, kas veltīts projektu uzraudzībai un ziņošanai par projektu īstenošanu, uzskatīja par "iedzīvināšanu". Vairākas vietējās rīcības grupas nenošķīra "iedzīvināšanas" izmaksas no administratīvajām un pārvaldības izmaksām, bet citas nosacīti sadalīja darbinieku laiku.
- 67.** Lielākā daļa vietējo rīcības grupu formāli palika *Leader+* darbības izdevumu budžetos, lai gan vietējo rīcības grupu zemā īstenošanas līmeņa dēļ, piemēram, Ungārijā, šo izmaksu īpatsvars kopējos izdevumos ir lielāks nekā sākotnēji plānots. Vietējā rīcības grupa Īrijā izmaksu segšanai izlietoja savu darbības izdevumu budžetu, savu "iedzīvināšanas" budžetu un vadošās iestādes piešķirto papildu finansējumu. Vietējā rīcības grupa Kastīlijā Lamanšā kārtējām izmaksām izlietoja sadarbības budžetu (sk. 43.–46. punktu). Citām vietējās rīcības grupām nācās izlietot pašām savus līdzekļus.

²⁵ Regulā tas definēts kā vietējās teritorijas izpēte, informatīvi un veicināšanas un citi pasākumi.

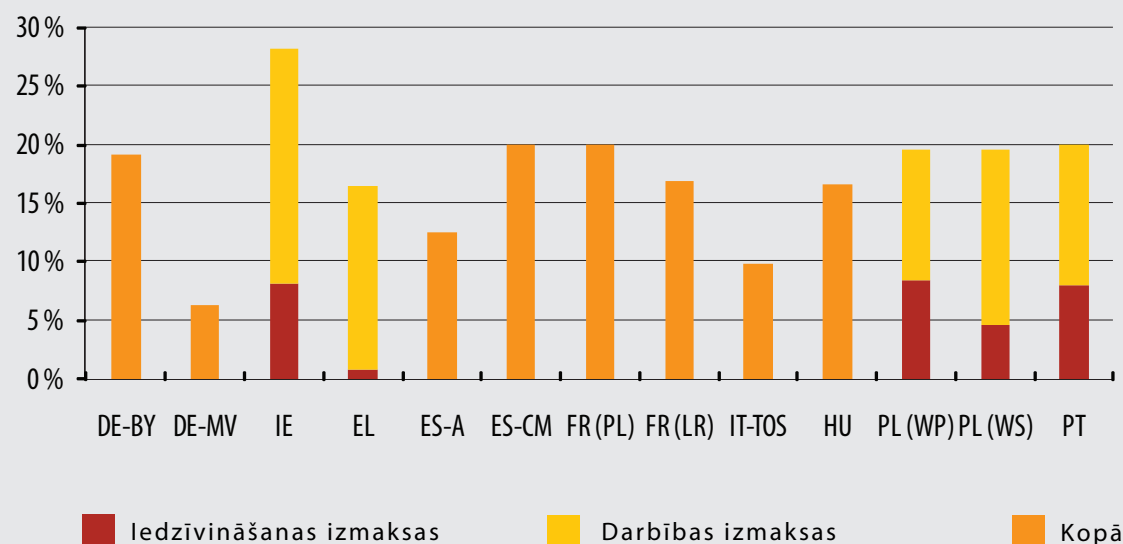
5. ATTĒLS

AR PROJEKTIEM NESAISTĪTO IZMAKSU ĪPATSVARŠ LEADER+ VALSTS IZDEVUMOS (IETVEROT "IEDZĪVINĀŠANU")

6. ATTĒLS

AR PROJEKTIEM NESAISTĪTO IZMAKSU (TOSTARP "IEDZĪVINĀŠANAI") ĪPATSVARŠ VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU 4. ASS BUDŽETOS

- 68.** Darbības izmaksas ne vienmēr nozīmē nelietderīgus izdevumus. Piemēram, vietējai rīcības grupai Īrijā bija lielas "iedzīvināšanas" izmaksas, jo tā nodarbināja 2,5 pilna laika ekvivalenta projektu izstrādes darbiniekus, kuri ļoti enerģiski darbojās, lai veicinātu vietējo lauku attīstību (sk. 15. punktu).
- 69.** Papildus iepriekš minētajiem jautājumiem datus nevar izmantot, lai salīdzinātu efektivitāti starp dažādām programmām, jo vietējām rīcības grupām projekta dotāciju pieprasījumu un maksājumu apstrādē bija dažādi pienākumi. Ungārijā vietējās rīcības grupas oficiālie pienākumi beidzās, tiklīdz tā nosūtīja ierosināto projektu sarakstu vadošajai iestādei, kuras pārziņā bija attiecināmības pārbaudes, dotācijas lēmums, dotācijas nolīgums un projekta īstenošanas uzraudzība visos posmos, ziņojumu sagatavošana un maksājumi. Turpretim vietējā rīcības grupa Īrijā bija atbildīga par visu procesu, sākot no projektu izstrādes līdz izpildes pārbaudei un dotācijas maksājumu veikšanai.
- 70.** Praksē *Leader+* īstenošana bija pārāk birokrātiska. Lielākajai daļai vietējo rīcības grupu vajadzēja aizpildīt detalizētas dotācijas pieprasījuma veidlapas ar daudziem pielikumiem un apliecinājošiem dokumentiem pat vismazākajiem projektiem (sk. 15. izcēlumu), lai gan jāatzīmē, ka gandrīz visas procedūras noteica dalībvalstu iestādes, nevis vietējās rīcības grupas. Vietējo rīcības grupu darbinieki palīdzēja projektu iniciatoriem administratīvajā procesā, bet pat ar šo palīdzību, kā liecina projektu iniciatoru aptauja, ko vietējās rīcības grupas veica Francijā (Langdokā Rusijonā), 47 % projektu iniciatoru uzskatīja, ka dotācijas pieprasīšanas process ir "relatīvi sarežģīts".
- 71.** Pieejamie dati par laiku, kas bija vajadzīgs dotācijas pieprasījumu un maksājumu apstiprināšanai, nebija pilnīgi vai saskanīgi, bet tie rāda, ka lielākajai daļai vietējo rīcības grupu vajadzēja vairākus mēnešus, lai apstrādātu dokumentus. Turpretim dažos gadījumos vietējā rīcības grupa Īrijā saņēma un apstrādāja maksājuma pieprasījumu un veica maksājumu projektu iniciatoram vienā un tajā pašā dienā. Kavēšanos Ungārijā izraisīja nepilnīgie vai neprecīzie projekta pieteikumi un maksājumu pieprasījumi, kas liecināja par to, ka procedūras varētu būt pārāk sarežģītas atbalsta shēmai, kura adresēta maziem teritoriāliem projektiem.

²⁶ Dažās dalībvalstīs par šiem procesiem atbild valsts un reģiona iestādes, kas arī prasa savu laiku.

PĀRMĒRĪGU BIROKRĀTISKO PROCEDŪRU PIEMĒRI

Vietējā rīcības grupa Grieķijā. Potenciālajiem projektu iniciatoriem vajadzēja aizpildīt apmēram 22 lappuses garu pieteikumu un iesniegt 15 apliecinājošus dokumentus, tostarp pierādījumu par vecumu, pierādījumu par pabeigtu militāro dienestu, pierādījumu, ka cilvēks nav valsts ierēdnis, pierādījumu, ka viņš nav aizgājis no darba slimības dēļ, un citus apliecinājošus dokumentus. Nepilnīgi pieteikumi tika noraidīti. Norādes projektu iniciatoriem maksājuma pieprasīšanai bija izklāstītas 32 lappusēs.

Vietējā rīcības grupa Ungārijā. Pieteikums par mācītāja māju bija uz 60 lappusēm un attiecās uz apmēram EUR 4500 dotāciju. Vēl viens projekta pieteikums par apmēram EUR 5400 bija uz 126 lappusēm.

Vietējai rīcības grupai vajadzēja septiņus mēnešus, lai apstrādātu un iesniegtu projektu pieteikumus reģiona maksājumu aģentūrai, kura tos pārbaudīja un apstiprināja. Kopējais laikposms no pieteikuma līdz līguma parakstīšanai sešiem pārbaudītajiem projektu dokumentiem bija no 11 līdz 16 mēnešiem.

KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU VEIKTĀ LEADER PROGRAMMU PĀRVALDĪBA

KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU PRASĪBAS NEBIJA PIETIEKAMI AUGSTAS, UN TĀDĒĻ TĀS AR VIETĒJĀM RĪCĪBAS GRUPĀM IR LĪDZATBILDĪGAS PAR LEADER PIEEJAS SAMAZINĀTO POTENCIĀLO PIEVIENOTO VĒRTĪBU. TĀS NAV DARĪJUŠAS PIETIEKAMI, LAI SAMAZINĀTU IZMAKSAS UN RISKUS

KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ LEADER+

72. *Leader* pieejas pievienotā vērtība nav jārada Komisijai vai dalībvalstīm, bet gan ar vietējo rīcības grupu darbības starpniecību. Līdzīgi galvenā atbildība par pareizu finanšu pārvaldību jāuzņemas vietējām rīcības grupām, jo tās pieņem lēmumus par ES budžeta līdzekļu izlietošanu. Komisija un dalībvalstis var sniegt norādes vietējām grupām un tām ir jānodrošina, lai tiesību aktos, darbības noteikumos un vadības sistēmās būtu noteikti obligātie standarti; tās var radīt vajadzīgos stimulus vietējām rīcības grupām radīt pievienoto vērtību un panākt pareizu finanšu pārvaldību, kā arī tās var novērst šķēršļus un kavēkļus.

Neraugoties uz Komisijas pamudinājumiem, dalībvalstis neizveidoja vai neieviesa iedarbīgas obligātās prasības pareizai finanšu pārvaldības un *Leader* pieejas nodrošināšanai

73. Šajā ziņojumā aprakstītie riski, kas apdraud pareizu finanšu pārvaldību, ir labi zināmi — ne tikai no Palātas Pārskata par 2000. finanšu gadu, kurā tā jau norādīja uz līdzīgām nepilnībām. Vietējo rīcības grupu ar atpakaļejošu datumu piešķirtās dotācijas rada nevajadzīgā atbalsta risku, projektu atlases pārredzamības trūkumu, potenciālus interešu konfliktus, augstas darbības izmaksas un ilgas procedūras.

74. Toreiz Komisija atbildēja uz Palātas apsvērumiem, ka tā “mudina piemērot atvērtas un pārredzamas procedūras”, “mudina vietējās rīcības grupas piešķirt tādu atbalstu, kas atbilstu katra projekta apstākļiem”, ka tā ir “izvirzījusi dalībvalstīm jautājumu par kavētajiem maksājumiem”, “aicina” dalībvalstis ierobežot *Leader+* darbības izmaksas līdz 15 % no vietējo rīcības grupu kopējā budžeta” un ka struktūrfondu īstenošanas regula ieviesa ierobežojumus, kam būtu jānovērš dotāciju piešķiršana projektiem, kuri bija pabeigti jau pirms dotācijas pieprasījuma iesniegšanas.
75. Komisija izveidoja *Leader+* Novērošanas centru un kontaktc centru, kas organizēja un reklamēja seminārus, gatavoja publikācijas un uzturēja datubāzes. Šo darbību mērķis bija apmainīties ar labāko praksi starp vietējām rīcības grupām un atbalstīt vadošās iestādes un valstu vai reģionālos tīklus.
76. Tiesību aktos bija minētas tikai dažas ES līmeņa prasības attiecībā uz *Leader+*, kas atšķirās no vispārējiem attiecināmības nosacījumiem, ziņošanas un kontroles sistēmas, kas attiecās uz visiem struktūrfondu izdevumiem. Dalībvalstis (vai reģioni) izstrādāja pašas savu kārtību un darbības noteikumus, kurus *Leader+* sākumposmā Komisija apstiprināja.
77. Katra dalībvalsts noteica dažādas prasības, kas to vietējām rīcības grupām jāievēro (sk. **16. izcēlumu**). Piemēram, Īrijas iestādes prasīja, lai vietējās rīcības grupas novērtētu projektu priekšlikumus nevajadzīga atbalsta un aizstāšanas aspektā, bet citas vadošās iestādes to neprasīja. Ja dalībvalsts nebija izvirzījusi prasības vai tās nebija pienācīgi pārraudzījusi un ieviesusi, vietējo rīcības grupu darbības rezultāti bija vāji, kā aprakstīts 12.–71. punktā. Ar dažiem izņēmumiem vietējās rīcības grupas izdarīja tikai nedaudz vairāk nekā tikai sekoja dalībvalstu noteiktajām procedūrām. Vietējās rīcības grupas nepilnīgi izmantoja *Leader* pieejas vai pašnoteikšanās priekšrocības, lai nodrošinātu pareizu finanšu pārvaldību pašas pēc savas iniciatīvas.

- 78.** Dalībvalstu noteikumi faktiski pieļāva sliktu finanšu pārvaldību, kad atļāva piešķirt dotācijas projektiem, kuri bija sākti, pirms vēl vietējā rīcības grupa bija lēmusi par dotācijas pieprasījumu. Noteikumi nelika vietējām rīcības grupām piešķirt dotācijas ar atpakaļejošu datumu, bet tie ļāva noprast, ka šādi rīkoties ir pieņemami.
- 79.** Konkrēta nepilnība visu dalībvalstu veiktajā *Leader* pieejas īstenošanā ir tā, ka vietējām rīcības grupām nebija jāuzņemas atbildība par to vietējo stratēģisko mērķu sasniegšanu. Dalībvalstis apstiprināja vietējo rīcības grupu *Leader+* stratēģijas ar vispārīgiem beztermiņa mērķiem un neprasīja, lai vietējās rīcības grupas uzraudzītu, vērtētu vai ziņotu par savu stratēģisko mērķu sasniegšanu, vai arī nepanāca šādu prasību izpildi.

DAŽĀDU ĪSTENOŠANAS PRASĪBU PIEMĒRI

Toskānā ieviesa prasību, ka galvenajiem vietējiem dalībniekiem jābūt pārstāvētiem vietējā rīcības grupā.

Īrijā izstrādāja noteikumus, lai nodrošinātu, ka par dalību vietējā rīcības grupā lemj godīgā un pārredzamā kārtībā.

Lai nodrošinātu aktīvu partnerību, Francijā noteikumi prasīja, lai vietējās rīcības grupās būtu "dubultkvorums" lēmumu pieņemšanas komitejā.

Vadošās iestādes Grieķijā, Ungārijā un Toskānā prasīja, lai vietējās rīcības grupas vērtētu katru projektu saskaņā ar vispārēju objektīvu kritēriju kopumu.

Grieķijā vadošā iestāde noteica 25 % ierobežojumu dotācijām, ko piešķīra pašu vietējo rīcības grupu biedru organizācijām, ar to prasot, lai vietējā rīcības grupa stratēģijas īstenošanā iesaistītu plašāku vietējo sabiedrību.

Īrijā darbības noteikumi precizēja: "Ja projekti atbilst atbalstam no citām shēmām un programmām, tie uzskatāmi par neatbilstošiem atbalstam no *Leader*".

KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ 4. ASI

- 80.** Komisijai un dalībvalstīm būtu jāapgūst iepriekšējo *Leader* programmu posmu pieredze, lai nodrošinātu pienācīgas norādes un prasības 2007.–2013. gada posmam.

Lielākās izmaiņas 2007.–2013. gada posmam ir tās, ka dalībvalstis galvenokārt prasa, lai vietējās rīcības grupas īstenotu vispārējos lauku attīstības programmas pasākumus

- 81.** 2007.–2013. programmu posmam juridiskais pamats ir izveidots ar lauku attīstības noteikumiem. Tāpat kā uz *Leader+*, arī uz *Leader* attiecas nedaudzas specifiskas tiesību aktu prasības. Noteikumi ierobežo vietējo rīcības grupu darbības izmaksas līdz 20 %, kas ir vairāk nekā bija *Leader+*, bet šīs izmaksas var apiet, klasificējot tās kā "iedzīvināšanu", kur tās nav ierobežotas. Pāreja no struktūrfonda uz lauku attīstības noteikumiem ievieš prasību pārbaudīt projekta izmaksu pamatotību.
- 82.** Komisija deva norādījumus dalībvalstīm par 4. ass sagatavošanu un konstruktīvi apstiprināja valstu vai reģionālās *Leader* programmas reizē ar lauku attīstības programmām. Kopš tā laika Komisija ir turpinājusi sniegt atbalstu, jo īpaši ar Eiropas Lauku attīstības tīkla starpniecību.
- 83.** Revīzijas laikā dalībvalstis vēl nebija pabeigušas savu darbības noteikumu izstrādi²⁷, un tāpēc tos nevarēja novērtēt. No pieejamās informācijas var spriest, ka šajā ziņojumā minētās nepilnības, visticamāk, pastāvēs arī turpmāk.

²⁷ Izņēmums ir Vācijas un Aragonas vadošās iestādes.

- 84.** Ļoti iespējams, ka nepietiekama pievēršanās vietējo stratēģisko mērķu sasniegšanai būs vēl izteiktāka 2007.–2013. programmu posmā, jo pretēji Komisijas norādījumiem²⁸ visas revidētās vadošās iestādes (izņemot Bavāriju) tagad prasa, lai vietējās rīcības grupas īstenotu lauku attīstības programmās formulētos vispārējos pasākumus.
- 85.** Dažas dalībvalstis vēl vairāk sašaurināja *Leader* programmu jomu līdz konkrētiem pasākumiem, kurus plašāk pazīst kā 3. ass pasākumus²⁹. Tas ļoti ierobežoja vietējo rīcības grupu spēju ierosināt vietējās stratēģijas lauku attīstības programmu 1. un 2. ass pamatmērķiem saistībā ar lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju un ietekmi uz vidi (sk. **17. izcēlumu**).
- 86.** Tā kā katrs pasākums nosaka attiecināmo projektu un saņēmēju veidu, vietējo rīcības grupu iespējas izstrādāt inovatīvus un daudznozaru risinājumus tieši konkrētajai teritorijai bija ierobežotas. Īstenojamo projektu raksturs ir līdzīgs visās vietējās rīcības grupās katrā dalībvalstī un līdzīgs arī vispārīgajiem pasākumiem, jo vairākumā gadījumu lauku attīstības programmas pasākumus vispirms īsteno, kā jau ierasts, centralizēti “no augšas uz apakšu”.

²⁸ 4. ass īstenošanas pamatnostādņēs, ko izdeva Komisija, noteikts, ka *Leader* inovatīvās ievirzes saglabāšanai ir svarīgi spēt atbalstīt pasākumus, kuri neatbilst lauku attīstības programmās noteiktajiem.

²⁹ Vietējām rīcības grupām Īrijā, Portugālē un Polijā bija noteikts īstenot 3. ass pasākumus (kā arī maza mēroga projektus Polijā). Vietējās rīcības grupas Grieķijā drīkstēja papildus īstenot vienu 1. ass pasākumu. Vietējās rīcības grupas Aragonā un Toskānā varēja īstenot divus 1. ass pasākumus. Vietējās rīcības grupas Kastīlijā Lamanšā un Ungārijā varēja īstenot visus lauku attīstības programmas pasākumus.

VIETĒJĀ RĪCĪBAS GRUPA PORTUGĀLĒ: PASĀKUMI IEROBEŽOJA VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS SPĒJU RISINĀT VIETĒJO LAUKSAIMNIECĪBAS NOZARU VAJADZĪBAS

Vietējās rīcības grupas stratēģijā bija mērķis cīnīties pret aiziešanu no laukiem un atsacīšanos no tradicionālās saimniekošanas, bet tā sasniegšanai varēja izmantot tikai pasākumus no lauku attīstības programmas 3. ass. Tas sašaurināja iespējas izstrādāt vietējus risinājumus, lai uzlabotu olīvu un vīna nozaru konkurētspēju, neraugoties uz to svarīgumu vietējā lauksaimniecībā. Pasākumi vides jomā, lai risinātu bioloģiskās daudzveidības un klimata pārmaiņu jautājumu vietējā lauksaimniecības nozarē, tāpat kā mežsaimniecības pasākumi, bija izslēgti no *Leader* programmas jomas.

VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU IZRAUDZĪŠANĀS LEADER ĪSTENOŠANAI 2007.–2013. GADĀ

- 87.** Lai nodrošinātu *Leader* efektivitāti un radītu pievienoto vērtību, dalībvalstīm jāizraugās tikai tādas vietējās rīcības grupas, kas ir kompetentas un kam ir kvalitatīvas stratēģijas.

Dalībvalstis izraudzījās vietējās rīcības grupas ar vājām stratēģijām

- 88.** Visās revidētajās dalībvalstīs vietējo rīcības grupu izraudzīšanās bija balstīta uz vāju konkurenci vai arī konkurences kā tādas nebija, lai gan noteikumos bija minēts, ka tai bija jāsekmē konkurence.

- 89.** Lielākā daļa vadošo iestāžu izvērtēja un sarindoja ierosinātās vietējās rīcības grupas atbilstoši attiecīgiem kritērijiem un izraudzījās visas vietējās rīcības grupas, kuras ieguva minimālo punktu skaitu (parasti 50 %) ³⁰. Visas paraugam atlasītās vadošās iestādes pieņēma katru vietējo rīcības grupu, kura iesniedza derīgu pieteikumu (ar nedaudziem izņēmumiem, ja no vienas teritorijas bija divi pieteikumi). Kā likums, vietējām rīcības grupām ar mazu punktu skaitu kompetence un stratēģijas kvalitāte bija krietni zem tā līmeņa, kuru vadošā iestāde uzskatīja par pieņemamu. Vienā no Francijas reģioniem vadošā iestāde izraudzījās vietējās rīcības grupas, kaut arī to pieteikumi bija novērtēti kā nepietiekami kvalitatīvi (sk. **18. izcēlumu**).

³⁰ Izņēmums bija Toskāna, kurā nepiešķīra punktus.

18. IZCĒLUMS

VADOŠĀS IESTĀDES VEIKTĀ VIETĒJO RĪCĪBAS GRUPU IZRAUDZĪŠANĀS FRANCIJĀ

Pēc uzaicinājuma iesniegt projektu priekšlikumus atlases komiteja bija iecerējusi paturēt 10–12 vietējās rīcības grupas, kuru katram projektam atvēlētā finansiālā piešķiruma vidējā vērtība bija apmēram 1,5 miljoni EUR. Vadošā iestāde saņēma 18 pieteikumus: divus atzina par kvalitatīviem, astoņus — par vidēji kvalitatīviem un vēl astoņus — par nepietiekami kvalitatīviem. Visi 18 pieteikumi tika apstiprināti, un projektiem atvēlētā finanšu piešķiruma vērtība attiecīgi samazinājās līdz 1,1 miljonam EUR.

90. Revīzijā konstatēja, ka vietējām rīcības grupām bija vāji izstrādātas 4. ass stratēģijas; mērķi tajās nebija precizēti, nebija skaidras intervences loģikas un noteikumi par uzraudzību un vērtēšanu bija nepilnīgi vai arī to vispār nebija. Pēc vietējo rīcības grupu stratēģiju izvērtēšanas dažas dalībvalstis pieprasīja novērst konstatētās nepilnības. Rezultātā vietējām rīcības grupām no ES budžeta piešķīra lielas summas, lai tās septiņus gadus īstenotu vājas stratēģijas.

KOMISIJAS APSTIPRINĀJUMS 2007.–2013. GADA LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMĀM

91. Galvenais punkts, pēc kura Komisija varēja noteikt, kā dalībvalstis īsteno 4. asi, bija valsts vai reģionālo lauku attīstības programmu apstiprinājums. Komisijai bija jāpanāk, lai programmās būtu apzināti vajadzīgie nosacījumi un nodrošinājums pret zināmajiem riskiem, kas apdraud *Leader* pieejas pievienotās vērtības radīšanu.

Apstiprinot lauku attīstības programmas, Komisija izvirzīja pārāk zemas prasības

92. Lauku attīstības programmas ir augsta līmeņa dokumenti, kuros 4. ass ir tikai neliela daļa. Vairākumā šo programmu bija maz konkrētas informācijas par to, kā *Leader* pieeja būtu īstenojama. Tikai pēc programmu apstiprināšanas dalībvalstis izstrādāja daudzus no *Leader* īstenošanas mehānismiem.

93. Apstiprinot lauku attīstības programmas, Komisija izvirzīja pārāk zemas prasības, un tas izraisīja 80.–90. punktā aprakstīto stāvokli. Komisija apstiprināja programmas, kuras neparedzēja ne konkurētspējīgu vietējo rīcības grupu atlasī (lai gan regulā ir tāda prasība), kuras ierobežoja vietējo rīcības grupu darbību līdz valsts noteiktu pasākumu īstenošanai (lai gan Komisijas norādījumi paredzēja, ka vietējām rīcības grupām nav jāseko iepriekš noteiktam pasākumu kopumam), kurās nebija konkrētu plānu, kā panākt inovāciju vai mijiedarbību starp nozarēm (lai gan bija Komisijas norādījumi par to, ka inovācijai jābūt prioritārai), ne arī uzraudzību un vērtēšanu (lai gan bija *Leader+* starpposma novērtēšanas secinājumi, ka uzraudzība un vērtēšana jāiestrādā programmās jau pašā sākumā). Komisija neizvērtēja *Leader* pieejas pievienotās vērtības galvenos elementus, tādus kā dalībvalsts prasības attiecībā uz vietējo rīcības grupu sastāvu un atvērtību.

KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU VEIKTĀ UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA

**KOMISIJA UN DALĪBVALSTIS NEVARĒJA UZSKATĀMI
PARĀDĪT PIEVIENOTO VĒRTĪBU, KAS RADĪTA,
ĪSTENOJOT LEADER PIEEJU, UN TĀS VĒL NAV
IZVĒRTĒJUŠAS PAPILDU IZMAKSAS UN IESAISTĪTOS
RISKUS**

LEADER PIEEJAS EFEKTIVITĀTES UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA

94. Komisijai un dalībvalstīm jāizmanto vadības sistēmas, vietējo rīcības grupu pārbaudes, uzraudzības rādītāji un gada ziņojumi, lai uzraudzītu *Leader* programmu īstenošanu, rezultātus un ietekmi. Tas vajadzīgs ne tikai tāpēc, lai laikus veiktu koriģējošas darbības, bet arī lai sniegtu pietiekamu, ticamu un atbilstīgu pierādījumu veiktajiem izvērtējumiem un lai sniegtu pārlicību par *Leader* pieejas efektivitāti un pievienoto vērtību.

Vietējās rīcības grupas, dalībvalstis un Komisija uzraudzīja *Leader* programmu īstenošanu,...

95. *Leader+* programmu īstenošanas uzraudzība bija plaša. Vietējās rīcības grupas un vadošās iestādes reģistrēja sīkas ziņas par piešķirtajām dotācijām un katrā projektā veiktajiem maksājumiem. Vadošās iestādes prasīja, lai vietējās rīcības grupas gatavo gada īstenošanas ziņojumus, kuros aprakstītas to darbības un savākti dati attiecībā uz uzraudzības rādītājiem. Galvenokārt tas attiecās uz daudzajiem projektiem un dotāciju summām, kas bija sakārtotas atbilstoši saņēmēja veidam un izdevumu jomai. Vadošās iestādes iesniedza gada izpildes ziņojumus Komisijai.
96. Visas vadošās iestādes 2003. gadā sagatavoja *Leader+* starposma vērtējumus, kurus atjaunināja 2005. gadā. Komisija noslēdza līgumu par kopsavilkuma ziņojuma sagatavošanu.

...bet ir maz pierādījumu par *Leader* programmu efektivitāti attiecībā uz lauku attīstības mērķu sasniegšanu vai *Leader* pieejas pievienoto vērtību

97. Neraugoties uz visiem šiem pasākumiem, vietējās rīcības grupas nevērtēja vietējo stratēģisko mērķu sasniegšanu vai neziņoja par to; nav pierādījumu par *Leader* izdevumu rezultātiem un ietekmi uz lauku attīstību. Nav pieejama informācija par to, vai (vai arī kādā mērā) *Leader* programmas attiecīgajos apgabalos ir samazinājušas aiziešanu no laukiem, palielinājušas iespējas jauniem cilvēkiem, dažādojušas lauku ekonomiku un īstenojušas citus pasākumus.
98. Viens daļējs izņēmums attiecās uz *Leader* projektu izveidotajām vai saglabātajām darba vietām, kuras Komisija mudināja dalībvalstis uzraudzīt visās struktūrfondu programmās. Tomēr Palāta konstatēja, ka izmantotās definīcijas ir nekonsekventas, bet dati, kurus vairākumā gadījumu vadošās iestādes nebija pārbaudījušas, nebija ticami.

99. Vērtēšana par 2003. gadu notika, pirms vēl lielākā daļa vietējo rīcības grupu bija sākušas īstenot *Leader* programmas, bet vērtējuma atjaunināšana notika pirms nozīmīgas izdevumu daļas izpildes. Daudzi vērtēšanas jautājumi palika neatbildēti vai arī atbildes veidoja viedokļi, kurus pauda programmas līdzekļu saņēmēji.
100. Datu trūkums (vai neuzticamība) apgrūtina *Leader* programmu efektivitātes novērtēšanu lauku attīstības faktisko rezultātu sasniegšanas aspektā gan absolūtos rādītājos, gan saistībā ar citu sasniegšanas metožu efektivitāti (jo īpaši salīdzinājumā ar galvenajam programmām).
101. *Leader* pieejas potenciālo pievienoto vērtību neveido tikai rezultāti un ietekme fiziskā iznākuma aspektā (ar *Leader* dotācijām īstenotie projekti). Sabiedrības iesaiste, ko panāca ar decentralizācijas pieeju — no apakšas uz augšu — arī var radīt mazāk taustāmus rezultātus, tādus kā "darbības spēju uzlabošana" un "iespēju radīšana vietējiem iedzīvotājiem". 4. ass stratēģiskajās pamatnostādnēs teikts, ka *Leader* "jāspēlē nozīmīga loma labākas pārvaldības horizontālajā prioritātē".
102. Par *Leader* pieejas potenciālu panākt šādu ietekmi liecina piemēri kontaktcentru publikācijās par labāko praksi, novērtējumi un dažādi pētījumi. Tomēr nav sistemātiskas uzraudzības vai ziņojumu par vietējo rīcības grupu sasniegumiem šajās jomās, līdz ar to ir tikai atsevišķu gadījumu piemēri. Tā kā nav ticamu un attiecināmu pierādījumu, novērtējumos nav iespējams parādīt, cik bieži un kādā mērā šāda ietekme ir bijusi.

IZMAKSU UN RISKU UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA

103. Uzraudzībai un vērtēšanai arī būtu jāsniedz ticami pierādījumi un novērtējums par *Leader* pieejas izmaksām un riskiem.

Komisija un dalībvalstis nav uzraudzījušas un vērtējušas papildu izmaksas un iesaistītos riskus

- 104.** Saistībā ar nepilnībām, uz kurām Palāta norādīja savā Pārskatā par 2000. finanšu gadu, Komisija atbildēja, ka vairākums atbilst riskiem, kas ir raksturīgi tādai decentralizētai programmai kā *Leader* un ka "*Komisija un dalībvalstis apzinās šos riskus, kad uzrauga programmas un pārbauda, vai to īstenošana notiek saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu*".
- 105.** Komisija pārbauda atbilstību noteikumiem un var ierosināt finanšu korekcijas. *Leader+* posmā veiktās pārbaudes ietvēra Portugāles un Francijas programmas 2005. gadā. Komisijas dienesti konstatēja, ka nebija oficiālu projektu atlases kritēriju, ka interešu konflikta novēršanas procedūras bija nepilnīgas un ka vietējās rīcības grupas pieņēma lēmumus bez "dubultkvoruma", turklāt vietējām rīcības grupām nebija procedūru ierosinātā projekta izmaksu pamatotības pārbaudīšanai. Komisijas dienesti sagatavoja ieteikumus attiecīgajām dalībvalstīm, bet neuzskatīja par vajadzīgu ierosināt finanšu korekcijas³¹. Komisijas dienesti arī pārbaudīja ar atpakaļejošu datumu piešķirto dotāciju atbilstīgumu un salīdzināja dotāciju likmes ar noteikumos paredzētajām, bet neizskatīja jautājumus par nevajadzīgo atbalstu vai atbalsta lietderību.
- 106.** Lai gan Komisijas veiktajās pārbaudēs apstiprinājās Palātas Pārskatā par 2000. finanšu gadu (un šajā revīzijā) konstatētie riski, šīs atziņas neizmantoja, lai vispārināti noteiktu šo risku apmēru un ietekmi attiecīgajās dalībvalstīs vai visā ES³².
- 107.** Dalībvalstu veiktās vietējo rīcības grupu darbības pārbaudes (kas aptvēra vismaz 5 % *Leader+* izdevumu) radīja iespēju pārbaudīt un ziņot par riskiem, kas apdraud pareizu finanšu pārvaldību. Tomēr ar retiem izņēmumiem atsevišķās dalībvalstīs netika pārbaudīts vietējo rīcības grupu projektu atlases procedūru godīgums un pārredzamība, projektu priekšlikumu novērtējuma pareizība un dokumentācija vai interešu konflikta novēršanas metožu pareiza darbība.

³¹ Šādu ieteikumu efektivitāte ir apšaubāma, par ko liecina Palātas novērojumi šajās dalībvalstīs, kurās minētās nepilnības nebija novērstas vēl 2009. gadā.

³² Jāatzīmē, ka tas nebija Komisijas veikto pārbažu mērķis.

- 108.** Dalībvalstis neizmantoja savas pārvaldības sistēmas vai vietējo rīcības grupu gada izpildes ziņojumus, lai uzraudzītu vietējo rīcības grupu lēmumu pieņemšanas procesa godīgumu un pārredzamību, vietējo rīcības grupu biedriem piešķirto dotāciju daļu, piešķirto dotāciju lietderību vai vietējo rīcības grupu procesu un darbības izmaksas. Francijā vadošā iestāde uzraudzīja vietējās rīcības grupas darbību, novērojot tās sanāksmes, bet acīmredzot piedeva tādu praksi kā vietējās rīcības grupas biedru dalība savos projektos, dotāciju piešķiršana projektiem ar atpakaļejošu datumu un dotāciju likmes palielināšana, lai izlietotu budžetu (piemēram, sk. 55. punktu).
- 109.** Gadījumos, kad atsevišķas vietējās rīcības grupas bija iztaujājušas projektu iniciatorus, pieejamā informācija liecina, ka nevajadzīgais atbalsts ir nozīmīgs risks³³. ES līmeņa novērtējumi nesniedza informāciju par nevajadzīgo atbalstu vai ar atpakaļejošu datumu piešķirto dotāciju apmēru³⁴.
- 110.** Līdzīgi ir ar vietējo rīcības grupu procedūru godīguma un pārredzamības novērtējumu, kas liecina, piemēram, par to, ka ir problēmas ar projektu atlasē objektivitāti, bet nesniedz informāciju par šīs nepilnības apmēru vai ietekmi (sk. **19. izcēlumu**).

³³ Piemēram, projektu iniciatoru aptaujā, ko veica vietējā rīcības grupa Francijā (Luāras apgabalā), konstatēja, ka 71 % projektu būtu īstenots arī bez *Leader* dotācijas.

³⁴ Komisija noslēdza līgumu par *Leader+* galīgo izvērtējumu, lai novērtētu, cik bieži ir sniegts nevajadzīgais atbalsts, bet *Leader+* posmā nebija veikta uzraudzība vai savākti dati šajā sakarā.

IZVILKUMS NO LEADER+ STARPPOSMA NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMA

“Nelīdzsvarota partnerība vai nelīdzsvarotas varas attiecības vietējā rīcības grupā var novest pie tā, ka tiek atlasīts nepiemērotu projektu kopums, bieži vien par labu valsts sektoru pārstāvošajai iestādei. Vietējo rīcības grupu sastāvs bieži ir nelīdzsvarots, un tajā dominē iestāžu pārstāvji.”

“Informācijai, kas sniegta [novērtēšanas] ziņojumos un atsevišķu gadījumu izpētē, ir raksturīgi vairāk pievērsties tādiem jautājumiem kā birokrātija, attiecības starp vadošajām iestādēm un vietējām rīcības grupām, finansējums un nepietiekama autonomija vietējās rīcības grupas līmenī. Ziņojumos nebija aplūkoti tādi pārvaldības pamatjautājumi kā struktūras, pārvaldības sistēmas, plānošana un kontrole vietējās rīcības grupas līmenī. Atbildes uz jautājumu arī vispār neattiecās uz [lēmumu pieņemšanas komiteju] lomu programmu pārvaldībā.”

- 111.** Kā jau norādīts 64.–71. punktā, informācija par *Leader* darbības izmaksām nebija salīdzināma, nebija ticama un turklāt vēl nebija izsmeļoša, jo dažās dalībvalstīs daudzas funkcijas pildīja vadošās iestādes. Novērtējumos ziņoja par *Leader+* "pārmērīgu birokrātiju"³⁵, bet nebija novērtētas izmaksas. Attiecīgi *Leader* pieejas iedarbīgumu nav iespējams noteikt.

UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA 2007.–2013. GADA POSMĀ

- 112.** Komisijai un dalībvalstīm jāņem vērā pieredze, kas gūta trijos iepriekšējos *Leader* programmu posmos, lai nodrošinātu, ka *Leader* pieejas uzraudzība un vērtēšana 2007.–2013. gada posmā būtu iedarbīga un efektīva.

4. ass īstenošana ir sākta bez uzraudzības un vērtēšanas sistēmu galveno sastāvdaļu ieviešanas

- 113.** *Leader+* starpposma novērtējuma kopsavilkuma ziņojumā stingri ieteikts uzlabot uzraudzības un vērtēšanas sistēmas un ieviest tās jau pašā 2007.–2013. gada programmu posma sākumā³⁶. Komisija izveidoja vienotu uzraudzības un vērtēšanas sistēmu lauku attīstības programmām. Tādējādi radās daži specifiski ar vērtēšanu saistīti jautājumi par *Leader* pievienoto vērtību, pārvaldības uzlabošanu un efektivitāti, taču *Leader* specifiskie uzraudzības rādītāji tika reducēti līdz vietējo rīcības grupu skaitam un iedzīvotāju skaitam *Leader* īstenošanas apgabalos, kuru, pēc Komisijas domām, var izmantot par pamatrādītāju, lai noteiktu, kādā mērā ir sasniegts pārvaldības mērķis. Saskaņā ar vienoto uzraudzības un vērtēšanas sistēmu vadošās iestādes varēja izstrādāt papildu rādītājus, taču neviens no revidētajām vadošajām iestādēm tos nebija izstrādājusi saistībā ar *Leader*. Turklāt neviena no revidētajām vietējām rīcības grupām vai vadošajām iestādēm nav izstrādājusi kārtību, kādā savāc un paziņo informāciju par *Leader* pieejas izmaksām, riskiem, efektivitāti un pievienoto vērtību.

³⁵ *Leader+* novērtējuma kopsavilkums: "Starpposma novērtējuma ziņojumos atkārtoti uzskaitīja: i) pārmērīgu birokrātiju; ii) sarežģītās attiecības starp vadošajām un citām iesaistītajām iestādēm, no vienas puses, un vietējām rīcības grupām un projektu iniciatoriem, no otras puses; iii) problēmas ar paaugstināto līdzfinansējumu; iv) finansējuma kavēšanos un v) nepietiekamu vietējās rīcības grupas autonomiju. Šo nepilnību sekas ir izpaudušās kā pārvaldības efektivitātes zudums. Pārmērīga birokrātija, kuras dēļ aizkavējas projektu finansēšana, tiek uzskatīta par galveno pārvaldības problēmu, kas traucē izpausties *Leader+* ietekmei un faktiski novērš uzmanību no dažām citām šīs pieejas pievilcīgajām iezīmēm."

³⁶ "[*Leader+* pieejai] programmu novērtēšana nebija integrēta izstrādes posmā, un netika pienācīgi ņemti vērā tādi būtiski novērtēšanas parametri kā, piemēram, vēsturiskie dati." Ieteikums: "Ir jāizstrādā un jāiekļauj programmā vietējo rīcības grupu atbalsts, kas ietver gan ārējo novērtējumu, gan pašnovērtējumu speciālista vadībā."

- 114.** Komisija 2009. gada beigās izveidoja Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīklu, kas ir tematiska darba grupa saistībā ar *Leader*; tās mērķis bija izvērtēt, ar kādām grūtībām ir saskārušās dalībvalstis, tostarp arī risināt problēmu, ka vienotās uzraudzības un vērtēšanas sistēmas rādītāji un ekonomiskais novērtējums nespēs adekvāti atspoguļot *Leader* radīto ietekmi; turklāt darba grupa apskatīs arī ievērojamās metodoloģiskās grūtības, kuras izraisa *Leader* lokālais mērogs un tās metodoloģiskās grūtības, ar kurām jāstopas, novērtējot pārvaldību, iesaistīšanās līmeni un rīcībspēju lauku kopienās, kā arī problēmas, lai sagādātu nopietnus statistikas datus *Leader* sniegto ieguvumu novērtēšanai. 2010. gada vidū grupa sagatavoja darba dokumenta projektu par *Leader* ietekmi. Tomēr šīs darba grupas devums ir novēlots, lai to varētu izmantot starpposma vērtēšanai (kura ir jāpabeidz 2010. gadā), savukārt 4. ass vērtēšanas iespējas būs ierobežotas, jo vajadzīgā informācija nav savākta vai tā nav iesniegta vietējām rīcības grupām (sk. 113. punktu).

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS LEADER PIEEJU ĪSTENOJA TĀDĀ VEIDĀ, KAS SAMAZINA PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS POTENCIĀLU "LEADER IEZĪMJU" ZIŅĀ, TOMĒR PALĀTA KONSTATĒJA LABAS PRAKSES GADĪJUMUS

- 115.** Revidētās vietējās rīcības grupas *Leader+* posmā īstenoja apmēram 1000 projektus, no kuriem labumu guva vietējie uzņēmumi un attiecīgās sabiedrības grupas. Tomēr *Leader* nozīmē kaut ko vairāk: tai jārada pievienotā vērtība salīdzinājumā ar tradicionālajām programmām, jo tiek īstenota īpaša pieeja. Tādā pašā mērā, kā *Leader* pieejas raksturīgās iezīmes netiek pilnībā īstenotas, šīs pieejas potenciālo pievienoto vērtību nav iespējams radīt.
- 116.** Apvērstā (no apakšas uz augšu) pieeja bija ierobežota vietējās rīcības grupās, kuras piešķīra lielāko daļu dotāciju savu biedru organizācijām; partnerības potenciālā pievienotā vērtība netika radīta vietējās rīcības grupās, kurās lēmumu pieņemšanā izšķirošās bija vietējās iestādes; tikai nedaudzas vietējās rīcības grupas savās stratēģijās vai projektos varēja uzskatāmi parādīt inovāciju vai dažādu nozaru mijiedarbību. Tomēr vēl bija daži piemēri, kad vietējās rīcības grupas patiešām iesaistīja vietējo sabiedrību un ar saviem "iedzīvināšanas" pasākumiem ierosināja sekmīgus vietējos projektus.
- 117.** Vietējām stratēģijām jābūt pašā *Leader* pieejas centrā, piešķirot jēgu partnerību pastāvēšanai un solot pievienoto vērtību, kas iegūstama ar vietējiem risinājumiem, kuri pielāgoti teritoriālu lauku attīstības mērķu sasniegšanai. Realitātē stratēģijas bija tikpat kā nebūtiskas un noderēja gandrīz vai tikai iesniegšanai vadošajā iestādē, lai saņemtu finansējumu. Neviens vietējā rīcības grupa neuzraudzīja vai neziņoja par virzību stratēģisko mērķu sasniegšanā.

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS PIENĀCĪGI NEŅĒMA VĒRĀ LIETDERĪBAS ASPEKTU VAI VAJADZĪBU PĒC GODĪGĀM UN PĀRREDZAMĀM PROCEDŪRĀM

- 118.** Vietējās rīcības grupas nepievērsa pienācīgu uzmanību pārredzamībai, projektu novērtējumu un atlases lēmumu dokumentēšanai un procedūrām, kas ļautu novērst tieša vai netieša interešu konflikta risku. Tas ne tikai palielina risku, ka dotācijas lēmumi tika pieņemti, pienācīgi neizvērtējot lietderību, bet apdraud arī ES reputāciju. Dažās vietējās rīcības grupās konstatēta prakse, proti, kad dotācijas lēmumi tiek pieņemti par labu dažiem cilvēkiem un viņu pašu organizācijām, drīzāk, šķiet, ir kaitējusi vietējai pārvaldībai, nevis to uzlabojusi.
- 119.** Vietējās rīcības grupas nav ņēmušas vērā lietderību īpaši tajos gadījumos, kad piešķir dotācijas projektiem, kuri jau tika īstenoti vai pat bija pabeigti, pirms vēl bija pieņemts lēmums par dotācijas piešķiršanu. Dažos gadījumos šķiet, ka šādus lēmumus pieņēma ar mērķi izlietot pēc iespējas lielāku naudas summu, nevis sasniegt maksimāli iespējamus rezultātus.
- 120.** *Leader* īstenošanas izmaksas ir būtiskas īstenošanas papildu slāņa dēļ: līdz pat gandrīz trešdaļai no vietējo rīcības grupu budžeta papildus vadošo iestāžu un maksājumu aģentūru izmaksām par pieprasījumu apstrādi, uzraudzību un kontroli. Neelastīgas procedūras, pat ļoti mazos projektos, un kavēšanās mazināja lietderību, lai gan lielā mērā iemesls bija dalībvalstu prasības.

KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU PRASĪBAS NEBIJA PIETIEKAMI AUGSTAS, UN TĀDĒĻ TĀS IR LĪDZATBILDĪGAS AR VIETĒJĀM RĪCĪBĀS GRUPĀM PAR LEADER PIEEJAS SAMAZINĀTO POTENCIĀLO PIEVIENOTO VĒRTĪBU. TĀS NAV DARĪJUŠAS PIETIEKAMI, LAI SAMAZINĀTU IZMAKSAS UN RISKUS

- 121.** Vietējām rīcības grupām ir galvenā atbildība par *Leader* pievienotās vērtības radīšanu un pareizu finanšu pārvaldību, bet riski ir labi zināmi. Komisija un dalībvalstis daļa atbildību par vietējo rīcības grupu darbības pārraudzību un to, lai šīs grupas ievērotu *Leader* pieeju un konsekventi tuvotos visaugstākajiem pareizas finanšu pārvaldības standartiem. Vāji rezultāti šajos aspektos nav pieļaujami pat tajās dalībvalstīs, kuras *Leader* īstenoja pirmo reizi, jo tām bija jāapgūst iepriekšējos programmu posmos gūtās atziņas.
- 122.** Tomēr desmit gadus pēc tam, kad Palāta pirmo reizi revidēja *Leader*, joprojām pastāv tās pašas nopietnās nepilnības. Komisija reaģēja uz Palātas Pārkatā par 2000. finanšu gadu minētajiem apsvērumiem, iedrošinot dalībvalstis un sniedzot tām norādījumus un ieteikumus. Šāda pieeja nav izrādījusies iedarbīga.

1. IETEIKUMS

Ņemot vērā joprojām pastāvošās nepilnības, **Komisijai** jānodrošina, lai tiesību aktos pietiekami skaidri būtu formulēti standarti, kas jāievēro tieši attiecībā uz *Leader*. Dažas vienkāršas prasības ES līmenī var aizstāt vajadzību pēc dažādiem darbības noteikumiem programmas līmenī, vienkāršot procedūras, uzlabot konsekvenci un sniegt skaidrus kontroles standartus šādās jomās:

- a) pirms dotācijas lēmuma sāktu projektu izslēgšana, lai novērstu lielo nelietderības (nevajadzīgā atbalsta) risku;
- b) projektu atlase vietējās rīcības grupās jāveic, pamatojoties uz dokumentētiem novērtējumiem, kas parādītu lēmuma pareizību un godīgumu konsekventu un atbilstīgu kritērijus aspektā;
- c) jāparedz noteikumi, kas nodrošina, lai partnerībā projektu atlases sanāksmēs nedominētu vietējās iestādes.

Savukārt **dalībvalstīm** jāievieš efektīvas procedūras, lai novērstu šajā ziņojumā konstatētās nepilnības, un jāraugās, lai šīs procedūras darbotos pareizi.

- 123.** Komisija un dalībvalstis ir pieļāvušas to, ka vietējām rīcības grupām nav iedarbīgu procedūru interešu konfliktu novēršanai. Konstatētās nepilnības norāda uz risku, ka vietējo rīcības grupu biedri var tieši vai netieši ietekmēt lēmumus tā, ka to rezultātā ES budžetu izlieto nelietderīgi vai neefektīvi.

2. IETEIKUMS

Finanšu regula aizliedz jebkādas darbības, kuras var radīt interešu konfliktu. Ievērojot to, **Komisijai un dalībvalstīm** jāpanāk iedarbīgu aizsardzības pasākumu ieviešana un jāpārbauda, vai tie pienācīgi darbojas. Vietējo rīcības grupu projektu novērtēšanas vai lēmumu pieņemšanas komiteju biedriem, kuriem ir jebkāda personiska, politiska, profesionāla vai komerciāla ieinteresētība projekta priekšlikumā, šīs ieinteresētības apliecinājums jāizklāsta rakstiski. Viņi nedrīkst piedalīties nevienā diskusijā, vērtēšanā vai lēmumā par projektu, un saskaņā ar Finanšu regulu par šo jautājumu ir jāziņo vadošajai iestādei.

124. *Leader* pieejas pamatā ir apvērstā jeb decentralizētā (no apakšas uz augšu) vietējo risinājumu apzināšana vietējām problēmām, tomēr visas revidētās vadošās iestādes, izņemot vienu, 2007.–2013. gada periodam faktiski bija uzspiedušas ierasto centralizēto — no augšas uz apakšu — pieeju. Vadošās iestādes pretēji Komisijas norādījumiem prasīja, lai vietējās rīcības grupas īstenotu vispārējos lauku attīstības programmas pasākumus. Tas var atvieglot *Leader* kontroli, bet ierobežo inovatīvo vietējo stratēģiju jomu, un tādējādi tas samazina potenciālo pievienoto vērtību, kas attaisno *Leader* pieejas piemērošanu³⁷.

³⁷ Tā svarīgums ir izcelts *Leader* pieejas definīcijā, kas sniegta Komisijas faktu lapā, kur *Leader* aprakstīta vairāk kā "metode lauku attīstības mobilizēšanai un veidošanai lauku kopienās, nevis noteikts īstenojamo pasākumu kopums".

3. IETEIKUMS

Komisijai kopā ar **dalībvalstīm** jāizvērtē, kuri no pašreizējiem pasākumiem ierobežo vietējo rīcības grupu iespējas izstrādāt un ieviest inovatīvas, daudznozaru, vietējas stratēģijas lauku attīstības politikas 1.–3. ass mērķu sasniegšanai. Ja vajadzīgs, **dalībvalstīm** jāgroza noteikumi, lai ļautu vietējām rīcības grupām izstrādāt vietējus risinājumus, kas nesakrīt ar lauku attīstības programmas pasākumiem.

125. Dalītajā pārvaldībā Komisijas uzdevums nav visos sīkumos apstiprināt valsts un reģionālo īstenošanas kārtību, tomēr pirms 2007.–2013. gada programmu apstiprināšanas Komisijai jāpānāk, lai būtu ieviesti *Leader* sekmīgas īstenošanas pamatelementi (sk. turpmāk tekstā). Dalībvalstis atlasīja vietējās rīcības grupas ar vājām stratēģijām. Rezultātā ES budžeta līdzekļi 2007.–2013. gadā tiek izlietoti mazāk lietderīgi, mazāk efektīvi un ar mazāku potenciālo pievienoto vērtību, nekā varēja būt.

4. IETEIKUMS

Komisijai jāpanāk, lai **dalībvalstis** pārskatītu vietējo rīcības grupu 2007.–2013. gada stratēģijas un prasītu vietējām rīcības grupām noteikt izmērāmus un vietējiem apstākļiem raksturīgus mērķus, kurus ar *Leader* programmu var sasniegt atlikušajā posmā. Pēc tam **dalībvalstīm** jāprasa, lai vietējās rīcības grupas atskaitītos par savu teritoriālo stratēģisko mērķu sasniegšanu, par *Leader* pieejas īstenošanas gaitā gūto pievienoto vērtību un par dotāciju izdevumu un darbības izmaksu lietderību.

Dalībvalstīm turpmāk jāizvērtē, vai šī palielinātā atbildība par pareizu finanšu pārvaldību ļaus racionalizēt pašreizējās pārvaldības, pārraudzības un kontroles sistēmas ar mazāku vajadzību pārbaudīt pasākumu attiecināmības nosacījumu atbilstību.

5. IETEIKUMS

Ņemot vērā **Komisijas** atbildību par ES budžeta pareizu finanšu pārvaldību, tai jāpārbauda turpmākās programmas pietiekami detalizēti, lai tajās būtu iekļauti specifiskie elementi, kas ir *Leader* pievienotās vērtības, efektivitātes un lietderības pamatā.

Dalībvalstīm jānodrošina, lai vietējās rīcības grupas turpmāk izlabotu visas nepilnības, kas konstatētas projektu atlases procesā, proti, lai vietējām rīcības grupām būtu augstākās kvalitātes stratēģijas un īstenošanas plāni.

KOMISIJA UN DALĪBVALSTIS NEVARĒJA UZSKATĀMI PIERĀDĪT PIEVIENOTO VĒRTĪBU, KAS RADĪTA, ĪSTENOJOT LEADER PIEEJU, UN TĀS NAV IZVĒRTĒJUŠAS PAPILDU IZMAKSAS UN IESAISTĪTOS RISKUS

126. ES budžeta ieguldījums *Leader+* bija vairāk nekā 2 miljardi EUR, un 2007.–2013. gada posmā ir plānots ieguldīt vairāk nekā 5 miljardus EUR. Komisija vēl nav pierādījusi šo izdevumu efektivitāti vai lietderību, *Leader* pieejas īstenošanā iegūto pievienoto vērtību un to, kādā apmērā īstenojušies zināmie riski vai īstenošanas patiesās izmaksas. Dalībvalstis nav savākušas un apstiprinājušas vajadzīgo informāciju, līdz ar to nav pietiekamu pierādījumu, kas būtu vērtēšanas pamats. Šī revīzija ir parādījusi, ka *Leader* pievienoto vērtību un pareizu finanšu pārvaldību nevar uzskatīt par pašsaprotamu.

6. IETEIKUMS

Komisijai steidzami jārikojas, lai nodrošinātu, ka tā var rēķināties ar *Leader* pievienoto vērtību un pareizu finanšu pārvaldību.

Uzraudzība jāveic, vairāk pamatojoties uz *Leader* pieejas pievienotās vērtības rādītājiem, lietderību un efektivitāti, nevis uz īstenošanu. Dati jāpārbauda uz vietas, vismaz uz paraugu pamata. Ņemot vērā *Leader* mērogu un raksturu, kā arī grūtības, kas līdz šim radušās ar atbilstīgu, salīdzināmu un ticamu datu iegūšanu, **Komisijai** jāpadomā par iedarbīgākām un efektīvākām metodēm, tādām kā vietējo rīcības grupu statistiski derīgu paraugu izvērsta kontrole, izmantojot rādītājus, pārbaudes un strukturētu gadījumu izpēti un prasot, lai neatkarīgs vērtētājs veic pienācīgas datu apstiprinājuma pārbaudes.

Komisijai jāvirza **dalībvalstis**, lai nodrošinātu, ka uzraudzības un kontroles sistēmas sniedz pārlicību par procedūru godīgumu un pārredzamību, salīdzināmus datus par izmaksām un papildina efektivitātes un lietderības kontroli.

Šo ziņojumu pieņēma Revīzijas palātas I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis Michel CRETIN, tās 2010. gada 21. jūlija sēdē Luksemburgā.

Revīzijas palātas vārdā —

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
priekšsēdētājs

REVIDĒTO PROJEKTU SARAKSTS¹

(EUR)

Projekta apraksts	Iniciators	Kopējās projekta izmaksas	(Leader dotācija) ²
DE-BY			
Mākslīgā ezera (peldvietas) izveide	Vietējais valsts sektors	2 063 969	1 031 984
Dzelzceļa lokomotīves iegāde	Privātais sektors	396 403	74 325
Augļu novākšanas un pārstrādes iekārtu iegāde	Apvienība	30 293	3 787
DE-MV			
Baznīcas un tūrisma infrastruktūras atjaunošana	Baznīcas iestādes	165 016	111 386
Tehnikas muzeja koncepcijas izstrāde	Apvienība	131 498	88 106
Aprūpes nams pacientiem ar garīgām slimībām	Apvienība	1 063 000	154 000
Konsultatīvs pētījums par pasažieru laivu braucienu koordināciju	Vietējais valsts sektors	11 265	5 914
IE			
Apgaismojums autostāvvietām ciema ielu malās	Apvienība	6 959	3 476
Priekšizpēte pilsētas attīstības projektam un tīmekļa vietne	Apvienība	17 969	14 375
Gaļas pārstrādes iekārta	Privātais sektors	34 485	14 250
Takas izbūve gar upi	Apvienība	40 937	31 377
EL			
Tavernas būvniecība un aprīkošana	Privātais sektors	414 712	228 091
Ceļa seguma atjaunošana pilsētas centra ielās	Vietējais valsts sektors	210 942	210 942
Spirta rūpnīcas būvniecība un aprīkošana	Privātais sektors	254 154	127 077
Restorāna būvniecība un aprīkošana	Privātais sektors	367 421	202 081
Vīndarītavas būvniecība un aprīkošana	Privātais sektors	387 480	193 740
Viesu nama būvniecība un aprīkošana	Privātais sektors	334 436	181 799
Jaunu telpu izbūve metālapstrādes darbnīcā	Privātais sektors	202 087	111 147

¹ Palāta atlasīja tādus projektus, kuri bija tipiski katras vietējās rīcības grupas finansētajam projektu klāstam, ņemot vērā projektu iniciatora veidu, projekta īpatnības (investīcijas, pētījumi, pasākumi u. c.), kā arī projekta finansiālo apmēru. Priekšroka tika dota tiem projektiem, kurus pabeidza no 2006. līdz 2008. gadam.

² ES finansēta daļa, izņemot Īriju, Grieķiju un Ungāriju, kuru gadījumā norādītajā summā iekļauts valsts līdzfinansējums.

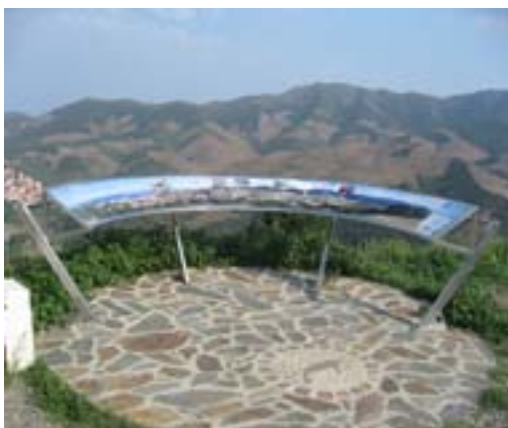
(EUR)

Projekta apraksts	Iniciators	Kopējās projekta izmaksas	(Leader dotācija) ²
ES-A			
Bērnudārza aprīkojuma iegāde (I)	Apvienība	29 910	14 955
Bērnudārza aprīkojuma iegāde (II)	Apvienība	39 000	19 500
Ūdens attīrīšanas iekārtas aprīkošana	Privātais sektors	369 000	30 050
Māju atjaunošana lauku tūrismam	Privātais sektors	222 597	30 051
Ūdens informācijas centra aprīkošana	Vietējā rīcības grupa	180 000	60 000
Pazemes viesnīcas izbūve	Privātais sektors	277 187	30 051
Iekārtu iegāde ekoloģiskai maiznīcai	Privātais sektors	189 599	25 596
ES-CM			
Oliveļļas ražošanas iekārta	Privātais sektors	78 993	28 437
Lauku viesnīcas izbūve	Privātais sektors	617 026	98 130
Ciema laukuma atjaunošana	Vietējais valsts sektors	30 450	8 583
Pašvaldībai piederoša bērnu rotaļu laukuma atjaunošana	Vietējais valsts sektors	36 096	26 532
Pārtikas rūpnīcas paplašināšana	Privātais sektors	409 179	69 050
Informatīvie stendi tūrisma centros	Vietējā rīcības grupa	254 847	150 254
Lauku tūrisma mitnes izbūve	Privātais sektors	245 061	40 012
FR (PL)			
Laikmetīgās mūzikas pasākums	Apvienība	59 994	21 997
Atalgojums teātra vadībai un darbiniekiem	Vietējais valsts sektors	219 272	91 950
Lauksaimniecības kursa sagatavošana tālmācībai	Apvienība	16 070	7 794
Bibliotēkas ierakstu datorizācija un tīkla izveide	Vietējais valsts sektors	50 312	25 156
Kultūras apvienības tīmekļa vietnes uzlabošana	Apvienība	4 097	3 277
Vietējā uzņēmuma IT sistēmas modernizēšana	Privātais sektors	51 227	7 684
FR (LR)			
Vietējās pašvaldības IT sistēma	Vietējais valsts sektors	80 830	40 415
Vēsturiskas ēkas atjaunošana	Vietējais valsts sektors	393 803	129 360
Tūrisma maršruts "Vins un jūra"	Vietējais valsts sektors	162 014	81 007
Botāniskā dārza (arborētuma) atjaunošana un atvēršana sabiedrībai	Universitāte	33 626	14 757
Neaizņemtu īpašumu izpēte un datubāzes izveide	Apvienība	12 507	5 865
Interneta publiskas piekļuves vietas	Vietējais valsts sektors	327 900	120 431
Kalnu velotaku ierīkošana un nomas punkta aprīkojums	Vietējais valsts sektors	107 281	32 845

(EUR)

Projekta apraksts	Iniciators	Kopējās projekta izmaksas	(Leader dotācija) ²
IT-TOS			
Stellu iegāde	Privātais sektors	120 000	18 000
Sanitārās iekārtas ražošanas uzņēmumam	Privātais sektors	90 000	13 500
Ceļa seguma atjaunošana ciema ielās	Vietējais valsts sektors	293 438	33 609
Iegādātas redeļu kastēs augļiem un modernizēta apūdeņošanas sistēma	Privātais sektors	30 970	4 646
Traktora iegāde	Privātais sektors	37 000	13 218
Kokapstrādes iekārtu iegāde	Privātais sektors	63 000	9 450
Ceļojoša fotogrāfiju izstāde ³	Vietējā rīcības grupa	101 894	30 670
Pakalpojumi iedzīvotājiem (veterinārie pakalpojumi un informācijas sniegšana) ³	Vietējais valsts sektors	243 000	52 232
HU			
Kopienas amatniecības darbnīca	Vietējais valsts sektors	10 514	7 980
Vīna pagraba atjaunošana	Privātais sektors	20 962	9 433
Būvdarbi mācītāja mājas stiprināšanai	Baznīcas iestādes	6 009	4 506
Viesu nama aprīkojums (āra džakuzi, velosipēdi un glabāšanas nojume utt.)	Privātais sektors	2 760	2 361
Slēpošanas braucieni un ekipējums skolēniem	Vietējais valsts sektors	10 507	7 880
Ceļa seguma izbūves plāni zemes ceļam uz vīna dārziem	Privātais sektors	2 960	2 516
PT			
Projicēšanas iekārtu iegāde	Biedrība	7 000	5 250
Oliveļļas ražošanas iekārtas iegāde	Privātais sektors	199 500	69 825
Medus apstrādes un realizācijas iekārtas iegāde	Privātais sektors	39 600	13 860
Vīna pagraba modernizācija ³	Privātais sektors	100 000	35 000
Papildu kartinga aprīkojuma iegāde	Privātais sektors	24 922	8 723
Ceļa zīmes	Vietējais valsts sektors	92 048	69 036
Lauku produkcijas veikala izveide	Vietējā rīcības grupa	136 067	102 050

³ Tikai dokumentu pārbaude.

2. fotogrāfija. Francija (Langdoka Rusijona).
"Vīns un jūra" tūrisma maršruta izveide

3. fotogrāfija. Vācija (Meklenburga Priekšpomerānija). Baznīcas un tūrisma infrastruktūras atjaunošana

4. fotogrāfija. Itālija (Toskāna). Iegādātas redzeļu kastes augļiem

5. fotogrāfija. Spānija (Aragona). Māju atjaunošana lauku tūrismam

6. fotogrāfija. Francija (Langdoka Rusijona).
Interneta publiskas piekļuves vietas

7. fotogrāfija. Grieķija. Spirta rūpnīcas būvniecība un aprīkošana

8. fotogrāfija. Portugāle. Papildu kartinga aprīkojuma iegāde

9. fotogrāfija. Grieķija. Tavernas būvniecība un aprīkošana

KOMISIJAS ATBILDES

KOPSAVILKUMS

I.

Leader metode ir politikas instruments, ar kuru, pateicoties metodes īpašajai pieejai "no apakšas uz augšu" jeb augšupējai pieejai, var vietējās ieinteresētās personas aktīvi iesaistīt viņu kopienu attīstībā.

Leader ir svarīgākais aktīvs pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai lauku reģionos. Pašlaik darbojas vairāk nekā 2000 vietējo rīcības grupu, kas īsteno vietējās attīstības stratēģijas, izmantojot ES lauku attīstības finansējumu.

Leader ir lauku attīstības politikas 2007.–2013. gadam neatņemama sastāvdaļa.

Komisija nepiekrīt Palātas novērtējumam, ka vietējās rīcības grupas ir papildu īstenošanas slānis. Lauku attīstības politika tiek īstenota dalītā pārvaldībā starp Komisiju un dalībvalstīm, ievērojot subsidiaritātes principu. *Leader* īstenošanu papildina īpaša obligāta pazīme, t. i., ka būtiska vadības pienākumu daļa tiek nodota vietējam līmenim.

Attiecībā uz *Leader* izmaksām vietējo rīcības grupu izstrādātie pasākumi, ievērojot to darbības izmaksu un "iedzīvināšanas" budžetu, ir piesaistīti horizontālajai prioritātei — vietējo ieinteresēto personu darbības spēju uzlabošana un palīdzība iespējamiem projektu iniciatoriem.

Komisija ir veikusi visaptverošus pasākumus attiecībā uz *Leader* pieejas īstenošanu pašreizējā programmā, lai turpmāk veicinātu labu praksi un finanšu racionālu pārvaldību.

KOMISIJAS ATBILDES

II.

Radot vietējās kopienas darbības spējas, tiek veicināti vietējie attīstības pasākumi, apvienoti vietējie resursi, veidoti tīkli, kas dod iespēju abpusēji mācīties un izmantot integrētu pieeju sarežģītu ekonomisku un sociālu jautājumu risināšanai. Šīm darbībām ir būtiska nozīme, lai īstenotu pārvaldības stiprināšanas horizontālo prioritāti.

IV.

Vietējo rīcības grupu dalībniekiem ir būtiska nozīme lauku teritoriju attīstībā. *Leader* programmas augšupējā pieeja jāpiemēro tādējādi, lai piešķirtu būtisku nozīmi vietējo rīcības grupu dalībniekiem — vietējām organizācijām vai atsevišķām personām.

Vietējās rīcības grupas tiek mudinātas iesniegt inovatīvas vietējās attīstības stratēģijas, bet inovācija ir tikai viens no vietējo rīcības grupu izvēles kritērijiem. Vietējās attīstības stratēģijas pamatā nevar būt tikai inovatīva pieeja.

Attiecībā uz integrētiem projektiem vairums vietējo stratēģiju paredz vairākus pasākumus, un tās tiek piemērotas vairākām nozarēm un intervences jomām. Ir vairāki labas prakses programmu piemēri, kuros izmantota integrēta pieeja. Eiropas Lauku attīstības tīkls (*ENRD*) veicinās šos labas prakses piemērus.

V.

ES dalībvalstīm jānodrošina, lai dalītās pārvaldības pieejā nebūtu interešu konflikta. Lēmumu pieņemšanas procedūras un izvēles kritēriji, kas jāpiemēro vietējām rīcības grupām, nav programmas, bet vietējās īstenošanas sastāvdaļa, ko vērtē vadības iestāde pēc vietējās rīcības grupas atlases. Dalībvalstis var arī piemērot vienādus noteikumus visām valsts līmenī izveidotajām vietējām rīcības grupām.

Komisija īpaši, bet ne tikai tās veiktās pārbaudēs pievērš uzmanību projektu atlases procesam, pārredzamībai, interešu konfliktam u. c. Komisija pārbaudīja 37 no 73 *Leader+* programmām 2000.–2006. gada programmu posmā; 13 programmas tika pārbaudītas vairākkārt.

VI.

Attiecībā uz pašreizējo 2007.–2013. gada programmu posmu vajadzīgās tiesību normas iekļautas ELFLA¹ regulā un tās īstenošanas noteikumos².

Turklāt Komisija "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" sniegusi norādījumus ES dalībvalstīm plāna izstrādāšanas un apstiprināšanas posmā. Rokasgrāmatā sniegti konkrēti ieteikumi attiecībā uz *Leader* pieejas varbūtējo pievienoto vērtību, t. i., visu asu apraksts, inovācijas, integrētā un teritoriālā pieeja.

Komisija arī lūdza valstu stratēģiskajos plānos piemērot stratēģisku pieeju attiecībā uz *Leader*. Vienlaikus dalībvalstīm bija iespēja izvēlēties dažādas *Leader* metodes piemērošanas jomas atbilstoši pašreizējai pieredzei vietējo rīcības grupu līmenī un valstu veiktajā analizē noteiktajām vajadzībām.

¹ Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai.

² 2005. gada 20. septembra Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 277, 21.10.2005., 1. lpp.) un 2006. gada 15. decembra Komisijas Regula (EK) Nr. 1974/2006, ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 368, 23.12.2006., 15. lpp.).

KOMISIJAS ATBILDES

Komisija, sniedzot konsultācijas un norādījumus, kā arī no savām pārbaudēm izrietošus ieteikumus un, ja vajadzīgs, piemērojot finanšu korekcijas, pastāvīgi sniedz ieguldījumu dalībvalstu vadības un kontroles sistēmu procedūru pilnveidošanā.

VII.

Leader+ programmas pašlaik veiktajā *ex-post* novērtējumā, kura galīgais ziņojums tiks sagatavots 2010. gada nogalē, aplūkota *Leader* izdevumu efektivitāte un iedarbīgums. Politikas instrumentu efektivitātes un iedarbīguma *ex-post* novērtēšana ir normāla prakse. Šis novērtējums ir politikas novērtēšanas standartcikla sastāvdaļa, un tā veikšanas laiks tika izvēlēts, ņemot vērā, ka *Leader+* 40 programmas vēl darbojās līdz 2009. jūnijam.

Komisija (Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīkla tematiskā darba grupa) nesen publicēja *Leader* ietekmes novērtējuma vadlīniju galīgo projektu³.

VIII.

Saskaņā ar Eiropas Savienības vispārējam budžetam piemērojamo Finanšu regulu par ieviešanas procedūrām, lai novērstu interešu konflikta risku, ir atbildīgas dalībvalstis.

³ *Leader* ietekmes un pasākumu lauku reģionu dzīves kvalitātes uzlabošanai novērtējums, darba dokumenta projekts Nr. 4, 2010. gada 21. jūnijs, Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīkls.

Komisija apsvērs "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatas" pārskatīšanu attiecībā uz projektu atlasī, lai sīkāk izskaidrotu, kāpēc vajadzīgas pareizas procedūras, kurās ievēroti tādi galvenie principi kā pārredzamība, vienlīdzīga attieksme, objektīvu izvēles kritēriju izmantošana un ziņošana par lēmumiem.

IX.

Lai *Leader* ass līmenī apkopotu datus, Komisija nodrošina, ka programmas līmenī noteikto mērķu pamatā ir dalībvalstu vietējo rīcības grupu līmenī iegūtie rādītāji.

Vietējo stratēģiju mērķi jānosaka, pēc iespējas ņemot vērā *SMART* kritērijus (konkrēti, izmērāmi, sasniedzami un laikā ierobežoti).

X.

Vienotajā uzraudzības un vērtēšanas sistēmā (*CMEF*)⁴ galvenā uzmanība pievērsta *Leader* pievienotajai vērtībai, jo īpaši attiecībā uz *Leader* ietekmi. Tomēr *Leader* ietekmes vērtēšana ir sarežģītāka, jo *Leader* lielākoties attiecas uz vietējās darbības spējas pilnveidošanu (sociālo kapitālu), un to virza vietējais attīstības process. Dalībvalstīm jānodrošina, lai būtu pieejama atbilstīga uzraudzības informācija.

⁴ Vienotā uzraudzības un vērtēšanas sistēma (*CMEF*) paredz vienotu sistēmu lauku attīstības intervences pasākumu uzraudzīšanai un vērtēšanai 2007.–2013. gada programmēšanas laikposmam. *CMEF* nosaka veidu, kā uzlabot plāna rezultātus, nodrošinot plānu pārskatbūvību un sniedzot iespēju novērtēt izvirzīto mērķu sasniegšanu.

KOMISIJAS ATBILDES

Attiecībā uz *Leader* ir konkrēti *CMEF* novērtēšanas jautājumi par pārvaldības pilnveidošanu, iekšējā attīstības potenciāla mobilizēšanu, daudznozaru pieeju un sadarbību un ieguldījumu citu asu prioritātēs.

IEVADS

6. Radot vietējās kopienas darbības spējas, tiek veicināti vietējie attīstības pasākumi, apvienoti vietējie resursi, veidoti tīkli, kas dod iespēju abpusēji mācīties un izmantot integrētu pieeju sarežģītu ekonomisku un sociālu jautājumu risināšanai. Šīm darbībām ir būtiska nozīme, lai īstenotu lauku attīstības horizontālo prioritāti — pārvaldības stiprināšanu⁵.

⁵ 4. prioritāte Kopienas stratēģiskajās vadlīnijās programmēšanas laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam, kā paredzēts 2006. gada 20. februāra Padomes Lēmumā Nr. 2006/144/EK.

7. Komisija uzskata, ka vietējās rīcības grupas nav papildu slānis. Lauku attīstības politika tiek īstenota dalītā pārvaldībā starp Komisiju un dalībvalstīm, ievērojot subsidiaritātes principu. *Leader* īstenošanu papildina īpaša obligāta pazīme, t. i., ka būtiska vadības pienākumu daļa tiek nodota vietējam līmenim. Šim apstāklim nevajadzētu radīt pienākumu dublēšanos.

Attiecībā uz *Leader* izmaksām vietējo rīcības grupu izstrādātie pasākumi, ievērojot to darbības izmaksu un "iedzīvināšanas" budžetu, sniedz ieguldījumu horizontālajā prioritātē — vietējo ieinteresēto personu darbības spēju uzlabošana un palīdzība iespējamiem projektu iniciatoriem. Šie pasākumi krietni pārsniedz valsts un reģionālo iestāžu piedāvājumu dotāciju shēmās, kas darbojas "no augšas uz apakšu".

Attiecībā uz *Leader* pieejas īstenošanu pašreizējā programmu posmā Komisija veikusi visaptverošus pasākumus, lai turpmāk veicinātu labu praksi un finanšu racionālu pārvaldību:

- *Leader* pieejas būtiskākie principi ir iestrādāti attiecīgajā tiesiskajā regulējumā;
- Komisija "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" sniegusi ieteikumus ES dalībvalstīm plāna izstrādāšanas un apstiprināšanas posmā;

KOMISIJAS ATBILDES

- Komisija izveidojusi "fokusgrupas" Eiropas Lauku attīstības tīkla (ENRD) *Leader* apakškomitejā, pilnvarojot tās pārbaudīt ieviešanas jautājumus. ENRD turpina rezultātu, pieredzes un zināšanu apmaiņu starp *Leader* pieejas ieviešanā iesaistītajiem dalībniekiem, jo tā jau bija *Leader II* un *Leader+* prioritāte (ko savulaik īstenoja Eiropas *Leader II* un *Leader+* novērošanas centri).

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

8.
Lūdzu skatīt Komisijas atbildi uz 7. punktu.

9.
Lielākā daļa *Leader+* vietējo stratēģiju 2009. gadā bija pabeigtas, un vēl nebija uzsākta 2007.–2013. gada programmu posma vietējo stratēģiju īstenošana, kam kopumā bija raksturīga zema aktivitāte.

APSVĒRUMI

Apvienota atbilde uz 13.–15. punktu un 2. izcēlumu

Komisija atzinīgi vērtē Palātas atzinumu par vietējo rīcības grupu labo praksi, veicinot vietējās kopienas iesaisti un līdzdalību.

16.
Uz procesu vērstā *Leader* pieeja paredz tādas stratēģijas izstrādāšanu un ieviešanu, kas kopumā iesaista vietējo kopienu.

Vietējo rīcības grupu dalīborganizācijas ir lauku teritoriju pārstāvošas un aktīvas vietējās organizācijas. Komisijas paziņojuma par *Leader+*⁶ (kas bija atsauces dokuments valstu un reģionālajām *Leader+* programmām) 12. punktā minēts: "Vietējo rīcības grupu sastāvā jābūt līdzsvarotai partneru izlasei, kas pārstāv attiecīgās teritorijas dažādas sociālekonomiskas nozares." Partneriem jābūt gan no valsts iestādēm, gan jāpārstāv pilsoniskā sabiedrība. Šie partneri ir arī stratēģiju galvenie autori un vairumā gadījumu pārstāv lielu daļu teritorijas iedzīvotāju. Tāpēc ir normāli, ka daļu projektu iesniedz šīs dalīborganizācijas. Vietējo rīcības grupu dalībniekiem var būt būtiska nozīme vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā. Turklāt jāuzsver, ka teritorijas citu dalībnieku efektīva iesaistīšana vietējās stratēģijas īstenošanā ir lielā mērā atkarīga no vietējiem apstākļiem. Piemēram, pašreizējā periodā Grieķijas vietējo rīcības grupu locekļi var būt saņēmēji un īstenot projektus, kuru izmaksas sasniedz 30 % no vietējās stratēģijas valsts izdevumiem. Ņemot vērā vietējo rīcības grupu locekļu dažādību, būtu sarežģīti ES līmenī noteikt konkrētu īpatsvaru projektiem, kas jāierosina citām ieinteresētajām personām. Dalībvalstīm jānodrošina plašākas kopienas līdzdalība.

⁶ Komisijas 2000. gada 14. aprīļa paziņojums dalībvalstīm, ar ko nosaka pamatnostādnes Kopienas iniciatīvai attiecībā uz lauku attīstību (*Leader+*).

KOMISIJAS ATBILDES

19.

Komisija piekrīt Palātai, ka ir vēlama atvērta dalības politika, un ņems to vērā, izstrādājot politiku laikposmam pēc 2013. gada.

3. izcēlums

Grieķijas vietējo rīcības grupu sastāvs, ko revidēja Palāta, atbilst spēkā esošajam ES tiesiskajam regulējumam. Par projektu atlasīti ir atbildīga Īpašā lēmumu pieņemšanas komiteja, no kuras locekļiem 50 % partneri pārstāv privāto sektoru.

20.

Leader+ starpposma novērtējuma kopsavilkumā norādīts, ka jauni cilvēki ļoti reti pastāvīgi tiek iesaistīti lēmumu pieņemšanas struktūrās. Tam pamatā varētu būt tas, ka vietējām jauniešu organizācijām ir vāja struktūra vai tās lauku reģionos ir reti sastopamas.

21. Apvienota atbilde uz 21.–22. punktu

Pārrunās, kuru iznākumā tika pieņemtas lauku attīstības programmas (LAP) laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam, Komisija pārbaudīja, vai tiek ievērots princips, ka pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem jāveido vismaz 50 % no partnerības, kā to paredz 62. panta 1. punkta b) apakšpunkts Regulā (EK) Nr. 1698/2005. Šis nosacījums attiecas uz lēmumu pieņemšanas līmeni.

Tomēr Komisija apsvērs pašreizējo vadlīniju pārskatīšanu, lai novērstu iespējamu nepareizu interpretāciju.

4. izcēlums

Skatīt Komisijas atbildi uz 21.–22. punktu.

23.

Skatīt Komisijas atbildi uz 21.–22. punktu.

5. izcēlums

Skatīt Komisijas atbildi uz 21.–22. punktu.

25.

Vajadzīgais precizitātes apmērs jādefinē dalībvalstīm, kuras to var pielāgot attiecīgās teritorijas īpašajiem apstākļiem.

26.

Vietējo stratēģiju mērķi jānosaka, pēc iespējas ņemot vērā *SMART* kritērijus (konkrēti, izmērāmi, sasniedzami un pārvedami).

Lauku attīstības finansējuma atbalsts paredzēts gan programmas iestāžu, gan valstu lauku tīklu palīdzības un apmācības pasākumiem, īstenojot apakšpasākumu "Prasmju apgūšana".

Daži scenāriji ir ilgtermiņa tendences, ko nevar aptvert vietējo attīstības stratēģiju 7 gadu termiņā, piemēram, "aiziešana no laukiem un tradicionālās lauksaimniecības atmešana", uz ko norādījusi Palāta.

6. izcēlums

Skatīt Komisijas atbildi uz 26. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

27.

Komisija nepavisam nepiekrīt Palātas secinājumam, ka kalnu velosipēdu centrs nebija ieguldījums reģiona konkurētspējas mērķa sasniegšanā, kā paredzēts vietējā attīstības stratēģijā.

28.

Komisija piekrīt Palātai tādā ziņā, ka projektu kopumam jāatbilst vietējās stratēģijas mērķiem. Tomēr tas, cik lielā mērā attiecīgais projekts atbilda plašākai teritoriālai stratēģijai, bija jānosaka vietējai rīcības grupai vietējā līmenī. Projekti var arī pievienot vērtību teritorijas sektoram, sniedzot ieguldījumu stratēģijas vispārīgā mērķa sasniegšanā.

7. izcēlums

Komisija arī uzskata, ka *Leader* nevajadzētu atbalstīt vietējo iestāžu darbību, kas paredzēta to statūtos. Tomēr uz pašvaldību īstenotajiem projektiem varētu attiecināt *Leader* atbalstu, ja tie ir daļa no plašākas reģionālas koncepcijas un sniedz ieguldījumu vietējās attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanā.

29.

Stratēģijas īstenošana "pasākumu" veidā nepavisam nenozīmē, ka projektus nevar novērtēt un atlasīt atbilstoši vietējās stratēģijas mērķiem. Programmas var paredzēt vietējo stratēģiju vispārēju struktūru, kas nodrošina abu veidu kritēriju ievērošanu, kā tas, piemēram, ir Spānijas gadījumā.

30.

Uzaicinājumiem iesniegt projektu priekšlikumus un projektu faktiskajai atlasei jābūt vietējo rīcības grupu ziņā vietējā līmenī, nodrošinot to, lai attiecināmības nosacījumi būtu saskaņoti ar stratēģijas mērķiem.

31.

Leader+ programmā vietējo attīstības stratēģiju uzraudzīšana un novērtēšana ieteikta *Leader+* novērtēšanas pamatnostādņēs. Turklāt vietējo rīcības grupu līmenī uz novērtēšanas pasākumiem bija attiecināms līdzfinansējums.

32.

"Pārskatu par sasniegumiem" kā veidu, lai sazinātos ar sabiedrību, nevar uzskatīt par vietējās stratēģijas pilnu novērtējumu.

Projektu īstenošana ir vietējo rīcības grupu tūlītējs iznākums. Bieži ir sarežģīti veikt projektu ietekmes novērtēšanu, jo daudzi no tiem ir saistīti ar attīstības procesu (darbības spējas pilnveidošana u. c.).

33.

Revīzijas veikšanas laikā *Leader* ass īstenošana lielākajā daļā Palātas apmeklēto dalībvalstu bija tikko uzsākta.

Attiecībā uz minēto "konkrētu vietējo mērķu trūkumu" lūdzu skatīt Komisijas atbildi uz 26. punktu. Attiecībā uz "prasību dalībvalstīm piemērot kopīgus pasākumus" lūdzu skatīt Komisijas atbildi uz 84. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

34.

Inovācijas ir *Leader* ass iezīme (61. panta e) punkts Regulā (EK) Nr. 1698/2005), bet tās nav obligātas vietējo rīcības grupu līmenī (62. panta 1. punkta a) apakšpunkts Regulā (EK) Nr. 1698/2005). Vietējās rīcības grupas tiek mudinātas iesniegt inovatīvas vietējās attīstības stratēģijas, bet inovācijas ir tikai viens no vietējo rīcības grupu izvēles kritērijiem. Tāpēc inovācijām nav noteikti jābūt visos atbalstītajos projektos.

Vietējās attīstības stratēģijas paredz dažādus attīstības mērķus, kas jāsasniedz noteiktam projektu kopumam. Daži projekti, ko nevar uzskatīt par inovatīviem, tomēr var būt atbilstoši stratēģijai, un tos var finansēt no *Leader* līdzekļiem. Vietējām ieinteresētajām personām, kas pārvalda stratēģiju, vajadzīgs minimāls elastības līmenis attiecībā uz finansēšanas iespējām.

36.

Vietējām rīcības grupām jānodrošina attiecīgā reģiona projektu līdzaspastāvēšana, sinerģija un papildināmība.

Lai gan vietējām stratēģijām patiešām jābūt integrētām un jāparedz mijiedarbība starp nozarēm, uz individuāliem projektiem šo nosacījumu var neattiecināt.

37.

Leader+ programmā vietējās rīcības grupas tika mudinātas iesniegt inovatīvas vietējās attīstības stratēģijas, bet inovācijas bija tikai viens no projektu izvēles kritērijiem.

Inovācijas nevar vērtēt absolūtā izteiksmē. Inovatīvs ir pasākums, kas ir jauns attiecīgajā teritorijā, vai metode, kura tiek ieviesta pirmo reizi.

38.

Lūdzu skatīt Komisijas atbildi uz 37. punktu.

Komisija uzsver divus aspektus:

- projektu nevar uzskatīt par neinovatīvu tikai tāpēc, ka tas paredz standartpreču iepirkšanu. Projekts var būt inovatīvs attiecīgajā nozarē vai būt saistīts ar procesa inovācijām tirgvedības sistēmās;
- divi projekti Ungārijā, kuru “novatorisms” Palāta apšaubā, jāvērtē to konkrētajā vietējā kontekstā.

Tomēr dalītās pārvaldības ietvaros Komisija nav atbildīga par finansējamo projektu izvēli.

40.

Tas, ka uz atsevišķiem projektiem, kas saņēmuši *Leader* finansējumu, ir attiecināms arī cits ES finansējums, neapšaubā *Leader* atbalsta tiesiskumu un pareizību. Turklāt vietējām rīcības grupām vietējā kontekstā ir jālemj, vai projekts pievieno vērtību stratēģijas īstenošanai. Ne visiem projektiem vienlīdz lielā mērā jāsniedz ieguldījums stratēģijas mērķu sasniegšanā, jo daži no tiem var pievienot vērtību konkrētam teritorijas sektoram, sniedzot ieguldījumu plašāka vispārīga mērķa sasniegšanā.

KOMISIJAS ATBILDES

41.

Komisija piekrīt Palātas uzskatam, ka *Leader* principā nevajadzētu atbalstīt parastas pašvaldību darbības. Tomēr atsevišķi pašvaldību projekti ir vietējās attīstības stratēģijas likumīga sastāvdaļa, un pašvaldības ir būtisks vietējās attīstības procesa partneris. Ja šie pašvaldību projekti paredzēti vietējā attīstības stratēģijā vai tie vismaz atbilst stratēģijas mērķim, nav iemesla pieņemt, ka *Leader* pieejas pievienotā vērtība ir samazināta.

Attiecībā uz dzīves kvalitāti un lauku mantojumu (*Leader+* un 3. ass prioritātēm) vietējās iestādes ir ierastas projektu iniciatoras. Turklāt dažās dalībvalstīs, piemēram, Spānijā, pašvaldības ir tik nelielas, ka ir nevainojamas projektu iniciētājas, bieži vien tāpēc, ka nav piemērotu privātu projektu iniciatoru.

Komisija piekrīt Palātas uzskatam, ka projektiem nevajadzēja būt pabeigtiem pirms *Leader* dotācijas pieprasīšanas. Lūdzu skatīt Komisijas atbildes uz 9. un 10. izcēlumu.

9. izcēlums

Lūdzu skatīt Komisijas atbildi uz 41. punktu

Pašvaldību īstenotie infrastruktūras projekti ne vienmēr ir pašvaldību obligāts pienākums.

Ja šāda veida ciemata atjaunošanas pasākumi paredzēti vietējā stratēģijā un projekta īstenošanā piedalās ciemata iedzīvotāji, nav pamata nepiešķirt šādiem projektiem *Leader* finansējumu.

10. izcēlums

Vietējās rīcības grupas Toskānā. Komisija pastiprināti pārbaudis jautājumu par projekta uzsākšanas pamatotību, ņemot vērā, ka saskaņā ar dalīto pārvaldību vajadzīga saskaņota pieeja attiecībā uz finansējumu Kopienā.

Toskānā situācija attiecībā uz *Leader+* bija šāda: gatavojoties *Leader+* programmai, notika plašas apspriedes ar vietējiem partneriem. Turklāt dažas no teritorijām, uz kurām attiecās *Leader*, jau bija piedalījušās iepriekšējās Kopienas iniciatīvās. Pēc programmas apstiprināšanas vietējām rīcības grupām varēja būt tiesiskas izredzes, ka to projekti varēs pretendēt uz finansējumu pēc visu vajadzīgo programmas īstenošanas procedūras posmu pabeigšanas.

Šajā konkrētajā gadījumā vietējām rīcības grupām diezgan ilgi nebija iespējas iesniegt projektu priekšlikumus un šajā laikā stratēģiju īstenošanai jau vajadzēja sākties. Lai nodrošinātu vietējo stratēģiju efektīvu īstenošanu, vietējām rīcības grupām vajadzēja vienoties par pārvaldes iestāžu nekomerciālo projektu sākšanu gadījumos, kad pārvaldes iestāžu iesaistīšanās bija būtiska vietējo stratēģiju īstenošanai, kamēr vietējām rīcības grupām nebija iespējas saņemt lēmumu attiecībā uz dotāciju piešķiršanu. Pretējā gadījumā svarīgu vietējo attīstības stratēģiju pasākumu atbalsts tiktu pārtraukts vismaz uz trim gadiem. Šie projekti, protams, bija atbilstīgi vietējo stratēģiju atlases kritērijiem un attiecīgiem ES noteikumiem.

KOMISIJAS ATBILDES

Vietējās rīcības grupas Francijā (Luāras apgabals). Komisija pastiprināti pārbaudīs jautājumu par projekta uzsākšanas pamatotību, ņemot vērā, ka saskaņā ar dalīto pārvaldību vajadzīga saskaņota pieeja attiecībā uz finansējumu Kopienā.

42.

Inovācijas ir ass iezīme, bet tā nav obligāta vietējo rīcības grupu līmenī. Lauku attīstības programmas uzraudzības komiteja pēc lauku attīstības programmas pieņemšanas pārbauda katra vietējās rīcības grupas izvēles kritērija nozīmi, tostarp inovāciju nozīmi (78.a pants Regulā (EK) Nr. 1698/2005). Vietējās rīcības grupas tiek mudinātas iesniegt inovatīvas vietējās attīstības stratēģijas, bet inovācijas ir tikai viens no vietējo rīcības grupu izvēles kritērijiem.

Komisija ar Eiropas Lauku attīstības tīkla (ENRD) *Leader* apakškomitejas fokusgrupas starpniecību ir vērsusi dalībvalstu uzmanību uz iespējamām problēmām attiecībā uz inovatīvu projektu īstenošanu. Fokusgrupa cenšas sniegt norādījumus, kā nodrošināt inovāciju īstenošanu.

45.

Leader+ novērošanas centra pētījums atklāja, ka 83 % *Leader+* vietējo rīcības grupu piedalījās starpterritoriālos sadarbības projektos un 68 % — starpvalstu sadarbības projektos.

Dalība kontaktu izveides pasākumos un sadarbības projektos parasti ir vairāk raksturīga vietējām rīcības grupām ar vislielāko pieredzi. Jaunās vietējās rīcības grupas vairāk koncentrējas uz savu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanu uz vietas. Programmas kopējais ilgums arī ir kontaktu izveides un sadarbību veicinošs faktors.

Īstenot sadarbības projektu ir sarežģītāk nekā īstenot parastu vietēju projektu (atrast sadarbības partneri, noslēgt sadarbības līgumu, katrai vietējai rīcības grupai saņemt dotāciju no savas programmas utt.). Tam vajadzīgs programmas iestāžu tehnisks atbalsts, kas diemžēl nebija/nav vienmēr pieejams vajadzīgajā apmērā visās programmās.

Leader+ pasākumus, kas saistīti ar vizītēm, apmaiņām un konferencēm, varētu finansēt saskaņā ar pasākumu "Sadarbība". Vizītes pie citas vietējās rīcības grupas ir sadarbības projekta uzsākšanas sagatavošanās posms. Ne vienmēr izdodas panākt turpmāku kopīgu rīcību, tostarp vienošanās noslēgšanu. Atsevišķas dalībvalstis piešķir konkrētu finansējumu sagatavošanās pasākumiem.

46.

Kontaktu izveide ir *Leader* pieejas sastāvdaļa, ko lielā mērā vada valstu un Eiropas tīkli. Tāpēc vietējās rīcības grupas savā stratēģijā ne vienmēr var iekļaut konkrētu informāciju par plānotiem kontaktu izveides pasākumiem.

48.

Komisija uzskata, ka būtiskākais kritērijs, lai noteiktu, vai projekts jāfinansē no *Leader* līdzekļiem, ir tas, cik lielā mērā projekts veicina vietējās attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanu.

Attiecībā uz nevajadzīgo atbalstu skatīt arī 109. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

Apvienota atbilde uz 49.–52. punktu

Komisija pastiprināti pārbaudīs jautājumu par projekta uzsākšanas pamatotību, ņemot vērā, ka saskaņā ar dalīto pārvaldību vajadzīga saskaņota pieeja attiecībā uz finansējumu Kopienā.

11. izcēlums

Skatīt Komisijas atbildi uz 49. punktu.

53.

Programmu posmā no 2007. līdz 2013. gadam projektu izmaksu pamatotības pārbaude ir obligāta (26. panta 2. punkta d) apakšpunkts Regulā (EK) Nr. 1975/2006).

54.

Ņemot vērā *Leader* projektu dažādību, varētu būt sarežģīti iepriekš novērtēt tādus faktorus kā rentabilitātes apmērs un vienlaikus nodrošināt to, ka tiek sasniegts vēlamais iznākums.

56.

Vietējās rīcības grupās pārstāvētās pārvaldības iestādes (pašvaldības), kas veido pat 50 % no vietējās rīcības grupas dalībniekiem, pašas par sevi neuzņemas demokrātisko atbildību. Turklāt vietējās rīcības grupas atsevišķās dalībvalstīs tiek uzskatītas par pārvaldes struktūrām (piemēram, Francijā).

Saskaņā ar 62. panta 2. punktu Regulā (EK) Nr. 1698/2005 pašreizējā programmu posmā vietējām rīcības grupām jābūt spējīgām pārvaldīt valsts līdzekļus.

Komisija piekrīt, ka ir vajadzīga liela mēroga pārredzamība un no tās izrietoša vajadzība, lai vietējās rīcības grupas spētu demonstrēt, ka tās ir konsekventi ievērojušas attiecīgās procedūras.

Tomēr vairumā dalībvalstu tika pieņemti iekšējo procedūru noteikumi, lai nodrošinātu lēmumu pārredzamību, interešu vai pārsūdzēšanas konflikta novēršanu. Eiropas Lauku attīstības tīkla *Leader* apakškomitejas fokusgrupa par augšupējo pieeju apkopojusi dažādus šādu procedūru veidus ziņojuma projektā, kas drīzumā tiks publicēts.

Apvienota atbilde uz 57.–58. punktu

Komisija apsvērs "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatas" pārstrādāšanu, lai sīkāk izskaidrotu projektu atlases pamatprincipu (pārredzamība, vienlīdzīga attieksme, objektīvu izvēles kritēriju izmantošana, ziņošana par lēmumiem) ievērošanu, pamatojoties uz apkopoto labo praksi.

59.

Skatīt Komisijas atbildi uz 56. punktu.

60.

Skatīt Komisijas atbildi uz 16. un 56. punktu.

Lai novērstu patiesus interešu konfliktu gadījumus, ir vajadzīgas atbilstīgas procedūras. Komisija apsvērs sīkāku ieteikumu iekļaušanu "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" attiecībā uz interešu konfliktu noteikumiem.

KOMISIJAS ATBILDES

61.

Skatīt Komisijas atbildi uz 60. punktu.

Vietējās rīcības grupas dalībnieki pārstāv lauku teritorijas vietējās organizācijas un ir aktīvi to biedri. Tāpēc ir normāli, ka daļu projektu iesniedz šīs organizācijas. Izslēdzot šos projektus, tiktu radīts būtisks šķērslis vietējās attīstības stratēģijas sekmīgai īstenošanai.

Tomēr dalībvalstis nedrīkst pieļaut interešu konfliktu.

13. izcēlums

Komisija piekrīt principam, ka lēmumu pieņemšanas komitejas locekļi nedrīkst piedalīties lēmumu pieņemšanā situācijās, kurās tiem ir "kopīgas intereses" ar projekta iniciatoru.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 60. punktu.

14. izcēlums

Komisija piekrīt Palātai, ka attiecībā uz interešu konfliktu jābūt skaidriem noteikumiem, kas jāievēro, pieņemot lēmumu par projekta finansēšanu.

63.

Leader+ programma ir ieviesta 15 dalībvalstīs, un *Leader+* veida pasākums vēl papildus 6 dalībvalstīs. Dalībvalstīs izmantotie ieviešanas modeļi krietni atšķiras.

Stratēģijas kvalitāte (mērķi, prioritātes, uzraudzība un novērtēšana) pati par sevi nevar novērst interešu konflikta situācijas. Komisija jau iepriekšējos punktos (no 56. līdz 61. punktam) sniedza atbildi par vajadzību stratēģijas īstenošanas mehānismā paredzēt noteikumus attiecībā uz konfliktiem vietējo rīcības grupu līmenī.

64.

Caurmērā darbības izmaksas ir ierobežotas un sasniedz 15 % no kopējiem valsts izdevumiem vietējai attīstības stratēģijai. Šis apmērs nepārsniedz 20 % robežu, kas noteikta 38. pantā Regulā (EK) Nr. 1974/2006.

Vietējo darbinieku klātbūtne vietējos birojos ne vienmēr paātrina projektu novērtēšanu. Turklāt vietējo darbinieku dēļ administratīvās procedūras nekļūst liekas; tās joprojām ir vajadzīgas pareizai finanšu pārvaldībai.

65.

Vietējās programmas mērķis ir uzlabot īstenošanu (piemēram, pilnveidotu atbalsta mērķējumu, palīdzību atbalsta saņēmējiem). Vietējo rīcības grupu palīdzība un informācijas sniegšana varbūtējiem atbalsta saņēmējiem paātrina pieteikumu sagatavošanu.

Vietējo rīcības grupu uzdevumi nav papildu vai dublējoši, bet deleģēti uzdevumi, kas netiek veikti programmas līmenī (atsevišķās lauku attīstības programmās: pārbaude, projektu atlase un apmaksā). Izmaksas, kas attiecas uz pārbaudēm uz vietas, var būt mazākas, ja pārbaudi veic vietējās struktūras.

Nav pietiekamu pierādījumu tam, ka *Leader* metode radījusi papildu kavēšanos. Eiropas Savienībā ir dažādi *Leader* īstenošanas modeļi, kas papildus projektu atlases pamatuzdevumam vietējām rīcības grupām paredz arī citus uzdevumus (projektu apstiprināšana un/vai prasījumu apmaksā 39 programmās pašreizējā laikposmā). Vietējām rīcības grupām ar finanšu un administratīvu autonomiju parasti ir īsākas procedūras.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 64. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

66.

Leader+ programma neparedzēja obligātu prasību atsevišķi nošķirt iedzīvīnāšanas izmaksas no administratīvajām izmaksām. Pašreizējā laikposmā šīs izmaksas ir jānošķir. "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" sniegta iedzīvīnāšanas un prasījumu apgūšanas definīcija, kas tiks sīkāk izskaidrota.

67.

Apsvērumi, kas minēti 67. punktā, jāskata, ņemot vērā darbības izmaksu pozitīvo piemēru 68. punktā.

Ungārijas vietējās rīcības grupas, kas darbojas saskaņā ar *Leader+* veida pasākumu 2004.–2006. gadam, uzmanību vairāk vēltīja darbības veicināšanai, jo *Leader* pieeja šajā valstī bija jaunums.

69.

Dalībvalstis lemj par konkrētiem vietējo rīcības grupu pienākumiem, ievērojot subsidiaritātes principu, pielāgojot tos savai administratīvajai sistēmai un praksei. Eiropas Savienībā ir dažādi *Leader* īstenošanas modeļi, kas papildus projektu atlases pamatuzdevumam vietējām rīcības grupām paredz arī citus uzdevumus (projektu apstiprināšana un/vai prasījumu apmaksā 39 programmās pašreizējā laikposmā).

70.

Skatīt Komisijas atbildi uz 64. punktu un nākamo apakšpozīciju.

Komisija ir informēta par gadījumiem, kad dalībvalstu noteiktajās pieteikšanās prasībās nav saprātīgas attiecības starp projekta apmēru un vajadzību nodrošināt pārskatatbildību. Dalībvalstis jau izvirzījušas šo jautājumu pašreizējā programmā un kopā ar Komisiju aplūko piemērotus risinājumus šiem gadījumiem.

Komisija arī šajā ziņā atbalsta labas prakses apmaiņu, jo īpaši ar Eiropas Lauku attīstības tīkla *Leader* apakškomitejas starpniecību.

Tomēr Komisijai un dalībvalstīm jānodrošina programmas īstenošanas pareiza pārvaldība, kas vietējo rīcības grupu līmenī nenovēršami rada noteiktu administratīvu slogu.

15. izcēlums

Vietējas rīcības grupas Ungārijā. *Leader+* (*Leader+* veida pasākums) īstenošanas laikā *Leader* pieejas īstenošana Ungārijā bija pilnībā jauna.

KOMISIJAS ATBILDES

71.

Skatīt Komisijas atbildes uz 64.–70. punktu.

Ņemot vērā dalībvalstu lēmumu par konkrētiem vietējo rīcības grupu pieņēmumiem, vietējo rīcības grupu dokumentu apstrāde jāaplūko darbības spējas uzlabošanas procesa kontekstā. Jo vairāk apmācības iespēju dalībvalstis piedāvā vietējām rīcības grupām, jo vairāk tiks atvieglota sadarbība ar iestādēm.

Komisijas un dalībvalstu prasības bija pārāk zemas, un tādēļ Komisija un dalībvalstis līdz ar vietējām rīcības grupām ir atbildīgas par *Leader* pieejas samazināto varbūtējo pievienoto vērtību. Tās nav darījušas pietiekami, lai samazinātu izmaksas un riskus

Pašreizējā programmu posmā no 2007. līdz 2013. gadam attiecīgās tiesību normas ir iekļautas ELFLA⁷ tiesību aktos un īstenošanas noteikumos.

⁷ Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai.

Turklāt Komisija "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" sniegusi norādījumus ES dalībvalstīm plāna izstrādāšanas un apstiprināšanas posmā. Rokasgrāmatā sniegti konkrēti ieteikumi attiecībā uz *Leader* pieejas varbūtējo pievienoto vērtību, t. i., visu asu apraksts, inovācijas, integrētā un teritoriālā pieeja.

Komisija arī lūdza valstu stratēģiskajos plānos īstenot stratēģisku pieeju *Leader* programmai. Vienlaikus dalībvalstīm bija iespēja izvēlēties dažādas *Leader* metodes piemērošanas jomas atbilstoši pašreizējai pieredzei vietējo rīcības grupu līmenī un valstu veiktajā analizē noteiktajām vajadzībām.

Komisija, sniedzot konsultācijas un norādījumus, kā arī no savām pārbaudēm izrietošus ieteikumus un, ja vajadzīgs, piemērojot finanšu korekcijas, pastāvīgi atbalsta dalībvalstu vadības un kontroles sistēmu procedūru uzlabošanu.

Komisija arī turpmāk veiks vajadzīgos pasākumus, lai uzlabotu *Leader* metodes īstenošanu, ņemot vērā visus aspektus, kas norāda uz šo vajadzību.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 7. punktu un pozīciju pirms 65. punkta.

KOMISIJAS ATBILDES

72.

Leader pievienotā vērtība ir ļoti atkarīga no programmas iestādēm, kuru galvenais pienākums ir definēt noteikumus, kas pielāgoti *Leader* pieejai, apmācīt vietējās rīcības grupas vajadzīgo prasmju apguvē un mudināt tās izmantot visas *Leader* iespējas.

Leader ass paredz konkrētus attiecināmības noteikumus atbalsta piešķiršanai inovatīviem, integrētiem un teritoriāliem projektiem.

Komisija un dalībvalstis (vadošā iestāde un vietējo rīcības grupu līmenis) pašreizējā periodā veic būtisku pārskatu, lai pilnveidotu vietējo rīcības grupu nozīmes definīciju, darbības uzlabošanas nozīmi, attiecināmības kritērijus un skaidrāku pienākumu sadalījumu starp vadošajām iestādēm un vietējām rīcības grupām. Šis process tiek veikts konstruktīvā veidā Eiropas Lauku attīstības tīklā (*Leader* apakškomitejas fokusgrupā) un balstās uz sadarbību.

Vairākas programmas iestādes savās lauku attīstības programmās (pieņemot labojumus lauku attīstības programmā) jau ierosinājušas būtiskus grozījumus *Leader* ass uzbūvē. Priekšlikumi attiecas uz to trūkumu novēršanu, ko Palāta novērojusi pārbaudītajās lauku attīstības programmās.

73.

Galvenais princips, kas jāievēro, ir *Leader* programmas pareiza finanšu pārvaldība. Komisija pārbaudīja 37 no 73 *Leader+* programmām programm posmā no 2000.–2006. gadam. Komisija pārbauda *Leader+* un *Leader* pasākumus atbilstoši tās kopējai pārbaūžu programmai, ņemot vērā programmu īpašos riskus, vajadzības gadījumā sniedzot norādījumus un pamatotos gadījumos piemērojot finansiālas korekcijas.

Konteksts, kurā *Leader* tika un tiek īstenots kopš 2000. gada, ir mainījies arī tādēļ, ka dažādos finansēšanas laikposmos ir bijis atšķirīgs īstenošanas modelis. Tas savukārt nozīmē, ka daudzām dalībvalstīm bija jāpielāgo sava administratīvā struktūra *Leader* īstenošanai.

Komisija arī turpmāk veiks vajadzīgos pasākumus, lai uzlabotu *Leader* metodes īstenošanu, ņemot vērā visus aspektus, kas norāda uz šo vajadzību.

KOMISIJAS ATBILDES

76.

Komisija 2000. gada 14. aprīlī, rīkojoties saskaņā ar 21. panta 1. punktu Regulā (EK) Nr. 1260/1999, noteica pamatnostādnes, kurā sīki aprakstīja *Leader+* lauku attīstības iniciatīvas īstenošanas mērķus, mērogu un metodi. Šīs pamatnostādnes bija atsauces dokumenti programmu apstiprināšanā.

77.

Tas, ka dalībvalsts nav noteikusi prasības attiecībā uz dažiem konkrētiem aspektiem, automātiski nenozīmē, ka vietējās rīcības grupas darbības rezultāti ir vāji. Ir vietējās rīcības grupas, kas nosaka prasības vietējās stratēģijas īstenošanas līmenī, nodrošinot labus darbības rezultātus, neesot iestāžu stingrā kontrolē.

Komisija sniegs papildu norādījumus, lai novērstu Palātas minētos riskus.

78.

Skatīt Komisijas atbildi uz 49. punktu.

79.

Komisija piekrīt Palātai, ka jācenšas uzlabot vietējo attīstības stratēģiju kvalitāti.

Vietējo rīcības grupu stratēģiju izpildes uzraudzīšana un novērtēšana dažās dalībvalstīs ir jutīgs jautājums. Tam pamatā ir *Leader* programmas krasā atšķirība no tradicionālajām īstenošanas metodēm.

Komisija sniegs dalībvalstīm konkrētākus norādījumus par to, kā labāk uzraudzīt, novērtēt un uzlabot vietējo rīcības grupu stratēģijas un to sasniegumus.

80.

Gatavošanās jaunam finansēšanas laikposmam bija jāuzsāk laikā, kad *Leader+* programmu un *Leader+* veida pasākumu īstenošanas apkopojums daudzās dalībvalstīs joprojām bija zemā līmenī.

Turklāt Kopienai un dalībvalstīm inovatīvas Kopienas iniciatīvas integrēšana bija jauna pieredze. *Leader* integrēšana ir process, kurš samazina Komisijas ietekmi uz programmu saturu un kurā programmas vadības līmenī īpaši eksperimentālai vietējai pieejai ir jāpastāv līdzās vispāriem standartveida noteikumiem.

Komisija uzmanīgi seko debatēm par šo jautājumu, piedaloties uzraudzības komitejās, Lauku attīstības komitejā un Eiropas Lauku attīstības tīklā (*ENRD*). Viens no galvenajiem *ENRD* uzdevumiem šajā saistībā ir integrēšanas pieredzes apgūšana, identificējot šķēršļus un labu praksi.

81.

Attiecībā uz darbības izmaksām pašreizējā programm posmā tiesību aktos ir noteikta augšējā robeža 20 % apmērā no valsts izdevumiem vietējai attīstības stratēģijai, pamatojoties uz iepriekšējo laikposmu apkopoto pieredzi un ņemot vērā dažādos *Leader* īstenošanas modeļus.

KOMISIJAS ATBILDES

Attiecināmās izmaksas ir definētas 59. pantā un 63. panta c) punktā Regulā (EK) Nr. 1698/2005. Turklāt Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikuma 5.3.4.3. punkts paredz, ka lauku attīstības programmām jāsniedz orientējoši paredzami izdevumi darbības izmaksām, prasmju apguvei un iedzīvināšanai, radot iespēju veikt šo izmaksu finanšu uzraudzību.

Darbības izmaksas ir saistītas ar programmas pamatadministrēšanu un finanšu vadību, un tās skaidri jānošķir no iedzīvināšanas un prasmju apguves darbībām. Saskaņā ar "Leader ass piemērošanas rokasgrāmatu" iedzīvināšanai vajadzīgi papildu resursi un komunikācijas prasmes, kas atšķiras no tām, kas vajadzīgas finanšu un administratīvām funkcijām.

Pašreizējā laikposmā, neņemot vērā 20 % robežu, darbības izmaksu segšanai ieplānoti vidēji 15 % no valsts izdevumiem vietējām attīstības stratēģijām.

Komisija, pārskatot "Leader ass piemērošanas rokasgrāmatu", apsvērs iespēju sīkāk precizēt robežu starp darbības izmaksām un iedzīvināšanas izmaksām un sniegt papildu norādījumus par pamatotības principa piemērošanu.

82.

Eiropas Lauku attīstības tīkls (ENRD) ir virzītājspēks lauku attīstības politikas efektīvai īstenošanai un *Leader* ass kopējo darbības rezultātu uzlabošanai. Komisija uzskata, ka tīkls ir piemērotākais rīks, lai panāktu virzību, veicot analīzi, informācijas apmaiņu, labas prakses identificēšanu un atbalsta pasākumu novērtēšanu (67. pants Regulā (EK) Nr. 1698/2005).

83.

Komisija ar dalībvalstīm veic pastāvīgu darbu Eiropas Lauku attīstības tīklā (skatīt Komisijas atbildes uz 72. un 80. punktu). Vajadzības gadījumā Komisija uzsāks papildu iniciatīvas, lai turpmāk pilnveidotu *Leader* īstenošanu.

84.

Regulas (EK) Nr. 1698/2005 63. panta a) punkts un 64. pants nosaka, ka atbalsts, kas piešķirts saskaņā ar *Leader* asi, paredzēts vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai un vienas vai vairāku pārējo trīs asu mērķu sasniegšanai. Regulas 64. pantā sniegta iespēja izmantot iepriekš noteiktu pasākumu attiecināmības kritērijus attiecināmiem projektiem, bet šīs iespējas mērķis nebija paredzēts, lai ierobežotu pieteikšanos iepriekš noteiktiem pasākumiem. Ierobežojums īstenot tikai vispārīgus pasākumus noteiktās lauku attīstības programmās patiesībā nozīmē, ka, iespējams, tiek ierobežotas *Leader* piedāvātās iespējas inovatīviem un integrētiem projektiem.

KOMISIJAS ATBILDES

Kopš 2009. gada beigām vairākas dalībvalstis cenšas grozīt savas programmas, lai paaugstinātu *Leader* metodes īstenošanas efektivitāti, palielinot programmu elastību, tajās iekļaujot integrētus vai īpašus pasākumus. Zināmā mērā to panāca Komisijas uzsāktās diskusijas Eiropas Lauku attīstības tīkla *Leader* apakškomitejā.

Jāuzsver arī tas, ka citās dalībvalstīs tiek piemērota tādu darbību attiecināmība, kas nav paredzētas pasākumos.

Komisija apsvērs, vai piemērot pašreizējā laikposma tiesisko regulējumu vai pārskatīt "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatu", lai uzlabotu norādījumus dalībvalstīm attiecībā uz tādu (inovatīvu) projektu finansēšanu, kas nav pasākumu katalogā.

85.

Dalībvalstīm tika dota iespēja izvēlēties dažādas *Leader* metodes piemērošanas jomas, ņemot vērā pašreizējo pieredzi vietējo rīcības grupu līmenī un valstu veiktajā analīzē apzinātās vajadzības.

Integrēšanas pieeja paver *Leader* visām asīm. Dalībvalstis var izvēlēties *Leader* programmas sašaurināšanu līdz 3. asij. Tomēr 3. ass joma ir ļoti plaša. Tā attiecas uz dzīves kvalitāti un lauku ekonomiku kopumā, neņemot vērā lauksaimniecības un mežsaimniecības darbības. Turklāt pasākumi, kas saistīti ar 1. un 2. ass mērķiem, ne vienmēr ir vajadzīgi vietējās stratēģijas mērķu sasniegšanai.

Leader programma vairumā lauku attīstības programmu ir visām trim asīm pieejams rīks. Tikai 21 no 90 programmām īsteno tikai 3. asi.

17. izcēlums

Lai gan ir tiesa, ka iespējas uzlabot olīvu un vīna nozaru konkurētspēju, iespējams, varēja tikt ierobežotas, ar 3. ass starpniecību iespējams atbalstīt, piemēram, ar olīvu un vīna nozarēm saistītu tādu darbību dažādošanu, kas nav saistītas ar lauksaimniecību, kā arī sniegt atbalstu mazo uzņēmumu izveidei un attīstībai. Atsevišķi pasākumi vides jomā ir attiecināmi uz 3. ass pasākumiem.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 85. punktu.

86.

Ir iespējami labojumi programmā, lai uzlabotu *Leader* vajadzību ievērošanu.

Skatīt arī Komisijas atbildes uz 84. un 85. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

88.

Konkurētspējīgā atlases procedūrā līdzās minimāliem attiecināmības/izslēgšanas kritērijiem dalībvalstu programmās ir arī kvalitatīvi izvēles kritēriji. Kvalitatīvi izvēles kritēriji attiecībā uz stratēģiju viendabību un saturu dod iespēju veikt pieteikumu salīdzināmu novērtējumu, tie nav ekskluzīvi un dod iespēju izvēlēties plašu grupu spektru. Komisija programmu apstiprināšanas kontekstā pārbaudīja objektīvu izvēles kritēriju sarakstu, kā arī to, vai tajā ir objektīvi izvēles kritēriji.

89.

Vietējām rīcības grupām jāatbilst minimālām prasībām atbilstoši 62. panta 1. punkta a) apakšpunktam Regulā (EK) Nr. 1698/2005 attiecībā uz vietējās attīstības stratēģijas saturu. Papildus šīm minimālajām prasībām vairākas *Leader* īpašības ir prioritāras (piemēram, stratēģijas nozīme teritorijai, partnerības kvalitāte, inovācijas), kam arī būtu jānodrošina zināms kvalitātes līmenis.

18. izcēlums

Francijā vietējās rīcības grupas izraugās reģionālā atlases komiteja, ko vada prefekts un reģionālais prezidents. Viņu lēmumu pamatā ir ekspertu komitejas analīze. Atsevišķos gadījumos dažu vietējo rīcības grupu priekšlikumu kvalitāte sākotnēji tiek novērtēta kā nepietiekama, bet, saņemot īpašus norādījumus un atbalstu, tos uzlabo un beigās pieņem. Šis process pilnībā atbilst pārvaldības stiprināšanas horizontālajai prioritātei⁸ un Komisijas mudinājumam dalībvalstīm apgūt vietējās partnerības spēju, iedzīvināšanu un veicināšanas prasmes, kas var palīdzēt mobilizēt vietējo potenciālu, kuru paredz Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes.

90.

Detalizēta atlases procedūra saskaņā ar subsidiaritātes principu ir noteikta valsts līmenī. Dalībvalstij pēc priekšlikumu saņemšanas jāpieņem lēmums vai jāprasa stratēģiju pilnveidošana. Atsevišķās dalībvalstīs/reģionos atlase tika organizēta divās kārtās, lai jaunām vietējām rīcības grupām pagarinātu stratēģijas sagatavošanas laiku vai lai tiem, kuru stratēģija pirmajā kārtā tika noraidīta, dotu iespēju iesniegt pilnveidotu vietējo attīstības stratēģiju (piemēram, Slovērijas Republikā, Bavārijas reģionā Vācijā).

⁸ Kopienas stratēģisko pamatnostādņu 4. prioritāte programmēšanas laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam, kā noteikts Padomes 2006. gada 20. februāra Lēmumā Nr. 2006/144/EK: "Resursiem, kas paredzēti saskaņā ar 4. asi (*Leader*), būtu [...] arī būtiski jāveicina labākas pārvaldības horizontāla prioritāte un lauku apvidu endogēnā attīstības potenciāla mobilizācija."

KOMISIJAS ATBILDES

Vietējās attīstības stratēģijas vērtība jānosaka lauku teritorijas konkrētajā vietējā kontekstā.

Turklāt Komisija izvērtēs iespējas pilnveidot esošās stratēģijas, ņemot vērā dalītās pārvaldības jēdzienu un dalībvalstu atbildību.

91.

Komisija apstiprinājusi *Leader* ass pasākumus, pamatojoties uz Regulā (EK) Nr. 1698/2005 paredzētajām juridiskajām prasībām un Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, kurās definētas Kopienas lauku attīstības politikas prioritātes.

Attiecībā uz programmu apstiprināšanu Komisija pārbaudījusi galvenos elementus, kuri noteikti Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikumā⁹. Tomēr pēc programmas apstiprināšanas vadošajām iestādēm bija jānosaka citi papildu pārvaldības elementi.

⁹ Regula (EK) Nr. 1974/2006 nosaka skaidrus nosacījumus, kas jāievēro Komisijai, apstiprinot lauku attīstības programmas:

- procedūra un grafiks vietējo rīcības grupu atlasei, tostarp objektīvi atlases kritēriji un vietējo rīcības grupu plānotais orientējošais skaits, un plānotais to lauku teritoriju īpatsvars, ko aptver vietējās attīstības stratēģijas;
- pamatojums to teritoriju izvēlei, kur iedzīvotāju skaits neatbilst Regulas (EK) Nr. 1974/2006 37. panta 3. punktā noteiktajiem ierobežojumiem;
- vietējo rīcības grupu darbību atlases procedūra;
- vietējām rīcības grupām piemērojamo finanšu shēmu apraksts;
- starpteritoriāla un starpvalstu sadarbība;
- procedūra, grafiks un objektīvi kritēriji starpteritoriālu un starpvalstu sadarbības projektu izvēlei;
- vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana;
- ierobežojums, ko piemēro attiecībā uz vietējās rīcības grupas budžeta daļu vietējo rīcības grupu darbības nodrošināšanai;
- orientējoši paredzami izdevumi saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 59. panta a) līdz d) punktu, ko izmantos prasmju apguvei un aktivizēšanai *Leader* ass īstenošanai.

92.

Papildus juridiskajām prasībām, kas minētas 91. punktā, Komisija arī piešķir nozīmi papildu kvalitātes kritērijiem.

Tomēr dalītas pārvaldības sistēmā par šādu kritēriju piemērošanu atbild programmas iestādes dalībvalstu līmenī.

KOMISIJAS ATBILDES

93.

Komisija nepiekrīt Palātas novērtējumam. Komisija apstiprinājusi *Leader* ass pasākumus, pamatojoties uz Regulā (EK) Nr. 1698/2005 paredzētajām juridiskajām prasībām un Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, kurās definētas Kopienas lauku attīstības politikas prioritātes. Tādējādi Komisija pārbaudīja galvenos elementus, kuri noteikti Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikumā. Skatīt arī Komisijas atbildi uz 91. punktu.

Komisijai ir pierādījumi, ka dažas dalībvalstis ir pilnveidojušas vai pašlaik pilnveido savas lauku attīstības programmas, lai veicinātu *Leader* metodes efektīvu īstenošanu, pieļaujot lielāku elastību, pateicoties integrētu vai īpašu pasākumu ieviešanai. Zināmā mērā tas ir to diskusiju iznākums, kas noris Eiropas Lauku attīstības tīklā *Leader* fokusgrupās, kas izveidotas saskaņā ar augšupēju pieeju un "inovācijām".

Piemēram, Francija 2000. gada jūnijā ierosināja jaunu *Leader* apakšpasākumu, lai integrētu projektus, kas neatbilda pašreizējam pasākumam.

Prasības attiecībā uz vietējo rīcības grupu sastāvu un atvērtību, papildus tām, kas noteiktas 62. panta 1. punkta b) apakšpunktā Regulā (EK) Nr. 1698/2005, jāatstāj dalībvalstu ziņā, ņemot vērā vietējo rīcības grupu juridisko un atbalsta struktūru dažādību.

Komisija un dalībvalstis nevarēja uzskatāmi parādīt pievienoto vērtību, kas radīta, īstenojot *Leader* pieeju, un tās nav izvērtējušas papildu izmaksas un iesaistītos riskus

Leader bija inovatīva pieeja, kuras novērtēšanai sākotnēji bija maz rīku. Laika gaitā izmantotās metodes ir attīstījušās, daļēji pateicoties Komisijas darbībām, un metodes joprojām attīstās. Noteikti ir iespējams tās attīstīt arī turpmāk, un Komisija pašlaik pabeidz darba dokumentu¹⁰ par *Leader* ietekmes novērtēšanu, bet iepriekšējos novērtējumos uzsvērts *Leader* ieguldījums un noteikta *Leader* ietekme. *Leader+* *ex-post* novērtējumu pašlaik veic ārējs darbuzņēmējs.

Papildu izmaksu novērtēšana ir iekļauta programmu novērtēšanas jomā; novērtējumā tiek aplūkoti programmu rezultāti un ietekme — cita starpā novērtējot to efektivitāti (labākā attiecība starp izmantotajiem resursiem un sasniegtajiem rezultātiem). Novērtētāju spēja veikt novērtējumu attiecībā uz *Leader* pastāvīgi attīstās, attīstoties jaunai inovatīvai metodoloģijai.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 6. punktu.

¹⁰ *Leader* ietekmes un pasākumu lauku reģionu dzīves kvalitātes uzlabošanai novērtējums, darba dokumenta projekts Nr. 4, 2010. gada 21. jūnijs, Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīkls.

KOMISIJAS ATBILDES

94.

Komisija piekrīt šai pieejai, kas jau tiek īstenota. Programm posmam no 2007. līdz 2013. gadam *Leader* ir integrēta, tāpēc *Leader* pasākumi ir iekļauti gada progresa ziņojumos (GPZ), un starp uzraudzības rādītājiem ir *Leader* programmā īstenoto pasākumu iznākums. Uz *Leader* attiecas arī lauku attīstības programmu novērtēšanas sistēma. Tiek apsvērta iespēja papildināt vienoto uzraudzības un vērtēšanas sistēmu ar rādītājiem valsts līmenī.

96.

Viens no starpposma novērtējuma galvenajiem secinājumiem bija šāds: programmu procesa posms bija pārāk agrs, lai identificētu *Leader* ietekmi. Daudzas vietējās rīcības grupas tikko bija uzsākušas savu stratēģiju ieviešanu.

Leader+ ex-post novērtējumu pašlaik veic ārējs darbuzņēmējs. Tajā tiks novērtēta visa programmu posma ietekme. Nobeiguma ziņojumam vajadzētu būt pieejamam līdz 2010. gada beigām.

... bet ir maz pierādījumu par *Leader* programmu efektivitāti attiecībā uz lauku attīstības mērķu sasniegšanu vai *Leader* pieejas pievienoto vērtību

Kā minēts iepriekš, kad tika veikts *Leader+* starpposma novērtējums, daudzas atsevišķas vietējo rīcības grupu programmas bija agrīnā īstenošanas posmā. Tāpēc šajā novērtējumā uzmanība pievērsta galvenokārt *Leader+* izveidošanai, vietējo rīcības grupu atlasei u. c. Paredzams, ka pašlaik veiktais *ex-post* novērtējums sniegs informāciju par *Leader+* efektivitāti attiecībā uz mērķu sasniegšanu un par *Leader* pieejas pievienoto vērtību.

97.

Izstrādājot *Leader+* uzraudzības datus, tika ņemtas vērā grūtības iegūt pietiekamus datus attiecībā uz *Leader II*.

Attiecībā uz pašreizējo laikposmu pamatinformāciju sniedz vienotā uzraudzības un vērtēšanas sistēma (*CMEF*). Turklāt pašlaik tiek veikts *Leader+ ex-post* novērtējums (skatīt atbildi uz 96. punktu).

Turklāt Komisija nesēn beidzot pabeidza darba dokumenta projektu, kurā sniegti norādījumi dalībvalstīm un novērtētājiem par to, kā konkrēti uzlabot novērtējumu *Leader* ietekmei lauku teritorijās.

KOMISIJAS ATBILDES

98.

Sociālekonomisko politiku uzraudzība un novērtējums kopš struktūrfondu izveidošanas ir pastāvīgi attīstījies. Būtisks solis 2007.–2013. gada lauku attīstības politikā bija vienotās uzraudzības un vērtēšanas sistēmas (CMEF) izveidošana, kas pirmo reizi visām dalībvalstīm paredzēja konsekventas sistēmas izmantošanu. Programm posmam no 2007. līdz 2013. gadam *Leader* ir integrēta, t. i., to vairs neīsteno ar atsevišķām programmām, bet tā ir obligāta lauku attīstības programmu (LAP) sastāvdaļa, kas tajās iestrādāta kā visu programmu 4. ass. Tāpēc uz to attiecas tie paši īstenošanas noteikumi un uzraudzības un vērtēšanas sistēma, kas attiecas uz visiem ES finansētajiem lauku attīstības pasākumiem. Pirmie CMEF īstenošanas rezultāti aplūkojami gada pārskata ziņojumos (GPZ), un sākotnējā informācija, kas attiecas uz programmu ietekmi, tiks sniegta starpposma ziņojumos, kuri jāiesniedz Komisijai līdz 2010. gada 31. decembrim.

99.

Leader+ starpposma novērtējumi tika veikti pārāk agrā programmu dzīves ciklā, kad daudzos gadījumos bija sarežģīti identificēt ekonomisko ietekmi. Tāpēc šajā novērtējumā galvenā uzmanība koncentrēta uz *Leader+* izveidošanu, vietējo rīcības grupu atlasīti utt. Paredzams, ka pašlaik veiktais *Leader+* *ex-post* novērtējums sniegs vairāk informācijas par programmas kopējo ietekmi tās dzīves ciklā.

100.

Apkopotos pierādījumus, kas gan nav izsmeļoši, nevajadzētu uzskatīt par nepietiekamiem.

Leader+ starpposma novērtējuma ziņojumi nenorāda, ka metode pati par sevi ir neefektīva, un, ka faktori, kas saistīti ar tās īstenošanas veidu, ietekmē vietējās programmas izdošanos vai neizdošanos. Gadījumos, kad metode tika īstenoja efektīvi, tika identificēta pozitīva ietekme. Jau atkal jāatceras, ka *Leader* kā inovatīvas pieejas īstenošana vietējā potenciāla veicināšanai dabīgā veidā būtu veiksmīga vai neveiksmīga un ka pieeja ir vērtīga ar to, ka ne tikai mēra veiksmes, bet arī turpmāk ņem vērā neveiksmju iemeslus.

102.

Skatīt Komisijas atbildes uz 97., 99. un 100. punktu.

103.

Uzraudzībai un novērtējumam jāņem vērā īstenošanas un vadības izmaksas un jānovērtē vietējās rīcības grupas stratēģijas **kopējā** veiksmes vai neveiksmes projekta īstenošanas līmenī. Būtu neiespējami noteikt un atbalstīt ambiciozus novatoriskus projektus, ja tiktu atbalstīti tikai projekti ar zemu riska pakāpi, tāpēc zināma proporcija neveiksmīgu projektu ir nenovēršama, un tas nav neveiksmīgas sistēmas rādītājs. Tāpēc projekta veiksmes vai neveiksmes jānosaka vietējās rīcības grupas stratēģijas līmenī.

Šie jautājumi aplūkoti vairākos novērtējumu punktos (skatīt Komisijas atbildes uz 94.–102. punktu).

KOMISIJAS ATBILDES

105.

Komisija pārbaudīja 37 no 73 *Leader+* programmām programmu posmam no 2000. līdz 2006. gadam; 13 programmas tika pārbaudītas vairākkārt.

Attiecībā uz *Leader+* Francijā pēc 2005. gada pārbaudes 2006. gadā tika veikta atkārtota pārbaude. Attiecībā uz jautājumiem, kuri tika aplūkoti 2005. gada pārbaudē un uz kuriem atsauca Palāta, tiešām nav veikta finanšu korekcija, jo nebija tiešu norāžu, ka fondam nodarīti finansiāli zaudējumi. Tomēr šai programmai tiek gatavota finanšu korekcija nepietiekamas kontroles dēļ attiecībā uz to, kā tiek īstenots 4. pants (administratīvās pārbaudes un pārbaudes uz vietas) un 9. pants (maksājošās iestādes pārbaudes) Regulā (EK) Nr. 438/2001.

Attiecībā uz pārbaudi Portugālē Komisija savā 2005. gada pārbaudes rezultātu vēstulē sniedza dažus ieteikumus, lai uzlabotu kontroles sistēmu attiecībā uz "interesu konfliktu" un "ierosināto projektu izmaksu pamatotību". Portugāles iestādēm tika ieteikts nodrošināt vietējo rīcības grupu procedūru noteikumos ieviest konkrētus noteikumus attiecībā uz iespējamu interešu konfliktu. Dalībvalsts sniedza šādu atbildi attiecībā uz jautājumu par interešu konfliktu: "2006. gada jūnijā ieviestās jaunās instrukcijas jau paredz to, ka ikvienam, kam ir personiska interese projektā, jāatturas no balsošanas. Attiecībā uz ieteikumiem, kur iesaistītas trešās personas, kas nav lēmumu pieņēmēju struktūras, bet vietējās rīcības grupas sastāvā, nav jāpiemēro šis noteikums, jo lēmumu pieņemšanas struktūra uzskatāma par neatkarīgu un tās sastāvā ir vairāki locekļi." Attiecībā uz izmaksu pamatotību tika sniegts šāds ieteikums: "Pamatojoties uz pareizas finanšu pārvaldības principiem (kā paredz 38. panta 1. punkts Regulā (EK) Nr. 1260/99), būtu ieteicams prasīt (piemēram, kad pārsniedz noteiktu izdevumu summu) vairākus priekšlikumus (piemēram, trīs) un/vai deklarētas cenas tiktu salīdzinātas ar atsauces standartcenām, un salīdzinājums jāatspoguļo dokumentos." Dalībvalsts sniedza šādu atbildi: "Apsverot priekšlikumus, jāņem

vērā, ka vietējās rīcības grupas noteikti prasa vairāk nekā vienu priekšlikumu, bet ne vienmēr ir parūpējušās par šo salīdzinājumu liecībām. Tomēr vietējo rīcības grupu projektu norādes jau paredz piemērot vispārīgus noteikumus attiecībā uz publiskiem iepirkumiem par nelielām summām un ievērot valsts Likumu DL 197/1999 (kas paredz noteikumus valsts iepirkumus pakalpojumiem) attiecībā uz summām, kas pārsniedz EUR 200 000. Tomēr šīs norādes vietējām rīcības grupām tiks ieviestas no jauna." Pamatojoties uz dalībvalsts atbildi, Komisija secināja, ka fondam nedraudēja tūlītējs risks un nolēma nepiemērot finanšu korekciju.

107.

Komisija atzīst, ka atsevišķos gadījumos pārbaudīto dokumenti bija sagatavoti vāji. Tomēr vāji sagatavoti dokumenti automātiski nenozīmē, ka pārbaudes nav tikušas veiktas.

KOMISIJAS ATBILDES

108.

Komisija apsvērs "Leader ass piemērošanas rokasgrāmatas" pārskatīšanu, lai sniegtu sīkākas norādes attiecībā uz labu praksi šajos jautājumos.

109.

Leader+ pašreizējā *ex-post* novērtējumā aplūkots nevajadzīgs atbalsts. Šo jautājumu vislabāk novērtēt *ex-post*, pamatojoties uz aptaujām un salīdzināmo analīzi, un tas nav atkarīgs no uzraudzības datiem, kas apkopoti šajā periodā (skatīt Palātas 34. zemspītras piezīmi).

Attiecībā uz Palātas 33. zemspītras piezīmi tas, ka projekts, iespējams, turpinājas bez Leader finansējuma, nenozīmē, ka tam būtu vienlīdz veiksmīgs iznākums, ja tas nesaņemtu Leader procesā sniegtās konsultācijas un atbalstu.

Tomēr praksē diezgan bieži ir ļoti grūti paredzēt, vai projektu varētu īstenot bez atbalsta. Tas varētu būt atkarīgs no īpašām projektam raksturīgām pazīmēm. Vajadzētu noteikt saprātīgu attiecību starp nevajadzīga atbalsta risku un projekta specifiku.

110.

Pēc atsevišķu ar pārredzamību saistītu problēmu (kas nebija sistēmas problēmas) konstatēšanas Leader II gala novērtējuma ziņojumā (246. lpp.) tika ieteikts pastiprināt apmācību un noteikt vietējām rīcības grupām skaidrākas pamatnostādes šajā jautājumā.

19. izcēlums

Pirmais izvilcums. Faktisko varas līdzsvaru vietējās rīcības grupās nosaka vietējais un reģionālais kultūras un iestāžu konteksts.

Risks, ka vietējās rīcības grupās dominē iestāžu sektors, ir ņemts vērā 62. panta 1. punkta b) apakšpunktā Regulā (EK) Nr. 1698/2005, kas paredz to, ka vismaz 50 % vietējās partnerības jābūt ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem, pilsoniskajai sabiedrībai u. c.

Šis nosacījums ir būtisks sasniegums, ņemot vērā attiecīgo valsts finansējumu Leader īstenošanā.

Otrais izvilcums. Leader+ starpposma novērtējums tika veikts tādā programmas dzīves cikla posmā, kad daudzos gadījumos bija pārāgri novērtēt vadības jautājumus, ko minēja Palāta. Starpposma novērtējuma ziņojumos, visticamāk, uzmanība galvenokārt pievērsta problēmām, kas parādījušās īstenošanas agrīnā posmā, tāpēc, iespējams, nav pārsteigums, ka šajos ziņojumos izteikti tiek aplūkoti tādi jautājumi kā birokrātija un autonomijas līmenis, un to ietekme uz efektīvu īstenošanu. Paredzams, ka pašreiz veiktajā Leader+ *ex-post* novērtējumā tiks sniegta plašāka informācija par pārvaldības pamatjautājumiem.

Vienlaikus viena no Eiropas Lauku attīstības tīkla (ENRD) Leader apakškomitejas fokusgrupām pašlaik apspriež lēmumu pieņemšanas komiteju nozīmi programmu vadībā un citus jautājumus, kas saistīti ar augšupējas pieejas īstenošanu pašreizējā programmu posmā. Rezultāti tiks apspriesti arī ar dalībvalstīm Lauku attīstības komitejā (LAK), lai panāktu vēlamo ietekmi uz Leader pieejas īstenošanu.

KOMISIJAS ATBILDES

111.

Lūdzu skatīt atbildes uz 64.–71. punktu un komentārus par tiem.

Leader+ ex-post novērtējumā tiks novērtēta dažādu dalībvalstu izmantoto īstenošanas sistēmu efektivitāte un iedarbīgums (kas cita starpā vietējām rīcības grupām rada dažādu slodzi, un tāpēc ietekmēs to darbības izmaksas). “Pārmērīgā birokrātija”, uz ko norādīts starpposma novērtējuma ziņojumu kopsavilkumā, attiecas uz programmu pārvaldības sistēmām, ko noteica programmas iestādes, kuras atsevišķos gadījumos paredzēja krietni stingrākas *Leader* metodes prasības.

112.

Leader iepriekšējo novērtējumu pieredze palīdz apzināt pašreizējo programmu vajadzības. Pašreizējie uzraudzības rādītāji atbilst iepriekšējo rādītāju pieņemšanai un to pamatā ir mērķu hierarhija, kas palīdz analizēt un darīt zināmus programmas mērķus, un parāda, kā vietējai intervencei vajadzētu sekmēt globālu stratēģisku mērķu sasniegšanu.

113.

Leader+ starpposma novērtējuma ziņojuma kopsavilkumā izteikts priekšlikums ES izveidot plašu kopēju rādītāju spektru, būtiski samazinot novērtējuma jautājumu skaitu, sniedzot norādījumus par rādītāju uzraudzības metodēm un izveidojot novērtēšanas sistēmu ar konsultatīvas darba grupas starpniecību. Visi šie ieteikumi tika ievēroti, izveidojot vienoto uzraudzības un vērtēšanas sistēmu (*CMEF*).

Vienotā uzraudzības un vērtēšanas sistēma tika pabeigta un iesniegta dalībvalstu delegācijām Lauku attīstības komitejā 2006. gada decembrī, krietnu laiku pirms programmu apstiprināšanas, lai dalībvalstis varētu iepriekš sagatavot atbilstīgu struktūru izveidi.

Dalībvalstīm ir sniegtas sīkas visaptverošas pamatnostādnes par to, kā izveidot un izmantot *CMEF* sistēmu. Turklāt ar dalībvalstīm noris pastāvīgs dialogs par *CMEF* pilnveidošanu. Tam pievērsta īpaša uzmanība Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīklā, kurā ir dalībvalstu eksperti un kuru atbalsta palīdzības dienests, kas pastāvīgi nodarbojas ar jautājumiem, kuri saistīti ar novērtēšanu.

Saskaņā ar Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm *Leader* pamatrādītājs, lai mērītu pārvaldības mērķi (vietējā spēja izstrādāt un īstenot vietējās attīstības stratēģijas), ir iedzīvotāju daļa, ko aptver vietējās rīcības grupas.

Citi *CMEF Leader* rādītāji ir ierobežoti saskaņā ar uzraudzības sistēmas vienkāršošanas pieeju, salīdzinot ar *Leader+* un iekļaujot *Leader* kopējā pieejā. *Leader+* uzraudzības rādītāju bija daudz, salīdzinot ar tiem, ko piemēro *Leader* asīm, bet, no otras puses, neattiecās uz ES kopējās politikas mērķiem programmu posmam no 2000. līdz 2006. gadam.

Kopumā ietekme tiek novērtēta novērtēšanas procesā.

Attiecībā uz pārvaldību objektīvi uzraudzības rādītāji var sniegt noderīgu ieguldījumu, bet nav pietiekami, lai novērtētu šo mērķi. Šis ir viens no iemesliem, kādēļ ir izstrādātas pamatnostādnes par *Leader* ietekmes noteikšanu¹¹. Tas cita starpā (26.–29. lpp. un 49.–50. lpp) attiecas uz pārvaldību, iekļaujot ieteiktos ietekmes rādītājus.

Leader pieejas efektivitāte un pievienotā vērtība tiek vērtēta novērtēšanas procesā. Vietējo rīcības grupu tiešās darbības izmaksas, ko sedz *Leader* valsts finansējums, ir zināmas un apkopotas.

¹¹ Skatīt 3. zemsvītras piezīmi Komisijas atbildēs.

KOMISIJAS ATBILDES

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

114.

Komisija paredz, ka pašreizējam laikposmam izvēlētā koncepcija, kā paskaidrots Komisijas atbildē uz iepriekšējo 113. punktu, sniedz labāku *Leader* pieejas novērtējumu. Turklāt Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīkla tematiskās darba grupas var sniegt papildu norādījumus.

Šajā saistībā Komisija nesen pabeidza darba dokumenta gala projektu par *Leader* ietekmes novērtēšanu lauku reģionos¹². Šā darba dokumenta pirmais projekts tika iesniegts dalībvalstīm 2010. gada aprīlī, kad tikko bija uzsākta starpposma novērtēšana. Tajā sniegta sīkāka informācija par vēlamajām metodēm un datu avotiem, lai novērtētu katru rādītāju, kas saistīts ar novērtēšanas jautājumiem, un to pamatā nav *CMEF* uzraudzības dati, bet tiek izmantotas citas novērtēšanas metodes, piemēram, trijstūra metode, aptaujas, gadījumu izpēte, fokusgrupas, reizinātāju analīze, atvasinātu datu kopas utt. Komisijas pamatnostādnes sniegs iespēju veikt korekcijas uzraudzības un novērtējuma procesā.

Tomēr apkopošanas prasības vietējām rīcības grupām ir ierobežotas. Vienādas informācijas apkopošana visās vietējās rīcības grupās nav iespējama stratēģiju atšķirību dēļ, jo vietējās stratēģijas īstenošanu virza process. Atsevišķi novērtējumi jāierobežo, lai ievērotu attiecību starp izmaksām un paša novērtēšanas procesa efektivitāti.

¹² Skatīt 3. zemsvītras piezīmi Komisijas atbildēs.

115.

Komija piekrīt, ka visas *Leader* iezīmes jāīsteno pēc iespējas lielākā mērā, lai attīstības efekts attiecībā uz teritoriju būtu iespējami liels, bet atgādina, ka *Leader* pieejas pamatelements nav atsevišķi projekti, kas aplūkoti ārpus vietējā konteksta, bet visas vietējās attīstības stratēģijas īstenošana.

Kā jau Palāta norādījusi savā *Leader* pieejas pievienotās vērtības definīcijā, pieeja dod iespēju uzlabot vietējo vajadzību un risinājumu noteikšanu, ieinteresēto personu aktīvāku iesaistīšanos un plašāku inovāciju jomu. Turklāt pieeja paredz vietējās darbības spējas uzlabošanu, kas savukārt palielina vietējās attīstības aktivitāti, vietējo resursu apvienošanu, tīklu veidošanu, kas dod iespēju abpusēji mācīties, un integrētu pieeju sarežģītu sociālekonomisku problēmu risināšanai. Darbības spēju uzlabošanas process ir *Leader* pieejas īstenošanas pamatelements.

KOMISIJAS ATBILDES

116.

Vietējo rīcības grupu dalīborganizācijas ir lauku teritoriju pārstāvošas un aktīvas vietējās organizācijas. Komisijas paziņojuma par *Leader+*¹³ (kas bija valstu un reģionālo *Leader+* programmu atsaucis dokuments) 12. punktā minēts: "Vietējo rīcības grupu sastāvā jābūt līdzsvarotai partneru izlasei, kas pārstāv attiecīgās teritorijas dažādas sociālekonomiskās nozares." Partneriem jābūt gan no valsts iestādēm, gan jāpārstāv pilsoniskā sabiedrība. Šie partneri ir arī stratēģiju galvenie autori un vairumā gadījumu pārstāv lielu daļu teritorijas iedzīvotāju. Tāpēc ir normāli, ka daļu projektu iesniedz šīs dalīborganizācijas. Vietējo rīcības grupu dalībniekiem var būt būtiska nozīme vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā.

Attiecībā uz partnerības sastāvu pārrunu laikā, kas beidzās ar lauku attīstības programmu (LAP) apstiprināšanu 2007.–2013. gadam, Komisija pārbaudīja, vai programmās paredzēts princips, ka partnerības sastāvā jābūt vismaz 50 % pilsoniskās sabiedrības pārstāvju, kā paredzēts 62. panta 1. punkta b) apakšpunktā Regulā (EK) Nr. 1698/2005. Šī prasība attiecas uz lēmumu pieņemšanas līmeni.

Tomēr Komisija apsvērs pašreizējo vadlīniju pārskatīšanu, lai novērstu iespējamu nepareizu interpretāciju.

Turklāt Komisija apsvērs atvērtākas dalībnieku politikas veicināšanu vietējo rīcības grupu līmenī politikas izstrādāšanai laikposmam pēc 2013. gada.

¹³ 2000. gada 14. aprīļa Komisijas paziņojums dalībvalstīm, kas nosaka pamatnostādnes Kopienas lauku attīstības iniciatīvai (*Leader+*).

Attiecībā uz inovācijām vai sadarbību starp dažādām nozarēm vietējās rīcības grupas tiek mudinātas iesniegt inovatīvas vietējās attīstības stratēģijas, bet inovācijas ir tikai viens no vietējo rīcības grupu izvēles kritērijiem. Tāpēc ne visi atbalstītie projekti ir inovatīvi. Turklāt prasība, ka vairumam *Leader* projektu jābūt inovatīviem, ir nereāla.

Komisija uzskata, ka atsevišķi projekti var saņemt *Leader* finansējumu, ja vien tie sniedz ieguldījumu vietējās attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanā. Skatīt arī Komisijas atbildes uz 16., 21.–22. un 34.–38. punktu.

117.

Tas, ka vietējām attīstības stratēģijām ir galvenā nozīme *Leader* ass īstenošanā, atspoguļots, izveidojot īpašu pasākumu "Vietējo attīstības stratēģiju īstenošana". Arī *Leader+* uzsvērtā stratēģiju nozīme tās "1. darbība: atbalsts integrētām teritoriālām attīstības pilotstratēģijām, pamatojoties uz augšupēju pieeju.

Leader pieeju īsteno vietējās attīstības stratēģijas ar piemērotu pasākumu atbalstu. Dalībvalstis ir atbildīgas gan par izvēlēto vietējās attīstības stratēģiju kvalitāti, gan par īstenošanas prasību ieviešanas nodrošināšanu, tostarp stratēģiju novērtēšanu un uzraudzību.

Stratēģijas veiksmē atkarīga no atsevišķu akceptēto projektu vērtības. Vietējām rīcības grupām ir galvenā nozīme, lai nodrošinātu kvalitāti projektiem, kas izvēlēti, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kuri saistīti ar stratēģijas kopējiem mērķiem.

Dalībvalstīm jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu *Leader* pieejas pamatprincipu piemērošanu un vietējo attīstības stratēģiju mērķu sasniegšanu.

KOMISIJAS ATBILDES

118.

Komisija piekrīt, ka ir vajadzīga liela mēroga pārredzamība un no tās izrietoša vajadzība, lai vietējās rīcības grupas spētu parādīt, ka tās ir konsekventi ievērojušas attiecīgās procedūras.

Komisija apsvērs “*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatas” pārskatīšanu attiecībā uz projektu atlasī, lai sīkāk izskaidrotu pamatprincipu ievērošanu (pārredzamība, vienlīdzīga attieksme, objektīvu izvēles kritēriju izmantošana un ziņošana par lēmumiem), pamatojoties uz apkopoto labo praksi.

Vietējās rīcības grupas dalībnieki pārstāv lauku teritorijas vietējās organizācijas un ir aktīvi to biedri. Tāpēc ir normāli, ka daļa projektu iesniedz šīs organizācijas. Izslēdzot šos projektus, tiktu radīts būtisks šķērslis vietējās attīstības stratēģijas sekmīgai īstenošanai.

Tomēr dalībvalstis nedrīkst pieļaut interešu konfliktu.

Skatīt arī Komisijas atbildes uz 56.–61. un 117. punktu.

119.

Komisija pastiprināti pārbaudīs jautājumu par projekta uzsākšanas pamatotību, ņemot vērā, ka saskaņā ar dalīto pārvaldību vajadzīga saskaņota pieeja attiecībā uz finansējumu Kopienā.

Ņemot vērā *Leader* projektu dažādību, varētu būt sarežģīti iepriekš novērtēt tādus faktorus kā rentabilitātes apmērs un vienlaikus nodrošināt to, ka tiek sasniegts vēlamais iznākums.

120.

Komisija neuzskata, ka *Leader* īstenošanas izmaksas vienmēr ir būtiskas.

Lauku attīstības politika tiek īstenota dalītā pārvaldībā starp Komisiju un dalībvalstīm, ievērojot subsidiaritātes principu. *Leader* īstenošanu papildina īpaša obligāta pazīme, t. i., ka būtiska vadības pienākumu daļa tiek nodota vietējam līmenim.

Vietējo rīcības grupu uzdevumi nav papildu vai dublējoši, bet deleģēti uzdevumi, kas netiek veikti programmas līmenī (atsevišķās lauku attīstības programmās: pārbaude, projektu atlase un apmaksas).

Caurmērā darbības izmaksas ir ierobežotas un sasniedz 15 % no kopējiem valsts izdevumiem vietējai attīstības stratēģijai. Šis apmērs nepārsniedz 20 % robežu, kas noteikta 38. pantā Regulā (EK) Nr. 1974/2006.

Nav pietiekamu pierādījumu tam, ka *Leader* metode radījusi papildu kavēšanos. Eiropas Savienībā ir dažādi *Leader* īstenošanas modeļi, kas papildus projektu atlases pamatuzdevumam vietējām rīcības grupām paredz arī citus uzdevumus (projektu apstiprināšana un/vai prasījumu apmaksas 39 programmās pašreizējā laikposmā). Vietējām rīcības grupām ar finanšu un administratīvu autonomiju parasti ir īsākas procedūras.

Skatīt arī Komisijas atbildes uz 7. un 64.–71. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

121.

Komisija ir veikusi visaptverošus pasākumus attiecībā uz *Leader* pieejas īstenošanu pašreizējā programmu posmā, lai turpmāk veicinātu labu praksi un finanšu racionālu pārvaldību:

- *Leader* pieejas būtiskākie principi ir iestrādāti attiecīgajā tiesiskajā regulējumā;
- Komisija "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" sniegusi ieteikumus ES dalībvalstīm plāna izstrādāšanas un apstiprināšanas posmā;
- Komisija izveidojusi "fokusgrupas" Eiropas Lauku attīstības tīkla (*ENRD*) *Leader* apakškomitejā, pilnvarojot tās pārbaudīt ieviešanas jautājumus. *ENRD* turpina rezultātu, pieredzes un zināšanu apmaiņu starp *Leader* pieejas ieviešanā iesaistītajiem dalībniekiem, jo tā jau bija *Leader II* un *Leader+* prioritāte (ko savulaik īstenoja Eiropas *Leader II* un *Leader+* novērošanas centri).

Komisija un dalībvalstis (vadošā iestāde un vietējo rīcības grupu līmenis) pašreizējā periodā veic būtisku pārskatu, lai pilnveidotu vietējo rīcības grupu nozīmes definīciju, darbības uzlabošanas nozīmi, attiecināmības kritērijus un skaidrāku pienākumu sadalījumu starp vadošajām iestādēm un vietējām rīcības grupām. Šis process tiek veikts konstruktīvā veidā Eiropas Lauku attīstības tīklā (*Leader* apakškomitejas fokusgrupā) un balstās uz sadarbību.

Turklāt Komisija pārbaudīja 37 no 73 *Leader+* programmām programmu posmā no 2000. līdz 2006. gadam. Komisija pārbauda *Leader+* un *Leader* pasākumus atbilstoši savai kopējai pārbaudīto programmai, ņemot vērā programmu īpašos riskus, vajadzības gadījumā sniedzot norādījumus un pamatotos gadījumos piemērojot finansiālas korekcijas.

Konteksts, kurā *Leader* tika un tiek īstenots kopš 2000. gada, ir mainījies arī tādēļ, ka dažādos finansēšanas laikposmos ir bijis atšķirīgs īstenošanas modelis. Tas savukārt nozīmē, ka daudzām dalībvalstīm bija jāpielāgo sava administratīvā struktūra *Leader* īstenošanai.

Komisija arī turpmāk veiks vajadzīgos pasākumus, lai uzlabotu *Leader* metodes īstenošanu, ņemot vērā visus aspektus, kas norāda uz šo vajadzību.

Leader paredz zināmu iestāžu administratīvo spēju, lai spētu izmantot metodes īpašo raksturu. Dalībvalstis, kas pievienojās ES pēc 2004. gada, nevarēja gūt priekšrocības no Kopienas iniciatīvas trijiem programmu posmiem. Komisija apzinās šo pieredzes trūkumu. Valstīm ar mazāku pieredzi tika organizēti *TAIEX* (tehniskās palīdzības rīks pirmsiestāšanās posmā) apmācības semināri par *Leader* metodi. Arī Eiropas Lauku attīstības tīkls veicinās pieredzes apmaiņu attiecībā uz vajadzīgo administratīvo praksi *Leader* īstenošanai.

Skatīt arī Komisijas atbildes uz 72., 73., 91. un 113. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

122.

Komisija daudzās dalībvalstīs ir novērojusi uzlabojumus *Leader* īstenošanā, tāpēc nepiekrīt Palātas secinājumam.

Turklāt Komisija ir pārliecināta, ka pašreizējā programmu posmā kopā ar dalībvalstīm veiktie pūliņi, strādājot pie problēmām un risinājumiem, sniegs būtisku ieguldījumu, lai turpmāk veicinātu *Leader* pieejas īstenošanu kopumā.

1. ieteikums

- a) Komisija pastiprināti pārbaudīs jautājumu par projekta uzsākšanas pamatotību, ņemot vērā, ka saskaņā ar dalīto pārvaldību vajadzīga saskaņota pieeja attiecībā uz finansējumu Kopienā.
- b) Komisija šajā sakarā sniegs papildu norādījumus atjauninātajā "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" pašreizējam programmu posmam.
- c) Pašreizējais tiesiskais regulējums jau paredz noteikumus. 62. panta 1. punkta b) apakšpunkts Regulā (EK) Nr. 1698/2005 nosaka to, ka lēmumu pieņemšanas līmenī vietējās partnerības sastāvā jābūt vismaz 50 % pilsoniskās sabiedrības pārstāvju.

Tomēr Komisija atzīst, ka principu uzskaitījums varētu būt konkrētāks. Komisija apsvērs pašreizējo norādījumu pārskatīšanu, lai sīkāk izskaidrotu obligāto "dubultā kvoruma" noteikuma piemērošanu, kas attieksies uz vietējo rīcības grupu sastāvu lēmumu pieņemšanas līmenī.

123.

Dalībvalstīm jānodrošina, lai dalītās pārvaldības pieejā nebūtu interešu konflikta. Lēmumu pieņemšanas procedūras un izvēles kritēriji, kas jāpiemēro vietējām rīcības grupām, nav programmas, bet vietējās īstenošanas sastāvdaļa, ko vērtē vadības iestāde pēc vietējās rīcības grupas atlases. Dalībvalstis var arī piemērot vienādus noteikumus visām valsts līmenī izveidotajām vietējām rīcības grupām.

2. ieteikums

Komisija piekrīt Palātai, ka attiecībā uz lēmumu pieņemšanas procesu jānosaka skaidri noteikumi par interešu konfliktu, kuri stingri jāievēro.

Regulas (EK) Nr. 1698/2005 62. panta 1. punkta b) apakšpunkts nosaka, ka lēmumu pieņemšanas līmenī vismaz 50 % vietējās partnerības jābūt ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem, kā arī citiem pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem.

Komisija "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatā" arī veicinās labu praksi un aicinās dalībvalstis nodrošināt un pārbaudīt efektīvus aizsargpasākumus.

KOMISIJAS ATBILDES

124.

Eiropas Lauku attīstības tīkla (ENRD) *Leader* apakškomiteja aplūkoja *Leader* pieejas "administratīvo integrēšanu". Fokusgrupu sākotnējie ziņojumi, kuros sniegti ieteikumi, tika publicēti 2010. gada 20. maijā.

Konkrētus labas prakses piemērus un ieteikumus varētu izplatīt dalībvalstīm, izmantojot atjaunoto "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatu".

3. ieteikums

Vienmēr ir iespējams veikt grozījumus lauku attīstības programmās (LAP), lai pilnveidotu vietējo stratēģiju īstenošanu.

Turklāt var pārskatīt "*Leader* ass piemērošanas rokasgrāmatu", lai pilnveidotu norādījumus dalībvalstīm attiecībā uz tādu (inovatīvu) projektu finansēšanu, kas nav pasākumu katalogā.

Kopš 2009. gada beigām vairākas dalībvalstis cenšas grozīt savas programmas, lai paaugstinātu *Leader* metodes īstenošanas efektivitāti, palielinot programmu elastību, tajās iekļaujot integrētus vai īpašus pasākumus. Zināmā mērā to panāca Komisijas uzsāktās diskusijas Eiropas Lauku attīstības tīkla *Leader* apakškomitejā.

125.

Komisija apstiprinājusi *Leader* ass pasākumus, pamatojoties uz Regulā (EK) Nr. 1698/2005 paredzētajām juridiskajām prasībām un Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, kurās definētas Kopienas lauku attīstības politikas prioritātes.

Attiecībā uz programmu apstiprināšanu Komisija pārbaudījusi galvenos elementus, kas noteikti Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikumā. Tomēr pēc programmas apstiprināšanas vadošajām iestādēm bija jānosaka citi papildu pārvaldības elementi. Skatīt atbildi uz 91. punktu.

Detalizēta vietējo attīstības stratēģiju atlases procedūra ir noteikta dalībvalstu līmenī saskaņā ar subsidiaritātes principu. Vietējām rīcības grupām attiecībā uz vietējo attīstības stratēģiju jāievēro obligātas prasības, kas noteiktas 62. panta 1. punkta a) apakšpunktā Regulā (EK) Nr. 1698/2005.

Turklāt dalībvalstīm ir jāapstiprina vietējā attīstības stratēģija konkrēta lauku reģiona vietējā kontekstā.

4. ieteikums

Starpposma novērtējuma ziņojumi tiks publicēti 2010. gada beigās, un tajos būs sniegti ieteikumi lauku attīstības programmu grozījumiem, lai saskaņotu programmu saturu ar mērķiem. Komisija izmantos šo iespēju, lai ar dalībvalstīm apspriestu 4. ass īstenošanu un jo īpaši iespēju uzlabot vietējo attīstības stratēģiju kvalitāti, un īstenošanu, cita starpā uzlabojot uzraudzību un novērtējumu vietējo rīcības grupu līmenī.

KOMISIJAS ATBILDES

Jo īpaši tiek paredzēta labas prakses apkopošana un izplatīšana par uzraudzību vietējo rīcības grupu līmenī, izmantojot Eiropas Lauku attīstības tīklu (*ENRD*), un par novērtējumu Eiropas Lauku attīstības novērtēšanas tīkla kontekstā.

5. ieteikums

Komisija programmu apstiprināšanas kontekstā pašreizējam programmu posmam, kas tiek īstenots dalītā pārvaldībā, pārbaudījusi galvenos elementus, kuri paredzēti Regulas (EK) Nr. 1974/2006 II pielikumā. Tomēr citi papildu *Leader* pārvaldības elementi jānosaka vadības iestādēm pēc programmu apstiprināšanas, ievērojot subsidiaritātes principu.

126.

Leader+ starpposma novērtējums tika veikts vietējo rīcības grupu stratēģijas īstenošanas agrīnā posmā. Tomēr *Leader+* *ex-post* novērtējumā, kas pašlaik tiek veikts un kura gala ziņojums paredzēts 2010. gada nogalē, aplūkoti efektivitātes un izdevumu iedarbīguma u. c. jautājumi. Politikas instrumentu efektivitātes un iedarbīguma *ex-post* novērtēšana ir normāla prakse. Šis novērtējums ir standartveida politikas novērtēšanas cikla sastāvdaļa.

Leader+ *ex-post* novērtējumā sniegtā būtiskā informācija būs pamats Komisijas turpmākajam darbam attiecībā uz *Leader* pieeju.

Vietējās attīstības ierobežojumi jāapsver, lai identificētu un izplatītu piemērotus vienkāršus noteikumus un procedūras, kas mazina iespējamos riskus un nodrošina uzticamu finanšu pārvaldību.

6. ieteikums

Eiropas Lauku attīstības tīkla (*ENRD*) *Leader* apakškomitejā ar dalībvalstīm notiek pastāvīgs dialogs, lai pilnveidotu *Leader* pieejas īstenošanu. Komisija arī ar dalībvalstīm apspriež vienotās uzraudzības un vērtējuma sistēmas pilnveidošanu, tostarp *Leader* uzraudzības rādītāju pilnveidošanu. Komisija nesēn pabeidza darba dokumenta gala projektu par *Leader* ietekmes lauku reģionos novērtēšanu.

Vienādas informācijas apkopošana visās vietējās rīcības grupās nav iespējama stratēģiju atšķirību dēļ, jo vietējās stratēģijas īstenošanu virza process. Atsevišķi novērtējumi jāierobežo, lai ievērotu attiecību starp izmaksām un paša novērtēšanas procesa efektivitāti.

Eiropas Revīzijas palāta

Īpašais ziņojums Nr. 5/2010
Leader pieejas īstenošana lauku attīstībā

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2010 — 100 lpp. — 21 × 29.7 cm

ISBN 978-92-9207-887-4

doi:10.2865/31341

KĀ SAŅEMT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās.
Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu> vai sūtot faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša izdevumi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi*):

- izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

LEADER IR PIEEJA ES LAUKU ATTĪSTĪBAS POLITIKAS MĒRĶU SASNIEGŠANAI, IESAISTOT VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS. TĀ IETVER ĪPAŠAS IZMAKSAS UN RISKUS, BET VAR DOT PIEVIENOTO VĒRTĪBU, KO VAR IEGŪT NO DECENTRALIZĒTAS PLĀNOŠANAS (NO APAKŠAS UZ AUGŠU) UN PARTNERĪBAS PIEEJAS. ŠAJĀ ZIŅOJUMĀ PALĀTA SECINA, KA VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS ĪSTENOJA LEADER PIEEJU TĀDĀ VEIDĀ, KAS IEROBEŽOJA TĀS IESPĒJAMO PIEVIENOTO VĒRTĪBU, UN PIEŠĶĪRA DOTĀCIJAS PROJEKTIEM, NEŅEMOT VĒRĀ LIETDERĪBU. PROCEDŪRAS NE VIENMĒR BIJA PĀRREDZAMAS, UN NEBIJA PIENĀCĪGU PIERĀDĪJUMU TAM, KA VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS PIEŅĒMA OBJEKTĪVUS LĒMUMUS BEZ INTEREŠU KONFLIKTIEM. KOMISIJA VĒL NAV UZSKATĀMI PIERĀDĪJUSI NE IZDEVUMU EFEKTIVITĀTI VAI LIETDERĪBU, NE PIEVIENOTO VĒRTĪBU, KAS RADĪTA, ĪSTENOJOT LEADER PIEEJU, NE APMĒRU, KĀDĀ ZINĀMIE RISKI IR ĪSTENOJUŠIES, NE ARĪ REĀLĀS IEVIEŠANAS IZMAKSAS.

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-9207-887-4

9 789292 078874